

Civil jövőképek

1. Bevezetés

1.1. A kutatási ötlet

A Tanácsadók a Fenntartható Fejlődésért Egyesület sok tapasztalatot szerzett civil szervezetek fejlesztésében. Gyakran dolgozunk jövőképkötő munkán, amelyben a szervezetek tagjai a szervezeti stratégiai tervezés során elemzik a szervezet helyzetét és a szervezet számára jövőképet fogalmaznak meg. E jövőképkötő munka során azt tapasztaltuk, hogy a vágyott jövőképeknek van egy „*vágyott jövőbeli társadalom*” vetülete is, és ezekben - a „társadalom vágyott jövőjére vonatkozó képekben” sok hasonlóság van.

Például ez egy civil szervezetek vezetőiből álló tréning jövőképe, amelyet „unokáink élete” címmel gyűjtöttünk össze.

„Unokáim élete 60 év múlva

- Boldog, közösségi ember, aki jólétben él, amit nem fogyasztói értékek, hanem a tudományos és lelki-szellemi fejlődés definiál, önmegvalósító egyéniség
- A személyiség és a környezetkultúra szintézise megvalósul. Harmóniában él önmagával és környezetével. Biztonságban van, mert biztonságban van tőle a bolygó (Gaia). Természet-közeli, emberléptékű életterben él, természetes energiák hasznosításával
- Nem kell túlélési/megélhetési versenyben élnie
- Nyitottság
- Erkölcsös
- A tudományos kutatás specializálódott és holisztikus szemléletű egyaránt
- A világállam magyar polgára.
- Egészséges (fizikailag is).
- Előítéletektől mentes.
- Hisz - integráló hite van.

Milyen erőforrásokra van neki ehhez szükség?

- Hit.
- Alkotás öröme.

- Hagyunk rá, kulturális tőkét, környezetbarát technikát, természetet.
- Megújuló energiaforrásokkal tudjanak élni.
- Legyenek emberi kapcsolataik (társkapcsolatok) – közösség.
- A tudományos ismeretek újszerű megszerezésére van szükség.
- A „Fenntartható Együttélés Alkotmányát” hagyjuk rájuk
- Az egész világról való szerető gondoskodás személyes felelősségtudata jellemzi.
- Az emberiség sokféleségét, a sokféleség szeretetét, és a nemzeti identitást egyaránt értékesnek érzi.
- Az individualitást - a közösséggel egyensúlyban tartva képes élni.”

1.2. A kutatás

Bevalljuk, szerettük ezt a jövőképet, de nem volt elég az adat, kutatási eredmény arra, hogy azt mondhatnánk, hogy az ehhez hasonló képek az általános képek. Egy pályázati programunkban ezt kívántuk kutatni. Megkérdeztünk több társadalmi szervezet vezetői csoportját egy-egy szervezetfejlesztési alkalom közben arról is, hogy milyen jövőt képzelnek el az unokájának?

- Meg akartuk tudni, hogy milyen vágyott világot képzelnek el civil szervezetek, az egy-két generációval utánunk jövőik számára, ez még olyan jelenbeli értékrendeket is felmutató távlat, amelyért már most lehet dolgozni.
- A programban a szervezetek jelen lévő tagjainak civil szervezeti, közéleti szocializációjára is rákérdeztünk, ezt a későbbiekben elemezzük.
- Csoportos interjúkat használtunk, s e csoportos alkalmaknak közvetlen szervezetfejlesztő hatása is volt a résztvevők számára.
- A programot pilot programnak szántuk. A program eredményei alapján szándékunkban áll kiképezni „jövőképközpont” műhelyek vezetőit, hogy a jövőképközpont munkatársak, és egyre táguló körben haladjon tovább, hozzájárulva a civil szervezetek és a társadalom jövőképközpont munkájához.

Rákérdeztünk a vágyott jövő

- anyagi technikai viszonyaira,
- a környezeti tényezőkre,
- az emberek egymás közti viszonyára,

- tudásukra, kultúrájukra
- arra, hogy milyen célokat követnek, mit tartanak értelmes cselekvésnek
- a kérdésekre kapott válaszokat felvettük és most bemutatjuk.

A jövőképek megfogalmazása gyakran egybeesik valamilyen jelenlegi jellemző tagadásával a jövő álmodása gyakran a jelen állapotok kritikája is egyben. A kritika nem fogalmazódott meg mindig, de a szövegekből következtetni lehet erre is. A jövőképek megfogalmazásának szerkezete gyakran ilyen.

<p style="text-align: center;">Nem ilyen, mint ... a jelen</p>	<p style="text-align: center;">hanem ilyen a jövő</p>
<p style="text-align: center;">amit nem fogyasztói értékek,</p>	<p style="text-align: center;">Az unokám boldog, közösségi ember, aki jólétben él,</p> <p style="text-align: center;">hanem a tudományos és lelki- szellemi fejlődés definiál, önmegvalósító egyéniség</p>

A jövőképeket nem minősítettük, egyszerűen a hasonlóakat vagy az egymással vitázókat egymás mellé csoportosítottuk. Van persze ilyen is. A „Miben bíznak az emberek? Milyen célokat követnek?” kérdésre a „*Problémamentes legyen minden*” választ is megkaptuk. Ezt a választ is elfogadhatjuk abban az értelemben, hogy a probléma alatt egy jelenbeli és jövőbeli vágyott állapot közti különbséget értünk, és ekkor minden jövőkép mozgatóereje valamely megfogalmazott probléma. Vagy minden problémában van valamilyen vágyott jövőnek a képe.

A jövőképet generáló feszültséget persze mi magunk is érzékeljük, s az unokáinknak szánt álmodott jövő a mi vágyott képünk is, de így az unokánkra gondolva talán kissé jobban megtisztítjuk a jelenlegi helyzetünktől és egy *igazán* (hiszen neki álmodott) szebb jövőt képzelünk el

Egy interjú alany is így fogalmazott:

„Az ember ugyanazt szeretné az unokája számára, is biztosítva látni, *amire maga is vágyik*, s minthogy ezek olyan értékek, olyan pozitív változások, amelyeknek az emberek általánosságban örülnének, nem hinném, hogy csak személyes álmokról van szó. Másrészt ezek a „kívánságok” az élet megjelölt területeire vonatkoztatva egymással is összefüggnek, így nem is kérdésenként, hanem inkább összefoglalóan tudnám meghatározni őket. Lehet, hogy így egy idealizált, sőt utópisztikus kép rajzolódik ki.”

Van persze ebben a kérdésben rejtetten a fenntartható fejlődésre utaló gondolat. A fenntartható fejlődés eszmekörében egy alapelv, hogy az utánunk következő generációkra legalább ugyanolyan (ha nem jobb) világot hagyjunk, mint amelyet az elődeinktől kaptunk. De talán a saját unokánkra nem hagynánk egy fenntarthatatlan világot. És éppen **ezt az idealizált képet** kerestük.

Többféle szervezettel készült interjú és a szervezetek anonimitásának megőrzését vállaltuk ezért a szervezeteket négy kategóriába helyeztük és a náluk készült interjú szövegeket különböző színnel írtuk és így tettük fel a szervezet honlapjára.

Kategóriák és színek a honlapon

- Kisebbségi, valamilyen kisebbségi csoportot képviselő szervezet vezetőségi tagjai, kék színnel jelöltük.
- Környezetvédő szervezet vezetőségi tagjai - zöld színnel jelöltük.
- Segítő szervezet vezetőségi tagjai, piros színnel jelöltük.
- A (bár differenciálódott) többségi társadalom nem hátrányos (inkább előnyös) helyzetű csoportjának - vezetőségi tagjai – őket fekete színnel jelöltük.

1.3. Fenomenológiai megközelítés

A kutatás nem volt reprezentatív, a megkérdezett szervezetek összetétele és mennyisége nem jelentenek statisztikailag érvényes mintát, ezért nincsenek százalékos összehasonlítások arról, hogy kik milyen szervezeti típusokban milyen válaszok a gyakoriak. A kutatás nem kvantitatív kutatás. Most magára az egyedi szervezet jövőképre voltunk kíváncsiak, arra, hogy mit mondanak a vezetők egy kívánatos jövőről, s értsük meg azt, ahogyan az a lelkükben, mondataikban van. A szervezetfejlesztési munkában korábban is erre a megközelítésre törekedtünk.

A konkrét szervezetfejlesztési munkában nagyon sokféle fejlesztési elképzeléssel találkozunk. Sok olyannal, amit csak a szervezeti tagok érthetnek igazán, s ezért jelent meg a szervezetre szabott fejlesztés követelménye. Ez az igény a szervezet fenomenológiai megközelítését igényli a fejlesztőktől, amelyben inkább a fejlődő szervezetekre, a benne dolgozó emberekre kell figyelni, és bennük keresni az egyéni és szervezeti fejlődési lehetőségeket. Ez a megközelítés **igyekszik elkerülni azt, hogy a szervezetekre kívülről erőltessünk fejlesztési mintákat**. E megközelítést jól leírja a lélektan egyik (hasonló értékrendű) áramlata a fenomenológiai megközelítés.¹ A fenomenológiai megközelítés ismertebb képviselő például Carl Rogers és Maslow, akik a fenomenológiai megközelítés szellemében maguk is alapítói a humanisztikus pszichológiai mozgalomnak.

Ebben a szemléletben arra összpontosítunk, hogy megismerjük, hogy a problémákat, az egyéni és szervezeti problémákat **hogyan éli át az egyén, hogyan élük át a szervezet tagjai**. E felfogás képviselői nem annyira külső diagnosztikus mércével akarják megismerni a szervezetet és a benne dolgozó embereket, inkább **arra törekszenek, hogy azt ismerjék meg, ahogyan ők ismerik meg a szervezetüket, és a problémáikat**. Az úgynevezett “személyes konstruktumok elmélete” szerint a korábbi, személyiségvonásokkal dolgozó pszichológusok olyan dimenziókkal írják le az egyéneket, amelyeket a pszichológusok alkottak. Az elmélet szerint **a cél az, hogy azokat a dimenziókat fedezzük fel, amelyekkel az egyének írják le saját magukat, amelyeket használnak önmaguk és világuk értelmezésére és konstruálására**. Az elmélet szerint a fejlesztés célja e személyes konstruktumok “valóság-hűbbé” és hatékonyabbá tétele.

A szervezetfejlesztési munkára is alkalmazni lehet ezt a megközelítést, amikor arra törekszünk, hogy **megismerjük a szervezetet úgy, ahogy ismeri-leírja magát**. Ezért a fejlesztőnek **tanulni kell a fejlesztett szervezettől, ahhoz, hogy fejlesztő módon tudjon részt venni a folyamatban**.

Az 1962.-ben alakult Humanisztikus Pszichológiai Társaság alapelveit használja ez a megközelítés.

- **Az érdeklődés középpontjában az élményeket átélő személy áll.** A fejlődési folyamatban megpróbáljuk úgy megérteni őt és a szervezetét, ahogy ő érti meg, és e közös megértésből igyekszünk közösen tovább haladni.
- **Az emberi választás, kreativitás és önmegvalósítás jelentik a vizsgálódás elsődleges témáit.** A folyamatkonzultációs munkában a csoport és tagjai választási lehetőségeit kívánjuk

---

¹ Rita L. Atkinson, Richard C. Atkinson Edward E. Smith, Daryl J. Bem: Pszichológia, OSIRIS Kiadó 1997. 400.o.

szaporítani, alternatívák kidolgozásának támogatásával, s a csoport erősítésével, hogy az erősebb csoport több cél elérésére lehessen képes.

- ***A kutatási témák kiválasztásánál a jelentés-teliségnek meg kell előznie az objektivitást.*** Főleg azokra a problémákra és problémaértelmezésekre, fejlődési irányokra, lehetőségekre kell összpontosítani, ***amelyek elevenen élnek a szervezet tagjaiban*** és azokra az akár máshonnan megismert “objektív” problémákra kevésbé, melyek nem jelentősek, nem jelentésteliek számukra. Csak akkor megyünk egy fejlődési irányba, ha az “eleven, él” a szervezet tagjai számára.
- ***A személy méltósága a legfőbb érték.*** Ezt érvényesnek tekintjük a szervezet dolgozóira és a fejlesztő konzulens csoport tagjaira egyaránt.
- Csak ha ezzel a megközelítéssel megakadunk, akkor támaszkodunk az objektívebb technikákra. S ekkor a szervezetfejlesztés „**Felvétel-visszajelzés**” módszerét használjuk. Itt a szervezetről, annak valamely dimenziójáról felmérést végzünk, s ezt visszajelezzük a szervezet tagjainak, akik ez alapján tovább gondolkodnak fejlődésük felől.

Látszólag az egyénekről szólnak ezek az elvek, de a szervezetek, mint emberi rendszerek felfogásában személyekkel találkozunk, amikor szervezetekkel dolgozunk. A szervezetek (elevenen) csak az egyénekből, egyének által és az egyének csoportjai, és viszonyaik által léteznek. Ezért nem vétünk, ha a szervezetfejlesztésben, az emberekben megélt “személyesen és kollektíven konstruált” szervezetek modelljéből indulunk ki.

Most ebben a jövőképeket megértő kutatásban **ezeket a személyes és közösségi konstruktumokat kerestük**, azt, ahogyan a megkérdezett civil szervezetek vezetői elmondják egymásnak és nekünk, azt, hogy milyen jövőt képzelnek el. Ezzel itt is a személyes és csoportos konstruktumok “valóság-hűbbé” és hatékonyabbá tételén dolgozunk. A cél az, hogy *a meginterjúvált civil szervezetek jobban lássák s értsék saját és egymás jövőképét, azért, hogy ha akarják hatékonyabban tudják tervező munkájukban érvényesíteni.*

Maguk a jövőképek konstruktumok. Részben az egyének életútjából származnak, de mivel ezek az életutak (a közös szervezeti lét miatt) az interjúvált csoportban már közősek is, és maga az interjú is csoportos volt, azt is lehet mondani, hogy ezek a jövőképek már szociálisak is kollektív alkotások ezek a konstruktumok. Erre a szociális reprezentáció modellje adhat megfelelő elméleti keretet.

Mi az a szociális reprezentáció?

- A szociális reprezentációk **a mindennapi élet kommunikációjában kialakuló koncepciók**, magyarázatok halmazai, az élet valamely területéről. Itt ebben a kutatásban az óhajtott, vágyott jövőről alkotott koncepciót kerestük.
- E magyarázatok **eredeti forrása a tudomány**, de a mindennapi életben történő használhatósága miatt, miközben átáramlik a tudományból a mindennapi gondolkodásba,

átalakul. A jövőképek tartalmaznak a tudományból származó extrapolációkat, koncepciókat, de ezek átítatódnak az „unokánkra gondolva” egy „*milyen világ lenne jó neki*” gondolattal. Így nem egyszerűen trendekből alkotott következtetések ezek, hanem ezekre adott értékelő, igenlő vagy ebből az anyagból az látszik tagadott társadalmi mozgásokról alkotott képek.

- Az átalakulásban jelentős szerepet játszik a fogalmi hálót befogadó, illetve megalkotó, alakító **társadalmi csoport**, mert a csoport a maga - világot értelmező szükségletei szerint - átalakítja. Maga a megszólított csoport valamilyen társadalmi szervezet vezetőségi tagja, a státus, amelyben megkérdeztük a „**civil**” vezető státusa, egy olyan csoport, ahol közösség értéke máshogy jelenik meg, mint mondjuk egy üzleti szervezetben.
- Ezért egy-egy tudományos fogalomból más-más szociális reprezentáció alakulhat ki a befogadó csoport szükségletei szerint.
- Az így kialakult szociális reprezentáció ezután részévé válik a csoport mindennapi tudásának: a csoport gondolkodik, mérlegel, világot értelmez, egyszóval él vele.

2. Módszertan.

2.1. Példa.

Kezdetnek bemutatunk egy eredeti szöveget – itt éppen egy kismamáét, aki környezetvédő szervezetben dolgozik – talán az ő pillanatnyi státusa jól jelképezi, hogy itt az utánunk jövő generációk világról gondolkodunk.

„És nem véletlenül, és közben próbáltam befelé figyelni, hogy a kismanó (a kismama mondja a babáról) vajon milyen világban szeretne élni, úgyhogy mi most ketten gondolkodunk, illetve hát hárman, mondjuk úgy, hogy én képviselem aput is, és egy olyan világot találtunk ki, amelyben kevesebb úrszemét van, kevesebb olajfolt ... Nem állítom, hogy nincs, mondjuk mire nekem unokám lesz, de sokkal kevesebb van. Egy olyan világot, amiben kevésbé zizeg a környezet. Ezalatt értem a zajt, értem a rezgést, értem a radioaktív sugárzást, sok mindent, egy olyan világot, amiben több erdő van, mélyebb tavak vannak, valamivel legalább tisztább folyók, mint amilyen most, valamivel tisztább felszín alatti vizek, ahol mozaikos művelés is van, és egyre inkább tolódik a hangsúly a mozaikos irányába a nagytáblástól, a nagytáblás csak ott marad meg, ahol valóban ésszerű lesz fenntartani. Egy olyan világban gondolkodtunk, ami kulturális értelemben sokszínű. Sokaknak hozzáférhető a kultúra. Nem állítom, hogy mindenkinek, de valószínű, mindig lesz olyan réteg, akinek nincs erre igazából igénye. Akinek van, az tehesse meg úgy, hogy ne elsősorban az legyen a korlátja, hogy nem juthat hozzá, vagy hogy nem tudja megvásárolni. Legyenek világzenék, legyenek nagy korszakos filmek, és ezek ne is felejtődjenek el pusztán azért, mert kétezer másik vacak filmet is csináltak. Legyenek természetfotók, legyen

rengeteg könyv. Tehát lássunk olyan lakásokat, amiben van háromezer könyv, de csak tíz bútor, és nem fordítva.

Legyen ökumenizmus, és ne úgy, hogy ezt a nagyobb vallások általában értelmezik. Legyen békésebb vallási egymás mellett élés, más filozófiákban és ideológiákban is egymás mellett, és nem egymás ellenében élés. Azzal együtt, hogy azt aláírom, hogy ami kulturális értelemben is jó, az az emberi létnek is vagy az emberi természetnek, tetszik nekünk, idealistáknak, vagy nem tetszik, automatikus sajátja.

Én úgy látom, hogy lesz is agresszió két ember viszonyában, bizonyos helyzetekben el tudom fogadni, inkább azt nem, ahogyan most kezelik. Ebben szeretném inkább, hogy változás legyen. Nem gondolom, hogy az a megoldás, hogy elnyomjuk. Legyenek várak, legyenek várroomok, amelyek nem tűnnek el két-három-öt évtized alatt a föld alá, hanem maradjanak azok meg. Legyenek megőrizve a sírhelyek, a kultikus helyek, és ezeknek legyen egyfajta becsülete, szélesebb körben, mint ahol most van. Legyen ökoművesség, legyenek pillanatművészetek, mint mondjuk a homokban valami, ahogy elkészült, elsöprik. De legyenek megmaradó művészetek is, viszont a kettő, mindazok, akik értenek a művészethez, vagy akik szeretik, értékeljék azonosan. Pusztán attól, hogy a tárgya vagy az eredménye megmarad, attól ne legyen értékesebb, mint az, amit a pillanatnak készítünk. Mondjuk egy jó fotót, és ez a kulturális elosztásban, amit mondtam, hogy legyen sok ember, vagy több ember számára elérhető, ez énnálam egyenesen átvezet ahhoz, hogy mindenféle anyagi jóban, ami ilyen értelemben jó, abban egyenletesebb legyen az elosztás, mint most. Kevesebb legyen az éhező, viszont kevesebb legyen a kőgazdag is,

Szeretném, hogy egyszer a szervezetünk meg tudná csinálni azt, hogy legyen egy saját szakmája, amit csak ő képez, amit úgy hívnánk, hogy ökoműves, aki hulladékból is, meg látszólag értéktelen anyagokból is művészetet tud létrehozni. Én már gyűjtögetem ennek az anyagait, de azt látom, hogy ez egy tíz éves projekt legjobb esetében is. Hát mire unokám lesz, hátha lesz egy ilyen szakma, és igazából ezek nem úgy anyagi értékek, hogy feltétlenül sokkal jobban szeretnék élni, vagy jobban szeretném, hogy az unokámnak sokkal több pénze lenne, mint nekem van, mert nem hiszem, hogy ettől boldogabb emberré válna. Az emberek egymás közti viszonyában, ami már nem a lakókörnyezetük és nem tágabb környezetük által behatárolt. Olyan világot szeretnénk, amiben befogadóbb gondolkodás érvényesül, tehát nem analitikus, és nem elsősorban kizáró, szűkítő alapon működik, vagy ítéli meg az embereket, cselekvéseket, tárgyakat, hanem szélesítő irányban. Egy olyan világban, ahol az emberi kapcsolatok már az iskolától kezdve elfogadott az, hogy sokféle útja van az egyes embernek, és sokféle célja lehet, és a sokféle célhoz sem mindegyikhez, csak egyféle módon lehet eljutni. Egy gyerekesebb világot szeretnék, tehát ahol kevésbé szűgyen vagy probléma az, hogy valaki a gyermeki vonásait és látásmódját megőrzi, és szeretnék több átmenetet az igényesség és igénytelenség mindenféle értelemben, emberi kapcsolatokban, és emberek között. Mint ami most van, tehát szeretném, hogyha a mostani nagyon nagy és nagyon kezelhetetlen szakadék szűkülne, és szeretném, ha a hálózatos emberi viszonyok erősödnének, elsősorban a hierarchikus rovására. És úgy gondolom, hogy ha ez megvalósulna, kis helyi közösségek és családok, és egészen szűk egyéni kapcsolatok szintjén, akkor bizonyos mértékig egy idő után vezetne mindazokhoz, amit B. a döntéshozatalról mondott, meg arról, hogy az információhoz való hozzájutás is ezzel változna, mert szerintem ez a kettő dolog egymás után ok-okozati összefüggésben van, és azt hiszem, hogy ennyi.”

2.2. Csoportosítás

A válaszok csoportosítása kiadott egy tematikát arról, hogy milyen kép elemekből állt össze a vágyott jövő képe. A kapott válaszokat az alábbi témakörökbe csoportosítottuk

1. Emberi viszonyok - közösségi, emberi lét – családok.
2. A jövő globális társadalom szervezése – a hatalom
3. Kultúra - tudás – intellektus
4. Értelem – hit - küldetésstudat – célok
5. Természet – környezet
6. Anyagi - tárgyi - gazdasági feltételek – megélhetés
7. Nevelés – oktatás - fiatalokkal való foglalkozás
8. Egészség – életmód

A megfogalmazott tartalmakon nem változtattunk, de a hasonló állításokat igyekeztünk egymás mellé állítani.

A válaszokban vannak tendenciák, és természetesen vannak ellentmondások is, amelyek véleményük szerint megférnek egymás mellett, s vitatkozni is szabad. Itt most megmutatjuk e válaszokat, s szabad vitatni őket és szabad tovább álmodni.

A honlapon úgy szerkesztettük a válaszokat, hogy a bal oldali keskenyebb oszlopban a tagadott jelenre vonatkozó állítások, utalások találhatóak a jobboldali szélesebben a vágyott jövő képei. A jobboldali oszlop majd minden állítása az elképzelt „unokánk” világát írja le.

Ezeket a jövőképeket is megszerettük, s nem akartunk olyan helyzetet felvenni, mintha ezeken kívül lennénk egy ítélő elemző helyzetében. A szövegek, álmok olvasása hatott ránk.

3. Milyen jövőt képzelnek el a civil szervezetek vezetői unokáiknak?

3.1. Falusias közösségek

Unokánk közösségi élete

A vágyott jövőképek szerint unokánk közösségben, közösségekben él. Ezek a közösségek nem a fogyasztói társadalom elszigetelt s csak fogyasztói és munkavállalói állami módon integrált csoportok, hanem valódi kiscsoportos emberi léptékű közösségek. Ebben a közösségben valódi alkotó kapcsolatok, személyes kapcsolatok vannak. Ez a közösségnek álmodott jövő a jelenbeli túlságosan atomizálódott társadalmi viszonyok kritikája is. A közösségi képek a pénz világával szemben is megfogalmazódnak. Mivel nem a pénzt hajtják az emberek, több időt szánnak egymásra. E közösségekben a jelenleginél jóval nagyobb az egyenlőség, ami nem jelent egyformaságot, s nagy a közösségekben a szolidaritás. Nincsenek nagyon szegények és nagyon gazdagok, hanem megtalálják az arany középutat. A rászorulókat számíthatnak a közösség támogatására. Az egyenlőség nem csak csoporton belül, hanem a közösségek közötti kapcsolatokban is megnyilvánul, a világ különbségei lecsökkennek. Magyarországon nincsen cigányputri, a különbségek, a diszkriminációk itt is lecsökkennek. Erősek a családok és az emberek nagycsaládokban élnek, a családok tagjainak van elég ideje egymásra, s a gyerekeik nevelésére. Erősek a rokoni és egyéb kapcsolatok. „*Valamiféle nagy családban vagy közösségben éljenek, és mindegy, hogy család, vagy helyi közösség, vagy kommuna, de mindenképpen valahogy nagyobb embercsoport iránt érezzenek felelősséget, meg érezzenek közösséget.*” több generáció, és rokonság él együtt, többen közelben élnek kertes házakban. És már a nagycsaládban tanulják a közösséget az emberek, a gyerekek. Sok a beszélgetés, őszinteség van és humor, gyakori az együttlét, a nagymamával és a nagypapával, az unokák gyakran vannak mellettük. Fontosak a családi gyökerek. A házasság újra népszerű és házasságokon belül születnek a gyerekek.

A társadalom nincs nagyon horizontálisan felosztva. Az óvodás nincs egész nap az óvodással, az iskolás az egész nap az iskolással, a saját korosztályával, hanem, mint egy klasszikus nagy családban, a dédapa is tanul az ükunokától, és fordítva, tehát ott egymást tudják húzni, egymást tudják képezni ezek a korcsoportok.

Van lehetőség a közösségektől való elvonulásra a magányra is.

E vágyott közösségek inkább valamiféle önellátó faluközösség képét mutatják, amelyek mellérendelt és gazdag kapcsolatrendszerrel érintkeznek egymással, a többi közösséggel, „hálózatként a világ bármelyik pontjával kapcsolatba kerülhetnek”.

A falusias jövő a természethez való közelséget is jelenti, természethez közel élhetnek, amely jó karban van, és akkor ehhez mindenféle természetes tér, meg fény, mindenféle természeti objektumot, meg lehet találni. Ezek mind nagyon kellenek ahhoz, hogy teljes életet lehessen élni. Ha a közösség városias, akkor is inkább a kisváros képe a vágyott, amely elhagyja a nagyváros hátrányait.

Kisvállalkozásokban dolgoznak az emberek, s ezek a kis vállalkozások a jelenlegiekhez képest jobban kímélik saját(!) környezetüket.

E közösségek önmagukat kormányozzák bölcsen és szerényen, s a közösségek kapcsolata valamiféle mellérendelt együttműködés és nem hierarchikus. A közösségek képviselőiből álló és erőszakot nem alkalmazó „államféle” irányít. Azért nem írok államot, mert eléggé általános a kevesebb államot vagy az állam hiányát taglaló kép, de amikor a közösségek együttműködését írják le mégis valamiféle állami funkciókat írnak le a résztvevők.

A közösségek sokfélék, kapcsolatukban a sokféleség tisztelete nyilvánul meg, megszűnik a csoportok közötti diszkrimináció, magasabb a tolerancia. Megmaradnak a nemzeti közösségek is, s ezek is megértésben békében élnek egymás mellett, s tisztelik egymásban a másságot. A világ szeretettel telien multikulturális. A kisebb csoportokban és a csoportok viszonyában is a szeretet-teli kapcsolatok dominálnak.

E szeretet elvű közösségiséget az emberek hite(i) is segíti(k) az emberek hívők, többféle hit él egymás mellett, mindegyik hit valamiféle egyetemes harmóniába, spirituális és szeretet-teli egységbe integrálja az embereket.

Nem fogyasztói – (kis)közösségi (falu közösségi)

- Boldog, **közösségi ember**, aki jólétben él, amit **nem fogyasztói értékek**, hanem a **tudományos és lelki-szellemi fejlődés** definiál, önmegvalósító egyéniség.
- Közvetlen emberi kapcsolatok szerepe felértékelődik. A család, illetve az ilyen **kis közösségi szemlélet, ilyen faluközösség-szerű kapcsolatok válnak a legfontosabbakká**. De ezek ilyen hálózatként gyakorlatilag a világ bármelyik pontjával kapcsolatba kerülhetnek
- Legyenek **emberi kapcsolatai (társkapcsolatok) – közösség**.
- Ezen belül az emberekkel van elég nagy gubanc, hogy **egymás mellett élnek az emberek nem egymással együtt**.
- A tárgyi feltételek közül adottak, amik az élet megkönnyítésére szolgálnak, például a gépek, de a luxuscikkek nem uralkodnak rajtunk.

- Az emberek, ha **nem hajkurásszák a pénzt annyira**, akkor **többet lehetnének együtt**. Kedvesebbek, tisztelettudók.
- Közvetlen emberi kapcsolatok szerepe felértékelődik. A család, illetve az ilyen **kis közösségi szemlélet, ilyen faluközösség-szerű kapcsolatok válnak a legfontosabbakká**. De ezek ilyen hálózatként gyakorlatilag a világ bármelyik pontjával kapcsolatba kerülhetnek.
- **ismerem a szomszédaimat**, de azért van lehetőségem, ha arra van igényem, hogy még egy városi környezetben is valahogy elvonuljak,
- A 'minarika' szóval úgy gondoltam, hogy **kell egy csapat**. Én is ebben a felfogásban élek valahol, mindenképpen kell köréje egy csapat, amelyik egy ilyen **hozzá hasonló gondolkodású emberek közössége**, ahol olyan kisebb, vagy nagyobb közösség, most teljesen mindegy, miről beszélünk, ahol a **nyitottság, az egymásra figyelés, a tolerancia a mérvadó, nem pedig az önzés, a kapart csíkok gyülekezete és hasonlók, ilyen önünneplések, ami ebben az újságban is benne van**.
- Jó közösségben, falun, természethez közel élhessenek.
- jó karban lévő természeti környezet, és akkor ehhez mindenféle **tér, meg fény, meg hát mindenféle természeti objektumot**, elemet fel lehetne itt sorolni. Ezek mind nagyon kellene ahhoz, hogy **teljes életet** lehessen élni. És én ezt mindenképpen kívánom az unokáimnak, hogy tapasztalják meg. Én mindenképpen azt szeretném, hogy valamiféle **nagy családban vagy közösségben éljenek, és mindegy, hogy család, vagy helyi közösség, vagy kommuna, de mindenképpen valahogy nagyobb embercsoport iránt érezzenek felelősséget, meg érezzenek közösséget**.
- A **tulajdon teher**. Azzal foglalkozni kell, azt úgy kell használni, hogy a közösség javára. És nem az hogy jó, az nekem van, és elrejttem. Hát igen sok népmese meg egyéb történet szól a fősvény emberről.
- én most nagyon rossz folyamatokat látok, úgy **atomizálódik a társadalom, szigetelődnek el akár magánemberek, akár mostani családmodell, záródik be**, ami a legrosszabb konstrukció szerintem. Papa, mama, két gyerek, kutya, tehát ez a legrosszabb konstrukció, hiába mond bármit az Orbán Viktor vagy a katolikus egyház. Nem jó ez a folyamat.

Fogyasztói kritika

- A **tulajdon az teher**. Azzal foglalkozni kell, azt úgy kell használni, hogy a közösség javára. És nem az hogy jó, az nekem van, és elrejttem. Hát igen sok népmese meg egyéb történet szól a fősvény emberről.
- A **pénz**. Annyira **pénz centrikusak az emberek**, hogy az valami borzasztó. Minden a pénzben múlik, **minden e körül forog** és csak ez a fontos. Gyakorlatilag **rá van szorulva az ember**. Erről az egyén nem tehet, de ez van. Írtam olyat is, hogy hogyan élek körülöttem az emberek, tehát milyenek a szomszédok. **Régen, gyerekkoromból én arra emlékszem vissza, hogy a szomszédok azok barátok voltak**, mentünk át a szomszéd nénihez, vittük a süteményt meg ilyesmi. Ezt hiányolom ma nagyon. Ahol régen laktunk ott ez volt a 80-as években. Most meg legtöbbször azt érzem, hogy ha le kell állnom, beszélgetni a szomszédommal, akkor ez nekem teher.
- hogy nincs ez a ilyen **pénz-para**, hogy most gyűjtsünk, meg hogy **nekem legyen több, meg az én egómat erősítsem vele**,

Szolidaritás – egyenlő(bb)ség, ami nem egyformaság

- Ne legyenek nagyok a különbségek, tehát ne legyenek nagyon szegények és nagyon gazdagok, hanem találjuk meg az arany közeputat.
- **Talán nincs akkora hasadás az egyes társadalmi rétegek között. És az emberek újra a közösség felé fordulnak**
- ... szeretném, ha az emberekkel jó kapcsolatban lenne, megértené, **tolerálná a másságot**, nem sajnálná, hanem inkább szeretné, **segítené a rászorulókat** a lehetőségei, és képességei szerint.

- **Előítéletektől mentes.** Őszinteség, türelem, megértés, tisztelet, béke (minden értelemben), szeretet
- A társadalmi szemléletváltás is végbemegy, azaz **a fogyatékosokkal szembeni diszkrimináció nem létező fogalom lesz**, érdekvédelem párosul a szolgáltatással, így a siketekkel és a nagyothallókkal foglalkozó érdekvédelmi szervezet elsősorban társadalmi tudatosságformáló, közösségszervező és gazdasági, szociális szolgáltató szervezet lesz, amely részt vesz azokban a demokratikus folyamatokban, amelyekben a döntés őket is érint – maradéktalanul.
- **Bizalomra épülő emberi viszonyok, odafigyelés egymásra, empátikus emberi viszonyok, szolidaritás, boldogság, megelégedettség. Egyetértés, együttműködés, barátságos emberi viszonyok.**
- Azt írtam, hogy **minimális diszkrimináció**, mert olyan, hogy diszkrimináció soha nem fog megszűnni ebben a világban, tehát, hogy minimális legyen.
- Egy sokkal **szolidárisabb társadalom** kell, tehát én magam borzasztó **nehezen élem meg, hogy aluljáróban alszanak emberek, akik büdösek, és nincs is lehetőségük rá, hogy máshol aludjanak és tisztálkodjanak.** Rettenetesen élem meg ezeket, az észak-déli konfliktusokat, amik még egyre inkább fokozódnak, vagy különbségek a néhány ezer nagyon gazdag és a több milliárd nincstelen között, és biztos, hogy szolidárisabb világra lenne szükség. És hát ezzel az kell, hogy ilyen szélsőségektől mentes legyen a közpolitika.
- Van itt egy olyan elmélet, én hallottam olyanról, hogy úgy képzelik el ezt a jövőbeli kormányzati rendszert-, ami egyébként szerintem teljesen megvalósítható, csak nagyon sokan kell, hogy másként gondolkodjanak-, hogy nincs ez a ilyen pénz-pára, hogy most gyűjtsünk, meg hogy nekem legyen több, meg az én egómat erősítsem vele, hanem **tényleg egy ilyen harmonizálás egymásra és a környezetre.** És hogy **nincsen szakadék szegény és gazdag között, hanem aki gazdag, az már olyan szinten van így tudatilag, hogy felajánlja az ő bevételeinek az x százalékát,** és azt szétosztják azok között, akik így éppen nem találták meg magukat annyira önmagukat, hogy így ennyi pénzt így összeszedjenek. Meg ugyanakkor azért megvannak a lehetőségek. Tehát nem egy olyan példák vannak az emberek előtt, hogy úúúú, de irigylem, mert ezt csinálta, hanem úúú, de jó, hogy ezt csinálta. És én is megcsinálhatom, vagy mást megcsinálhatok. És így tök jó, hogy itt van egy csomó lehetőség, és csak az kell, hogy így nekilássak, és próbálkozzak valamivel. Szóval ez szerintem nem áll olyan messze a valóságtól. Csak **tényleg az kell, hogy így sokan így gondolják.**
- Én is írtam arról, hogy ez az **általános szociális háló jöjjön létre, tehát ne igazából a létfenntartásért kelljen sokaknak megküzdni, és hogy ez vigye el az energiákat**
- Én azt az egy szót írtam fel, hogy nincs repülőtér. Ott jöttünk el mellette a bajai úton. A repülőtér Szegednek a legnagyobb **cigányputri telepe és nagyon lepukkant.** Iszonyú, **nincs semmiféle közművesítés, ablakok sincsenek, üveg, semmi nincs.** Csak a csupasz falak és ott nagyon **sok roma lakik** és most mikor jöttünk át a bajai úton ott ült egy roma kisgyerek, ült a vasúti átjárónál a lámpa mellett és ment el mellette egy jól öltözött olyan átlagos srác és a kissrác, aki csupa kosz volt és egy semmi ruha volt rajta nézett föl a srácra és nézett utána ..... és nézett föl rá, hogy hol van ő attól, hogy így nézzen ki mondjuk 10 év múlva. Ennyi.

Önkormányzó közösség

- **az emberekben legyen meg az ilyen, tehát a fenntarthatóságnak a tudása, tehát hogy érezzék, hogy mi az, ami hosszú távon rossz lesz, és arra azt lehessen mondani, hogy nem, és ebből következik, hogy alapvetően közösségi döntéshozatalt szeretnék, de hogy ettől lehessen, aki ebben nem akar részt venni, függetleníthesse magát ilyentől. Ne legyen az, hogy valakire valami kötelező. Viszont az, hogy valaki függetleníti magát ettől, az ne hasson negatívan a közösségekre, amik így működnek.**

Egyén és csoport viszonya

- **Tehát az alázat és hogy képes az ember az egyéni érdekeit túllépni és a csoport érdekeit szem előtt tartva létezni**
- A másik, hogy milyen emberek, emberi viszonyok? Hát itt arra gondoltam, hogy végül is **az ember képtelen maximum 200 embernél többel folyamatos kapcsolatot tartani.** Ez a primitív népeknél ugyanúgy igaz, mint a legmodernebb (mit tudom én) üzletembernél. Ez később sem fog szerintem változni, és ebből a 200 emberből ugyanúgy megmarad a nem **tudom 30 olyan ember, akivel intenzíven az ember kapcsolatot tud tartani.** Mindennapi kapcsolatot, úgyhogy nem hiszem, hogy ez fog változni. Szerintem se jobbak, se rosszabbak nem lesznek. Szerintem talán ez jobb is így, vagy működhet így, hogy ezek az emberi viszonyok. Valami ilyesmire gondoltam

Emberek viszonya - szeretet

- Fontosnak tartom értékek szintjén, hogy **az emberek kicsit jobban oda figyeljenek egymásra, jobban szeressék egymást, sokkal inkább elfogadják egymást,** mint ahogy ma ezt teszik. Főleg Magyarországon.
- de én nagyon szeretném, hogy ha globálisan az emberek nagyon szeretnék egymást. Legalább mutatnák, hogy szeretik egymást
- **Tolerancia, nyitottság, sokszínűség, értékközpontúság, elfogadás, megbízhatóság, tisztelet a másik iránt, érdeklődő hozzáállás, segítőkészség „szomszédság” tudata. Tolerancia a másság iránt.**
- Az emberek viszonyáról én szöges ellentétben vagyok az eddig megszólaltakkal. **Én azt mondom, hogy lehet olyan, mint ma, egészen nyugodtan el lehet fogadni az embert olyannak, amilyen.** Az egy másik dolog, hogy én szeretem-e így őt vagy nem, viszont nagyon jól lehet így együtt élni vele. **Tehát én nem szeretném, hogy mindenki iszonyatosan toleráns és béketűrő és pacifista legyen, az dögunalom lenne, legyen mindenki olyan, amilyen, sokféle, fogadjuk el egymást így, és vidáman tudunk így is egymás mellett élni.** Az én saját döntésem a továbbiakban, hogy szeretem-e így azt az embert, vagy nem. Ennyi.

Kultúra - közösség - nemzet – multikulturális világ

- **Igényünk van a magunkkal és a másokkal való foglalkozásra. Fontos a más kultúrák megismerése, de emellett alapvető saját népünk hagyományait őrizzük, ápoljuk és gyakoroljuk.**
- ... szeretném, ha az emberekkel jó kapcsolatban lenne, megértené, **tolerálná a másságot,** nem sajnálná, hanem inkább szeretné, **segítené a rászorulókat** a lehetőségei, és képességei szerint.

Kis önfenntartó közösségek – „elhagyom a várost”

- Én úgy gondoltam, hogy az én unokám **az hagyja el a várost,** hagyja el a várost, és valahol a természeti környezetben éljen, de hát ezt lehet ugye fokozni is, csak az a baj, hogyha mindenki ezt fogadja meg, és elhagyja a várost, akkor újabb ökológiai problémákat csinálunk, mert akkor kiürült városok lesznek, és ugyanakkor újabb városok. Tehát én jót akartam az unokámnak, amikor azt mondtam, hogy húzzon ki innen. Valahol csak úgy látom, hogy ott tudja városon kívül kis településen, vagy egyébként természeti környezetben megismerni a természet működését, és csak aki ismeri a természet működését, összefüggéseit, az tudja valójában szeretni vagy tisztelni, vagy óvni azt, én úgy gondolom.. A nagyvárosi embernek a mai viszonyok között tényleg kevés esélye van, legyen mindenképpen neki is, meg mindenkinek, aki ott él, gazdálkodási lehetősége. **Az önfenntartás ez fontos, illetve közösségi szinten értem ezt az önfenntartást,** hogy ne legyenek kiszolgáltatva multinacionális cégeknek is, egyebeknek, valamint a saját munka becsületét valahol azt hiszem, itt lehet megtanulni, hogyha öneki egyrészt lehetősége van önmaga ellátásáról gondoskodni, másrészt pedig valamilyen kézműves szakmával foglalkozhatnánk. Azt hiszem, csak az becsüli meg a másik munkáját, aki tudja, hogy miről van szó.

- **faluközösség-szerű kapcsolatok válnak a legfontosabbakká.** De ezek ilyen hálózatként gyakorlatilag a világ bármelyik pontjával kapcsolatba kerülhetnek

A közösségiséget a hit is erősíti

- Az anyagi feltételek egyenlőbbek, és nincs túl sok senkinek. Az emberek jobban összhangban élnek Istennel és a természettel, ezáltal egymással is közösséget tudnak alkotni.
- **hogyan több spiritualitás kellene szerintem**
- csak valóban egy szeretet alapú kultúra az én szerintem is nagyon kívánatos lenne. És hogy létezzenek olyan kapcsolatok az emberek között, amelyek örömet és boldogságot adnak, nem csak nekik, hanem összességében mindannyiunknak. Tehát létezzen egy ilyen, egy ilyen metakapcsolat az emberek között, ami tényleg az egész világot jobba teszi.

Család - nagycsalád - rokoni kapcsolatok

- Én úgy képelem, hogy több generáció, vagy rokonság együtt, többen közelben élnek legalábbis, és kertes házakban. És már a nagy családban tanulják a közösséget az emberek, a gyerekek.
- Az emberek, ha **nem hajkurásszák a pénzt annyira**, akkor **többet lehetnének együtt.** Kedvesebbek, tisztelettudók. Fontosnak tartom az idősek iránti tiszteletet, nemcsak azért, mert akkor én már öreg leszek. Ma is így kéne lenni, mert mindig átadunk „átöröklünk” valamit a következő generációnak. Ezt tisztelni, becsülni kell.
- Valahol sok gyereket láttam, körötte, legyen az a sajátja, vagy általában is legyen sok gyerek, mert ez nagyon fontos, hisz tőlük is nagyon sokat tudunk tanulni, és átadni is, csak így van értelme az életünknek.
- Csend, nyugalom, béke, egészség, **sok-sok beszélgetés, őszinteség, humor, gyakori együttlét, a nagymamával és a nagypapával**, mert velük élni nem szeretnék, de azt **nagyon szeretném, ha valahol a közelemben lennének**, és mondjuk akkor én ott nyüzsizhetnék időnként. Gyökerek. Ez a, ez a, a **családról** tudni kell mindent. Emberközpontú iskola, alapos és sokrétű tudás. **Tiszta, egészséges környezet.**
- Az emberi viszonyokban pedig én is a családközpontúságot gondolnám a legnagyobb, leglényegesebbnek. Tehát hogyha már itt ilyen családok között vagyunk, akkor tényleg eldönthesse azt az anya, hogy valóban akar-e otthon maradni vagy sem.
- **A családok odafigyelnek egymásra (szülők a gyerekeikre)**
- Emberközpontú szemlélet. **Boldog családok** lesznek, a gyerekek szerető családban élnek, mindenki szereti egymást. Összefoglalóan azt lehetne mondani, hogy olyan biztonságérzése van a fiatalnak, hogy nem kell, hogy ezt megszerezze a drog által. Fontos még emellett megemlíteni a hasznosságérzést is, amelyet a fiatal át fog érezni. Nagyobb bizalom alakulna ki az emberek körében, nagyobb lenne az elfogadás.
- **Az emberek nagycsaládban élnek.**
- A házasság újra divatba jön, és a gyerekek házasságon belül születnek.
- Csend, nyugalom, béke, egészség, **sok-sok beszélgetés, őszinteség, humor, gyakori együttlét, a nagymamával és a nagypapával**, mert velük élni nem szeretnék, de azt **nagyon szeretném, ha valahol a közelemben lennének**, és mondjuk akkor én ott nyüzsizhetnék időnként. Gyökerek. Ez a, ez a... a **családról** tudni kell mindent. Emberközpontú iskola, alapos és sokrétű tudás. **Tiszta, egészséges környezet.**
- **A családi programok fontosak lesznek.** A szülők szülőként, a gyerekek gyerekként vágnak majd hazamenni.
- A családok odafigyelnek egymásra (szülők a gyerekeikre). Meg kell tanítani a szülőket okosan szeretni a gyermekeiket. Arra hogy hogyan gondozza, mire van gyermekének szüksége. Fontos a **nő értékét hangsúlyozni, a férfi szerepét kiemelni.** Az utóbbi esetben nem csak az anyagi javak előteremtését jelentené, hanem a szerepvállalást a gyerekek felnevelésében

- Baromi önző szempont jutott az eszembe rögtön az elején. **Amikor nekem unokám lesz, akkor én is ott akarok lenni**, ez mostanában kezdett érdekes lenni. Először is érdekelt, hogy meddig élek, vagy mikor, vagy mitől halok meg. Mostanában kezd érdekes lenni, hogy mi lesz az én lányaimból, hogy milyen felnőttek lesznek, milyen fazonok lesznek.
- És szerintem az is jó lenne, **ha nem lenne a társadalom így horizontálisan felosztva**. Az óvodás az egész nap az óvodással van, az iskolás az egész nap az iskolással, a saját korosztályával, és akkor még devianciák szerint is elkülönítik az embereket, hogy a hülyék a hülyékkel vannak bezárva, a magatehetetlen öregek a magatehetetlen öregeket látják maguk körül. Valahogy teljesen rossz irányba megy ilyen szempontból a társadalom, márpedig, **mint egy klasszikus nagy családban, ott a dédapa is tanult az ükunokától, és fordítva**, tehát ott egymást tudták húzni, egymást tudták képezni ezek a korcsoportok.
- **Emberközpontú szemlélet. Boldog családok** lesznek, a gyerekek szerető családban élnek, **mindenki szereti egymást**. Összefoglalóan azt lehetne mondani, hogy olyan **biztonságérzése van a fiatalnak**, hogy nem kell, hogy ezt megszerezze a drog által. Fontos még emellett megemlíteni a hasznosságérzést is, amelyet a fiatal át fog érezni.
- Emberi viszonyok. **A család fontos és alapja a közösségnek. A kis közösség az életter, folyamatosan változó, zajló eseményekkel, történésekkel. Az emberek maguk is animátorok, közösségépítők, programgazdák vagy játékmesterek.**

Kis közösségi vállalkozások

- Nem a nagy multi cégek irányítják a világot és a fogyasztást, hanem kis vállalkozások, saját megbecsült gazdaságok termelnek emberléptékű, egészséges és szép dolgokat.
- **Megmarad a személyes kapcsolatokra épülő kereskedelem.**

A kis emberközpontú közösségi vállalkozások jobban kímélik a környezetet

- A környezetet nem szennyezzük, túlzottan legalábbis, mert a kis gazdaságok a hulladék felhasználásra is figyelnek
- **Az emberek egymásért és a bolygónkért dolgoznak**
- **Sok munkahely lesz megfelelő jövedelemmel.** Ez alapjául szolgál majd a boldog kiegyensúlyozott családoknak, amelyben az apa és az anya jó példaképet jelent a gyerekek számára. Lesz családbarát munkahely is

Emberléptékű közösség a város

- A város emberközpontú, nagy terekkel, sok zölddel, közösségi helyekkel. Az emberek nyitottak, lazák, segítőkészek, jóindulatúak, kedvesek. Mindenki boldogulása egyéni felelősség, de közös a segítség. A közösség segíti tagjait megtalálni azt, amiben ő a legjobb, amivel az önmaga és a közösség javára van. A közösségek a lakóhelyek mentén alakulnak, és így adottak. Közösségfejlesztő és közösségi tér is adott. Egymás segítése. Tehát így ez most nem tudom magyarázatra szorul-e. Tehát annak mentén állnak az emberek, ahol laknak. És azokban a kis közösségekben kell elsősorban boldogulniuk, tehát azokban kell őket segíteni, megtalálni a helyüket
- **A város közösségei, polgárai nem közömbösek egymás és a problémák iránt sem.** Több közösségi programokat szerveznek, már óvodás korban is. A közösség megtartó ereje, közösséghez való tartozás.
- De van kultúrközpontja is minden közösségnek, ahova többi közösségből járnak színházba, moziba, illetve hát abba is. De hogy ez egy bevételi forrás is a városrészeknek, vagy ennek a helyi közösségnek.

3.2. Békés „an archia”

Unokáink önkormányzó társadalma

A jelenlegi politikáról, a politikáról általában nem hangzottak el pozitív jelzők. A résztvevők pártpolitikai preferenciái nem derültek ki, bár néha (sztereotípiákon alapulva) becsülni lehetne hogy „ki hova szavaz”. Itt egy újfajta politika igénye fogalmazódik meg. A köz szolgálai valóban a közt szolgálják, utalnak a jelenlegi közszolgákról alkotott vélekedésekre.

A jövő társadalomról alkotott képeknek van egy gyakori és erősen *anarchikus vonulata* – persze nem a közkeletű „anarchia az egyenlő rendbontás, terror és erőszak” értelmében – hanem a *hatalomnélküliség* értelmében. A megkérdezettek unokáiknak eléggé hatalom nélküli világot képzeltek el. Kevés hatalom a kisebb közösségekben és kevés hatalom a közösségek viszonyában. A közösségek önmagukat kormányozzák. Az emberek együttműködésében az erőszak-nélküliség és az önkéntes normakövetés a jellemző.

A politika *funkciói* azonban szerepelnek a képekben. Inkább azt lehetne mondani hogy egy az emberektől elidegenedett s velük szemben álló politika helyére egy valódi funkciói szerint *szolgáló* politikát képzeltek el.

A kevesebb politika attól is lehetséges - mondják néhányan, - hogy a társadalomban „mindenki”, - mondjuk így minden alrendszer teszi a dolgát és az állam kivonul onnan ahonnan kivonulhat és így lecsökkenhet a szerepe. „A gazdálkodó szektor is teszi a dolgát, de leginkább a közjó érdekében, és nem az egyéni profit érdekében, tehát máshova kell helyezni az értékeket, meg a hangsúlyokat. És hát a civil szektor is dolgozik tiszta erőből, és helyére kerül, tehát valóban azt csinálja, ami az ő dolga. És a többiek is megértik és elfogadják az ő szerepét.”

Nincsenek kormányok - mondják néhányan, - a jelenlegi értelemben. Az embereknek elégséges és valós információi vannak a köz ügyeiről és az alapján közösségeikben és képviselőiken keresztül valódi alternatívák között bölcs döntéseket hozhatnak. A hatalomnak nincsen jelentősége az életben. Közigazgatás ugyan van, de ez valóban egy szolgáltató közigazgatás, amely tudja, hogy miért hozták létre, és kinek a szolgálatában áll, és úgy áll a közös ügyek intézéséhez. A köz szolgálatában a jelenleginél nagyobb a szerepe a tudásnak az értelmiségnek.

A nemzetek (közösségek) közötti viszonyok erőszakmentesek, néhány képből van világállam, néhányban nincs világállam, s helyette valami nemzetek közötti egyenrangú

konzultáció, globális koordinációs szint. Vannak, akik persze az Európai Unió nagyobb szerepét is megfogalmazzák.

Megmaradnak a nemzetek és van valami nemzetek közötti koordinációs funkciót ellátó szervezet. Ennek a nemzetek feletti szintnek nincsen (sincsen) elnyomó hatalma. Unokánk magyar maradhat, a „világállam” magyar polgára lesz. Abban nincs jellemző véleményvonulat, hogy mi lesz a nemzetállamokkal. Az állam általános térvesztésével jelentőségük csökken, de a nemzetek, mint közösségek egymás mellett élése és önmaguk kormányzásának gondolatában megmarad ez a funkció. A kevesebb államot itt is fejlettebb közösségi tudat teszi lehetővé, a nagyobb normakövetés Unokáinkat „az egész világról való szerető gondoskodás személyes felelősségtudata jellemzi. Az emberiség sokféleségét, a sokféleség szeretetét, és a nemzeti identitást egyaránt értékesnek érzik. Az individualitást - a közösséggel egyensúlyban tartva képesek élni.”

Nincsen szükség hadseregekre, házasodhat a zsidó a palesztinnal, etnikai, kulturális és vallási ellentétet nem erőszakkal rendezünk, és nem fegyverekkel, meg nem egymás lerohanásával, és agresszióval.

A sokféle kultúra, sokféle közösség békésen él együtt a világban. Jelenleg is együtt él e sok kultúra, de unokánk világában ezt a jelenlegivel szemben „tolerancia, kultúrák békés egymás mellett élése, kíváncsiság a másik kultúra iránt” jellemzi. A „virágozzék minden virág” elv, liberális szemlélet, elfogadás, érdeklődés a másik/mások iránt szemlélet erősödése békessé teszi a különböző kultúrák együttélését. A különböző közösségek mégis egyenlők, mindenféle diszkrimináció, társadalmi, jogi különbséget el kéne törölni unokánk világához.

A közösségek békés együttélésének biztonságos szerény és egyenlő anyagi alapja van. A közösségekben gazdaságok, kistermelők, családi gazdálkodó rendszerek működnek. Nincs szegénység, munkához, lakhatáshoz, egészséghez való jog alap és adott. Erős a közösségi szolidaritás. Ezért mindenkinek szerény de biztonságos megélhetést biztosítanak a közösségek. A nagyobb egyenlőség lecsökkenti a konfliktusok motívumait a különböző csoportok között. Az anyagi és életszínvonalbeli különbség a fejlett országok és a harmadik világ országai között is lecsökken.

- **Politikamentesség.**
- **A város vezetősége partner lesz (a fiatalok nevelésében a prevenciós tevékenységben).**
- **Nálam nincsenek államok, kormányok és politikusok a jelenlegi használt értelemben. A közélet irányítói azok valóban a közt szolgálják, és ne saját magukat, akik szolgáltatást és közszolgáltatást végeznek, azok valóban szolgálják a köz érdekeit.**

- Én írtam még azt, hogy **Bush-mentes világot szeretnék**. Most ne értsetek félre, semmi bajom az ürgével, valamit képvisel, csak **kicsit igazságosabb békét szánok erre a világra, nem, mint ami most van, nem mindenféle álmarhaságokkal lerohanunk egy országot, mert lehet, hogy van valami a földben, ami nekünk kell, aztán kitaláljuk, hogy mégse, és még csak bocsánatot sem kérünk**.
- Valós és elérhető információi vannak mindenkinek, hogy döntéseket hozzunk meg az életünkkel kapcsolatosan, ahol többféle választási lehetőségünk van, nem csak a kisebbik rosszat választhatjuk, legyen az politikai tágabb vagy szűkebb értelemben, nemcsak lerakó vagy égető közül kell választani. Ahol **nem azt érzik az emberek, hogy úgymint, úgymint valamitől meg kell halni, és nem csinálnak semmit, hanem aktívan befolyásolják az életüket**. Ahol **döntéshozatalkor az emberek véleménye számít**,
- Nagyon jó lenne, ha a **társadalmi berendezkedéseknek és a helyi közösségeknek megfelelő szabadsága megteremtődne**. Az 1984 című regényt mindig csak olvasgatni kelljen, és ne megélni.
- A társadalmi közeg az egy **nyitott társadalom jellemzi** azt a jövőbeli világot, ahol **konszenzussal születnek a döntések, ahol a hatalomnak nincs jelentősége**, vagy elveszti jelentőségét, **a közösségi érdekek elsődlegessége dominál**. Mindenfajta **erőszakmentesség és az önkéntes normakövetés**, amit fontosnak tartok. Ez nemcsak a jogi normák követését jelenti, hanem mindenféle adott társadalmi normákat, tehát a szokásoktól kezdve az egyéb örökölt normákét is. **Képzetemben eltűnnek a politikusok**, a politikai érdekekkel együtt, és egy a nélkül működő társadalmat próbálok, **ahol közigazgatás ugyan van, de ez valóban egy szolgáltató közigazgatás, aki tudja, hogy miért hozták létre, és kinek a szolgálatában áll, és úgy áll a közös ügyek intézéséhez**.
- Az emberi viszonyok tekintetében a **helyi közösségek szerepe válik a legfontosabbá**. Illetve egy másik szint pedig már egy ilyen globális koordinációs szint. És a kettő közötti, ami gyakorlatilag most ilyen állami szint az teljesen eltűnt már.
- Hát, nálam az lenne a fontos, hogy **helyi közösségek határozzák meg a világ működését. A meghatározó értékek az emberi kapcsolatból és a közösségi élményekből fakadjanak**.
- A nagyobb csoportok ne nyomjanak el kisebbeket, ne legyen olyan nagy hatalom, ami elnyomhatja az ilyen kisebb csoportok kezdeményezéseit, tehát ne legyen világuralom valakinek a kezében,
- én azt gondolom, hogy egy olyan világ lenne jó, ahol, lehet, hogy furcsán hangzik, de nekünk nincs nagyon állásunk, merthogy akkor mindenki – ha egy közösségben gondolkodsz – az, hogy civil – mindenki civil tulajdonképpen – **mindenki részt vesz a közösségi döntésekben**, a jog az pedig önmagában is csak egy sokadlagos téma lenne. Tehát én sokszorosan sem találnék magamnak állást, megvalósításban én inkább **kisebb önálló központokra gondoltam, amik ezeket így meg tudnák oldani akár mezőgazdaságilag**,

Tudomány – tudás – értelmiség nagyobb szerepe a hatalomban

- Tettem ilyen merész dolgokat, tehát hogy például, **hogy a tudomány, vagy az értelmiségi szó nagyobb hatalma a közéletben**, tehát hogy **a társadalomszervezés** minden szintje az valahogy nyúljon vissza egy ilyen objektív, tudományos alapokon nyugvó, vagy megelőző, egy ilyen felmérésekkel párosult olyasmi munkára, mint a szervezetünk.

Kevesebb állam

- Egy olyan társadalmat képzelnék el, ahol már letisztult, hogy kinek mi a dolga, mindenki azt csinálja, méghozzá mindenki a közjó érdekében. Tehát az **állam, ahogy a Gy. is mondta, teszi a maga dolgát, méghozzá úgy, hogy folyamatosan decentralizálja, és kivonul, ahonnan már csak kivonulhat**. Egyelőre mi úgy látjuk, hogy a környezetvédelemből nem lehet kivonulni, nagyon komoly állami szerepvállalásra van szükség. De a **gazdálkodó szektor is csinálja a dolgát, de leginkább azért a közjó érdekében, és nem az egyéni profitjuk érdekében, tehát máshova kell helyezni az értékeket, meg a hangsúlyokat**. És

hát a civil szektor is dolgozik tiszta erőből, és helyére kerül, tehát valóban azt csinálja, ami az ő dolga. És a többiek is megértik és elfogadják az ő szerepét.

- Szeretnék megszabadulni a személyigazolványtól, a lakcímkártyámtól, a bankkártyáimtól, az egyéb ilyen teljesen fölösleges marhaságaimtól, és szeretném azt megélni, hogy a mennyiség felett a minőség legyen az úr ebben a világban. Hát, körülbelül ennyi. És nem akarok mobiltelefont sem. Eddig van kettő. Köszönöm.

Globális testület - nemzetállam – nemzet - nemzetek

- Az unokám a **világállam magyar polgára**.
- Mondjuk először is a helyet kell meghatározni, akkor azt mondom, hogy Magyarország... Nyilván sokaknak nem mindenkinek ez jut eszébe, de én **fontosnak tartom a hazaszeretetet**, és ha valaki ide született, akkor vállalja, hogy ő magyar.
- Az állami hatalom, tehát ez a **nemzetállami hatalom az eltűnik**, és egy ilyen globális koordinációs testület irányítja az egész Föld dolgait, amely egy közös emberi értékeken nyugszik. Tehát hogy konszenzus alakul ki bizonyos emberi értékekben. ... például a **környezet tisztelete, a jövő generációk esélyeinek a tiszteletben tartása** meg stb., egymás tisztelete. Tehát így bizonyos **közös értékek mentén egy ilyen globális kormányzás, „koordinációs testület” viszi a dolgokat**. Ez vonatkozik a célokra és az értékekre is.
- Az egész világról való szerető gondoskodás személyes felelősségtudata jellemzi. Az emberiség sokféleségét, a sokféleség szeretetét, és a nemzeti identitást egyaránt értékesnek érzi. Az individualitást - a közösséggel egyensúlyban tartva képes élni.”
- **A nagyobb csoportok ne nyomjanak el kisebbeket**, ne legyen olyan nagy hatalom, ami elnyomhatja az ilyen kisebb csoportok kezdeményezéseit, tehát ne legyen világuralom valakinek a kezében,
- Szerintem elsődlegesen **egy egységes képet kellene először itt az Európai Unión belül kialakítani**. Hogy a világgal mi lesz, az nagyon meghatározhatatlan szerintem. Először is le kellene tisztulnia ennek az egésznek, hogy egy az, **hogy már most is nagyon sokan vagyunk, de ennél csak többen leszünk, és ezt át kellene gondolni, hogy ezt hogyan lehetne megoldani**.
-

Sokféleség kultúrák csoportok viszonya

- **Multikulturalizmus! Tolerancia, kultúrák békés egymás mellett élése, kíváncsiság a másik kultúra iránt. „Virágozzék minden virág” elv, liberális szemlélet, elfogadás, érdeklődés a másik/mások iránt.**
- Aztán az embereknek ez a **szabadelvűsége** szerintem egyre inkább utat tör, és szerintem van rá reális esély, hogy mindent elfogadnak, a meleget, a füvezést, az egyéb ilyen dolgokat, és szerintem ez teret fog hódítani. Ezt én látom, hogy lesz. Ezen kívül az, hogy az **emberek tiszteljék egymást**. Magához **az emberi léthez való jogot**. Vannak olyan országok, ahol nem tisztelik. A nőket beskatulyázzák, korlátok közé szorítják, megcsönkítják, meg hasonlók. Jó lenne, ha a jövőben ezeket eltörölnék, és ilyenek nem lennének. És szintén a környezetvédelem az, amit jó lenne az embereknek figyelembe venni. Hogy mennyire szennyezik a környezetet
- Aztán fontos lenne az, hogy **a különböző kulturális csoportok megőrizhessék a kultúrájukat, és ne akarjanak más, esetleg más, erősebb csoportok rájuk erőltetni valamit**. Vagy ha nem erősebb, de nagyobbak ne akarjanak rájuk erőltetni más nézeteket, tehát, hogy máshogy kéne élni.
- Én azt szeretném, ha olyan világban élnénk, ahol emberek élnek együtt, tehát hogy embernek tekintsük a másikat, ebből következően toleránsabbak legyenek az emberek, illetve a szeretet egy fontosabb szerepet töltsön be az életünkben, mint most.
- Általában mindenféle **diszkrimináció, társadalmi, jogi különbséget el kéne törölni**

Világbéke - az agresszió elutasítása - biztonság

- Én kiemelném a **világbékét**. Vagyis inkább **háború-mentességet**, mert **most is ott vannak a Közel-Keleten a háborúk** mindenhol. Einsteinnek volt egy ilyen mondása, hogy nem tudjuk, hogy a harmadik világháborút mivel vívják az emberek, de a negyediket, azt szerinte kövekkel és botokkal. Jó lenne, ha ez nem következne be.
- Én írtam még azt, hogy **Bush-mentes világot szeretnék**. Most ne értsetek félre, semmi bajom az ürgével, valamit képvisel, csak **kicsit igazságosabb békét szánok erre a világra, nem, mint ami most van, nem mindenféle álmarhaságokkal lerohanunk egy országot, mert lehet, hogy van valami a földben, ami nekünk kell, aztán kitaláljuk, hogy mégse, és még csak bocsánatot sem kérünk**.
- Nálam nincsen szükség hadseregekre, házasodhat a zsidó a palesztinnal, **etnikai, kulturális és vallási ellentéteket nem erőszakkal rendezünk**, és nem fegyverekkel, meg nem egymás lerohanásával, és agresszióval.
- Aztán hogy **háborúktól mentesek legyünk, tehát a hatalmi harcoktól**. Azt nem gondolom, hogy mindenféle küzdelemtől mentesen kellene élnünk, csak ne az olajért, meg a földért stb., ami már szóba került.
- Egy abszolút **biztonságos világban** lenne jó élni, amin értem a **közbiztonságot is**, meg azt, hogy az ember magában tehát a saját életét és a **körülötte lévő embereket biztonságban tudja**.
- Ne legyen érték az erőszak, szerintem **ebben a világban értékszamba megy, ha valaki erőszakkal le tud rendezni valamit**. Azaz, ne legyenek kidobó-emberek, én azokat nagyon utálok.

A közösségek (egyenlőbb) anyagi alapja

- Biodinamikus gazdaságok, kistermelők, családi rendszerek. Cserekereskedelem, nincs szegénység, munkához, lakhatáshoz, egészséghöz való jog alap és adott. Szolidaritás. Tiszta víz, levegő, talaj. Földhöz való jog, földművelés, alapcselekedet.
- **Vidám, gondmentes és anyagi biztonságot jelentő társadalomforma**, amely a demokrácia jó értelemben vett előnyeit tartja meg (a kisebbség zsarnoksága nélkül), amely az egyéni értékeket őrzi és a multikulturalizmus egyensúlyban van az egyes országok kultúráival.
- Én alapvetően távolabbi jövőről írtam, mint amit a B. felvázolt, úgyhogy ez nekem egy nagyon fontos szempont volt. Tulajdonképpen **az anyagi és életszínvonalbeli különbség ne nőjön tovább a fejlett országok és a harmadik világ országai között**. Ezt a balanszot minél jobban megpróbáljuk megtartani.
- Ezért szeretném azt, hogy mondjuk olyan lenne a világ, nem egyenlő, mert olyan soha **nem lesz, hogy mindenki egyenlő, de legalább kicsit közelítsen** ahhoz, hogy valaki mondjuk egy kicsit gazdagabb, kicsit az életkörülményeknek megfelelően közelítsen ahhoz a szinthez, hogy mindene meglegyen. **Ne azzal kelljen törődnie, hogy a gyerekeinek meglegyen az ivóvize, az élelem stb.. hanem az, hogy a továbbiakban hova szeretnék elutazni stb..** Ezt egy minimum dolognak tartanám.
- Jó lenne azt látni, hogy kiegyenlítődnek a világrészek közti társadalmi és gazdasági különbségek, és jó lenne látni azt, hogy **megszűnik az, hogy világrészek másik világrészeket, másik földrészeket tartanak mesterséges szegénységben** csak azért, hogy saját pecsenyéjüket sütögessék. Én elmentem Indiába és olyan dolgokat láttam, hogy az valami borzasztó volt, amiket előtte soha nem láttam. Utcán éltek az emberek és az tök természetese volt, az utcákon mentek a kocsik ott mellettük és ott éltek, ott aludtak az emberek. Ez teljesen demoralizáló volt számomra és ilyet Magyarországon még életemben nem láttam.
- én azt gondolom, hogy egy olyan világ lenne jó, ahol, lehet, hogy furcsán hangzik, de nekünk nincs nagyon állásunk, merthogy akkor mindenki – ha egy közösségben gondolkodsz – az, hogy civil – mindenki civil tulajdonképpen – **mindenki részt vesz a közösségi döntésekben**, a jog az pedig önmagában is csak egy sokadlagos téma lenne. Tehát én sokszorosan sem találnék magamnak állást, megvalósításban én inkább **kisebb önellátó központokra gondoltam, amik ezeket így meg tudnák oldani akár mezőgazdaságilag**,

3.3. A tudás társadalma *Unokáink kultúrája, tudása*

Az unokánknak álmódott világban magasabb az emberek tudása, műveltsége. A kulturális és a szellemi értékeknek a dominanciája jellemzi ezt a korszakot. Unokánk „boldog, közösségi ember, aki jólétben él, amit nem fogyasztói értékek, hanem a tudományos és lelki-szellemi fejlődés definiál, önmegvalósító egyéniség. Az intellektuális képességek felértékelődnek. A tudás a műveltség értéke kerül a pénz értéke helyére. Magasabb az általános műveltség.

Az emberek tudása integráltabb, „összegződöttebb” fogalmazta valaki. Fontos lesz a speciális tudás is és egyszerre vele együtt az integrált, és holisztikus szemléletű tudás is.

Unokáink integrált tudása lehetővé teszi, hogy szelídebben bánjanak a környezetükkel, az energiájuk egy részét arra fordíthatják, hogy a tevékenységük által keletkező károkat, a szennyezést kivédjék, lehetséges tevékenységeiket nagyon átgondolják, és nagyon tudatosan csináljuk a dolgaikat.

A tudáshoz való hozzáférésben (is) egyenlő(bb)ség van. Ennek helyi elérhetőségi feltételei és az anyagi feltételei is jobbak, a kultúrához való hozzáférés olcsóbb. Sokkal több ember képezheti magát, többen beszélnek idegen nyelveket. Mindenki számára hozzáférhető, egyenlő lehetőségek vannak a képességek-készségek kibontakoztatására. A jelenleg kulturálisan leszakadó rétegek műveltsége emelkedik.

Unokánk akar tanulni, tudást szerezni célrendszerében a tudás, az önművelés, a belső építkezés erősen preferált, magas fokú oktatásban, részeseül, ami sok további fejlődésnek is lehet az alapja. Műveltségi alapjai magasak, amit utána kamatoztatni tud a későbbiekben. Több idegen nyelvet beszél tapasztalatot szerezhet külföldön is. Tanulása nem csak ismeretek felhalmozását jelenti, hanem a személyiség fejlődését is, aminek így az alapértékei lennének az elfogadás, a tolerancia a közösségi szemlélet, szeretet, egymás, önmagunk szeretete és megismerése és így tudja megvalósítani azt, hogy békében éljen.

A környezet állapota is ez által lenne egy kiegyensúlyozott és harmonikus, az emberekből belülről kifelé való építkezést tudom elképzelni. Tehát így sok embernek kell elindítania önmagából a folyamatokat. Azok összeadódnak és így akkor harmonizálni fognak ezek az ilyen közös rezgések.”

Megmarad a Gutenberg Galaxis, az internet nem veszi át a nyomtatott szöveg szerepét, az olvasás a nyomtatott könyvek és a könyvtárak szerepe erős marad. Van, aki kevesebb számítógépet szeretne unokánk világában, s több olvasást, több színházat.

Unokánk kultúrájában erős a közösségi kulturális formák szerepe. Sok a tánc, a zene, a zenélés, a fesztivál, unokánk sok közösségi kulturális esemény részese.

Unokánknak megvan a mindennapi élethez szükséges hasznos tudása, amellyel a mindennapi életét jól tudja szervezni, tudása gyakorlatias és mélyebb is egyszerre. Az alaptudás, műveltség megszerzése után kutató, alkotó munkával is foglalkozik, a tudást műveli, használja. Iskolái után járja a világot, hogy tanuljon, kutasson, így bővíti, mélyíti tudását.

Van aki pedig az „amerikaiias” gyakorlatias oktatással szemben a magyar oktatás és kultúra mélységét kívánja unokájának. Legyen fontos számára a kultúránk, a múltunk ápolása és tovább adása, ezért fontos, hogy az unokáink ismerjék a múltunkat, a különböző csoportok megőrizhessék kultúrájukat, és ne akarjanak más, esetleg más, erősebb csoportok rájuk erőltetni valamit. Sokféle alternatív tudásforma létezik, ezek őrzik hagyományait és mindenki választhat azok közül. És rájönnek, hogy az agresszió, mások leigázása az nem vezet sehova. Globális kultúra jön létre gyakorlatilag. Szükség lesz egy globális kultúra ismeretére, amelyben az emberek ismernék a sokszínű világ kultúrájának alapjait.

A tudást, a kultúrát erősen áthatja a hit s a hiten alapuló egyetemes szeretet. . Az emberi viszonyok a szolgálaton alapulnak és egymás segítségén, és ez ember értéke nem az ügyességén, okosságán, gazdagságán múlik, hanem értékmérő az, hogy ki mennyire tudja a másikat szeretni és szolgálni.

A tudás a kultúra társadalma, a tudás jellege és használata

- Ugyancsak a kulturális és a szellemi értékeknek a dominanciája jellemzi ezt a korszakot.
- Az unokám „Boldog, közösségi ember, aki jólétben él, amit nem fogyasztói értékek, hanem a tudományos és lelki-szellemi fejlődés definiál, önmegvalósító egyéniség.
- „Úgy gondolom, hogy az **intellektuális képességek mindenképpen fel fognak értékelődni**, vagy jó lenne, ha felértékelődnének. Illetve, hogy ha az intellektuális képességek kellő mértékben lennének értékelve is. Tehát hogy ez egy ilyen kétoldalú dolog. Tehát olyan értelemben, hogy minél jobban ki lehessen használni bizonyos szellemi termékeket vagy munkákat.”
- „Tehát hogy sokkal **összegződöttebb tudás** lesz a fejükben, már sokkal korábbi életszakaszokban, talán, mint ami nekünk volt.”
- **azt írtam fel, hogy a speciális tudásnak sokkal fontosabb szerepe lesz**
- **A tudományos kutatás specializálódott és holisztikus szemléletű egyaránt**
- **„Tudás, kultúra? Mindenképpen a természettudományok fejlődését látom magam előtt egy ideális jövőben.** Mikor az emberek valóban tudás alapú társadalomban élnek. És hozzá teszem nekem pontosan emiatt van némi averzióm, az egyház és a vallások ellen, de a hitet

azt mindenképpen fontosnak tartom. A hit az tudom, hogy segít egy embernek erősnek lenni és a jövőbe nézni. *A tudás alapú társadalmat hogy definiáld?* Azt hiszem ezt a B. is jól elmondta. Az, hogy az emberek azt látják maguk előtt, hogy a tudás az tulajdonképpen végtelen, a természettudományok azok végtelenek. Nyilván minden természettudományi ágazatnak vannak... Lehet ezeket tovább fejleszteni, és soha ne legyen igazán elég az embernek az, amit tud, hanem fejlessze önmagát és legyen meg az étvágya a fejlődésre és a tudásra és a tanulásra. ,,

- Szabad vita. Nagyon fontos. Tehát bármiről **lehet vitatkozni, bármit meg lehet vitatni**. Alapvetően **tény tisztelet**, tehát hogy a tényeket körbe lehet járni, de ...tehát az ufók meg ilyesmi nem feltétlenül férnek bele. Ez a tapasztalás nagyon fontos. Hogy nagyon átgondolt dolgok. Igazából én úgy képzelem, hogy a tudás nem egy nagy könyvtár szabad, tehát nem is egy internet meg ilyesmi, hanem ami... Tehát én úgy látom, hogy most per pillanat az emberi tudás annyira hatalmas mennyiségű, és annyira szépen összekötöttek a dolgok, hogy ezt már csak megismerni kell. Tehát hogy igazából nem is tudunk hozzátenni. Tudunk hozzátenni újat, de ezt **így használni kell és gondolkodni rajta** és ilyesmi. Alapvetően **szelíd**, tehát a tudásnak valahol az a... Egy regényben volt, hogy egy ilyen jövőbeli civilizáció, vagy egy ilyen Földön kívüli, hogy **az energiájuk nagy részét arra fordították, hogy a tevékenységük által keletkező károkat, a szennyezést kivédjék. Tehát** hogy például, csinálnak egy ilyet, de úgy, **hogy minden lépése környezetbarát. Százszor annyi gondolkodást, nem tudom, igényelt**, de úgy... Tehát körülbelül ez lenne a tudás, hogy **nagyon átgondoljuk, és nagyon tudatosan csináljuk a dolgainkat**. Nagyon fontos, hogy **laikus, tehát hogy szakembség, ez kevésbé legyen**. Tehát nyilván vannak fokozatok, amikor egy űrhajót nyilván nem tud bárki csinálni, de hogy bárki elkezdhesen bármit, bármilyen életkorban és bármibe bekapcsolódhasson.
- A tudás kultúráját úgy képzelem el, hogy tehát **alapvetően testkultúra**, tehát a mozgás az úgy beleépül a mindennapokba, a jóga meg ezek. Zsonglőrködés, például. Alapvetően ember mértékű, tehát hogy amit... Tehát ez is testkultúra. Tehát amit saját magunk meg tudunk tapasztalni, megérezni, az eléggé tényszerű, és abból indulunk ki. Tehát teszem azt, ha egy élelmiszer az rossz, akkor nem hiszem el azt, hogy hiába mondja a TV, hogy jó, hanem az rossz. Mert nekem ez egyértelmű.
- Írtam én is arról, hogy mennyire **fontos érték lenne a tudás, és hogy ne legyen annyira fontos a pénz, hatalom, meg az állam, és akkor ebből már következett, hogy béke van, mert hogyha pénzért, meg hatalomért, meg földért nem harcolnak, akkor ott béke és biztonság**. Hát, én nagyjából eddig jutottam. Ja, és írtam, hogy ott nagyon fontosak lennének az **orrszarvúbogarak**.
-

Anyagilag is elismert tudás

- A tudás elismerése (anyagilag is) Lehet vele érvényesülni, egzisztenciális biztonságot teremteni

Elérhető(bb) kultúra – általános alapok

- Ide írtam, hogy **a kultúra több helyen legyen elérhető és legyen olcsóbb**. Tehát olcsóban hozzájuthatóak és értelemszerű, hogy mire gondolok, könyvekre és minden ilyen dologra, és mondjuk ne egy fővárosba koncentrálódjon, hanem máshova is eljusson több, jobban.
- A **kultúra** is elérhető bárki számára, megfizethetőek a könyvek, színház, a koncertjegyek, a nyaralás is elérhető mindenkinek. A jövőben meg kéne azt szüntetni, hogy jó lenne, ha nem kéne azért fizetnem, hogy múzeumba menjek...
- A könyvek, az olvasás, a színház, a művészetek is hát teljesedjenek ki, és mindenki részesülhessen ezekből.
- Sajnos a mai világunkban a kultúrának is ára van, tehát annak is, hogy bárki bármilyen műveltséget szerezzen. Elég borsos az ára és sajnos ez is visszaveti a szegényeket ebbe a közegükbe.

- Sokkal több ember képezheti magát, többen beszélnek idegen nyelveket.
- **Mindenki számára hozzáférhető, egyenlő esélyek a képességek-készségek kibontakoztatására.**
- Az oktatás, a tudás és a kultúra témából azt írtam, hogy **mindenki számára legyen elérhető az oktatás.** Ami nem feltétlenül rengeteg ismeret befogadását jelentve, hanem **értelmesen gondolkodva, kutatva tanulás inkább. A kultúra széles rétegeket öleljen fel az antiktól a legújabbakig.** Mindenki számára elérhető és élvezhető legyen, ami azt is jelenti, hogy mindenki találjon érdeklődésének megfelelő szórakozási lehetőséget és művelődési lehetőségeket. És az igazi művészetet pedig pártolják.
- **Az általános műveltség szintjének emelése.**
- Tudásról, kultúráról azt írtam, hogy elsősorban azokra az emberekre gondoltam, akik nagyon gázos szinten vannak. Elég lehangoló, amikor kiülök a Tisza partjára, és oda jönnek hozzám és az egyik pénzt kér, a másik cigit kér, ez nagyon gáz. Meg nem tudnak értelmesen beszélni.
- **Unokám akarjon tanulni, tudást szerezni. Feltaláló legyen, ezáltal híres ember. A tudást ossza meg másokkal, esetleg tanár lehet vagy tudós**
- **Intelligenciát írtam.** Én azt fontosnak tartom, egy **magas fokú oktatás, magas képzettségben** részesüljön, ami utána sok mindennek lehet az alapja. Tehát **az alapok meglegyenek**, amit Ő utána kamatoztatni tud a későbbiekben. Meg a műveltség, persze és a kultúra. **Külföldre is**, ha lehetősége adódik, a **nyelvtanulás, a talpraesettség az önellátás** miatt egy picit bedobni a mély vízbe, hogy ott is tapasztaljon, tehát tapasztalatgyűjtés. No stressz, no túlfeszített tempó.

Gutenberg galaxis – olvasás – könyvtárak

- **Maradjon meg a Gutenberg-galaxis is, szeretem az internetet használni is, de azért a könyveknek a bizonyos nosztalgikus élménye, meg a leírt tudás, a megmaradó tudás azért egy nagyon fontos dolog lehet a továbbiakban is.**
- Kevesebb legyen a számítógép és a tévé az emberek világában. Sokkal több könyvet szeretnék, színházat.

Nem tárgyasult kultúra

- hogy visszatér az eredeti és nem rögzíthető alkotások, vagy műalkotásoknak a... Tehát hogy megnő a szerepe, tehát hogy nem tárgyasul el annyira a kultúra. Tehát az inkább azt erősítené, hogy inkább egy perszonális dolog legyen, ne a külvilágban képeződjön le minden, ami az emberek boldogságához hozzátartozik. Mint ahogy a kultúra is, vagy akár a művészetekkel, amit hozzá tudnak tenni.

Közösségi kultúra

- **Sok igazi és virtuális könyvtár lesz, szabadtéri koncertek lesznek a természetben. Törzsi táncot tanító kurzusok indulnak és létrejön egy sámánhoz hasonló szerepű ember, aki kapcsolaterősítőként, közvetítőként lesz a természet és a közösségek között.**

Mindennapi kultúra – hasznos kultúra - mélyebb kultúra

- A tudás és a kultúra. A tudásnak nem egy mérhetetlen tudást gondolnék, hogy szüksége lenne rá mindenkinek, hanem egy olyan tudást, ami alapján a mindennapi életét flottul tudja biztosítani, ami alapján a munkáját is el tudja végezni. Nem kell, hogy valami nagyon nagy lexikális tudása legyen, de azért legyen egy olyan tudása, egy olyan kulturális alapja, amely alapján észreveszi a szépet, élvezni tudja a művészeteket, és ami ebből ered, és az visszahat az ő saját közérzetére is
- **Véleményem szerint a tudás jelenleg a képzettségben (Diplomában) nyilvánul meg, egy kicsit háttérbe szorult a szakmaiság, gyakorlat és hozzáértés, vagy utánpótlás nevelés.**
- **A tudás megszerzésére egy olyan, azt gondoltam, hogy egy bizonyos alap tárgyi tudás megszerzése után alapvetően az inspiratív kutató-kereső szellemi tudás megszerzési lehetőséget kéne addigra előtérbe helyezni. Alapvetően problémamegoldások keresése, nem a tárgyi ismereteket.** És esetleg még egy olyan ideális állapotot is el bírnék képzelni, hogy egy ilyen reneszánsz típusú tanulmányok. Tehát mindenki az orientációja előtt egy ilyen

helykereső tanulmány- és tapasztalatszerző körútra is elmehessen, adott esetben, mielőtt bármelyik irányba elkezdené magát irányítani speciálisan.

- „Most **jön át az amerikai oktatás kultúra**, ami egyszerűen nem a tudásszintet, hanem a gyakorlatiasságot, pedig a magyarok nem ilyenek voltak, sokkal öregebb történelmünk van, mint az amerikaiaknak ugye az amerikai történelmet vesszük át. - *Mondj még egy államot.* Németek például, vagy az angolok, vagy akármelyik nyugati államot lehetne mondani. Ezzel nincsen baj, csak ne azt a nyugati kultúrát vegyük át, ami teljesen naiv például ezek a műsorok, mint Mónika, ilyeneket átvesznek. Nem tudok mást mondani, úgyhogy valaki csatlakozzon szerintem....”

Személyes építkezés – belső kulturálódás

- „Hát én úgy képzelem a dolgokat, hogy ilyen kollektív tudatváltást alapvetően, aminek így az alapértékei lennének szerintem az elfogadás, a tolerancia. Szeretet, egymás, önmagunk szeretete és megismerése és így ezáltal tudnánk megvalósítani azt, hogy békében éljünk. A környezet állapota is ez által lenne egy kiegyensúlyozott és harmonikus. Tehát így mondjuk én így a **belülről kifelé való építkezést tudom elképzelni**. Tehát így sok embernek kell elindítania önmagából a folyamatokat. Azok összeadódnak és így akkor harmonizálni fognak ezek az ilyen közös rezgések.”
- Biztos, hogy kell sok zene, meg tánc, ki milyen művészeti ágat akar művelni, meg élvezni, hallgatni, vagy csinálni. Enélkül szerintem nincsen normál emberi élet
- A tudás kultúra legyen mindenki számára hozzáférhető, és ez ne csak egy technikai tudásban merüljön ki, hanem maradjon meg a humán kultúra is.

Nemzeti kultúra hagyomány és más kultúra - sokszínű kultúra – globális kultúra

- A kultúrában pedig, sokszínűséget képzelek el, de egymással való megférést is. A hit és az érték, hát így önmagunk erejében való hit. Abba, hogy képesek vagyunk változtatni, és hogy olyanná változtatjuk, amilyenné akarjuk. És hogy az érték az alapvetően a szeretet. És az élet szintén. Hogy úgy tudjuk megváltoztatni a dolgokat, hogy bele sem gondolunk abba, hogy másnak abból kára származhat.
- **Ne haljon ki a jelnyelvi kultúra az erősödő integráció mellett.**
- Szerintem a **magyar** kultúra elég öreg ahhoz, hogy próbáljuk meg azt, hogy minél inkább a **mélyebb kultúrát megmutatni a jövőnek...** A magyar kultúrát megmutatni a nemzetközi társadalomnak, a magyar kultúra nem csak egy semmi, amit le lehet nézni és a nyugati dolgokat, oktatást... A magyar oktatásra. Hanem mondjuk a sajátunkat is ráhúzni arra, hogy a miénket is be lehetne mutatni, nem csak a nyugati kultúrát nézzük meg.
- A kultúránk a **múltunk ápolása és tovább adása**, ezért fontos, hogy az unokáink ismerjék a múltunkat. Ezért az unokámban egy olyan kiegyensúlyozott életet kívánok, ami tudáson, gyakorlatiasságon, alapuló, jólétben, keresetben, szeretetben egészséges környezet lesz!
- Aztán fontos lenne az, hogy a különböző kulturális csoportok megőrizhessék a kultúrájukat, és ne akarjanak más, esetleg más, erősebb csoportok rájuk erőltetni valamit. Vagy ha nem erősebb, de nagyobbak ne akarjanak rájuk erőltetni más nézeteket, tehát, hogy máshogy kéne élni.
- A **kultúra és tudás** szerepköre. Én azt írtam le, hogy mind a kettő, tehát a tudás és a kultúra is választható. Egyértelműen nem determinált, hogy aszerint, hogy hova születik az ember, milyen családba, vagy milyen országba, milyen közösségbe. Tehát hogy mindenkinek egyenlő esélyei vannak, egyenlő lehetőségei vannak. Itt a **sokféleség, egészséges sokféleség áll be**. Ez jelentkezik 50 év múlva majd, tehát hogy **sokféle ilyen alternatív tudásforma** létezik egymás mellett, és mindenki választhat azok közül. Az emberek felismerik már, és államok, illetve egy ilyen globális kormányzati szintre kerülő ilyen kormányzási elvekkel valósulnak meg. És rájönnek, hogy az agresszió, mások leigázása az nem vezet sehova. **Globális kultúra jön létre gyakorlatilag.**

- A kulturális ismeretekre meg igaz, hogy inkább egy globális kultúraismeret jó lenne, de nem, mint kuriózumokként szerepelnének a távoli vagy egyéb kultúrák, hanem egy egységes kultúra megismerés szintjén legyenek ezek jelen.
- A kultúrát illetően. Szeretném, hogy ha Magyarországon sokkal nagyobb hangsúly lenne a **kulturális értékek megőrzésén**, akár a régi **épületek, kastélyok, várak** stb. ... és a **kulturális értékek gyűjtésén** is, mert erre is nagyon kevés figyelem fordítódik manapság

A vallás a hit a kultúrában

- Azt is írtam föl, hogy a **szeretet kultúrája** lenne, ami uralkodó.
- Én is azt írtam, hogy **a hit uralkodjék, hát mi úgy valljuk, hogy Isten országa valósuljon meg** mindenek előtt, ahol a szeretet, az egymás iránti szeretet a legfőbb törvény.
- A tudás szakmai szinten biztos előbbre tart majd, de ez nem minden. Az igazi tudás az, ha ezt az élet fontos sarokköveihez tudjuk igazítani. Például csak jó dolgokra használjuk, amit tudunk. A kultúra az embernek mindenfajta gondolkodását és gazdagodását segíti majd elő. **A hit és az értékrend, én azt hiszem, hogy a keresztény értékrend uralkodik, és ebből adódóan az emberek célja elsősorban nem a fogyasztás, hanem a kapcsolat.** Az emberi viszonyok a szolgálaton alapulnak és egymás segítségén, és ez ember értéke nem az ügyességén, okosságán, gazdagságán múlik, hanem értékmérő az, hogy ki mennyire tudja a másikat szeretni és szolgálni.

3.4. Anyagiakon túli mérték

Miben talál értelmet, milyen célok vezérlik, miben hisz az unokánk?

Unokán életében nem az anyagiak, a létfenntartás az elsődleges cél, hanem ennél magasabb rendű értékek, célok vezérlik életét. Nem úgy, mint most, hogy a pénz körül forog az élet. Fontosabbak a nem anyagi jellegű értékek, a tudás a személyiség fejlődése, a spiritualitás a kapcsolatok, a közösségek alakulása. Az egyébként szerény, de biztos anyagiak megszerzése után „nem kerül bele egy olyan taposómalomba, amit csak azért kell nyomnia, hogy egyáltalán megéljen, vagy lakjon.” Na, most ha egy ilyen idilli állapot létrejönne, akkor tulajdonképpen biztosan kevesebb lenne az olyan ember, aki a létért való küzdelemben lelkileg is megnyomorodik. Ha az alap megvan jöhet az összes többi „madáracsicsérgés, zöld mezők, szökőkutak, meg minden”. Egyformán megfelelő körülmények között biztosított az életlehetőség. De ez nem egy fogyasztói társadalom.

Az érték az ember és nem az anyagi javak, az anyagiakból mindenki csak annyit fogyaszt, amennyire szüksége van. Az emberek meg tudják különböztetni a valódi szükségleteket a felesleges fogyasztási javaktól, a luxustól. S helyettük az immateriális javak válnak fontossá. Az emberi élet védelméért pedig már nem kell szót emelni. Az emberek célja minél jobban megvalósítani önmagukat, de ez már nem a karriervágyat jelentené, hanem azt, hogy „a

beléjük oltott talentumokat felfedezzék, és azt Isten dicsőségére kibontakoztassák magukból.”

„Mindenképpen tanulja meg ő is, meg mindenki a szükségleteknek a fogalmát, a valós szükségletek, azt, hogy mire van szüksége. Ugye, itt kezdődik a materiális és az immateriális javaknak a fontossága, aki tudja, hogy mi az, amire valójában szüksége van ahhoz, hogy életét megfelelő színvonalon vagy boldogságban elvigye, az tudja meg, hogy hol vannak a felesleges szükségleteknek a határai és a luxus, és erről konfliktus nélkül tud lemondani az életében. És általában az immateriális javaknak a tiszteletét és becsületét kellene helyreállítani, és azt remélem, hogy ez egy ilyen világ lesz, ahol majd ő él.”

Az emberek számára a szellemi kiteljesedés és az önkifejezés a legfontosabb, a szellemi, intellektuális dolgok fejlesztése kifejezése, finomítása a fontos. Unokánk ha anyagiakban nem is gazdagabb (de gazdagabb néhány kisebbségi csoportban) gazdagabb szellemiekben, spiritualitásban, gazdagabb érzelmekben. Az emberi forrásokban jobban támaszkodnak az emberekben lévő belső forrásokra.

Unokáink életét nem uralja el a tárgyi világ, visszaveszik a kontrollt saját tárgyaik felett. Dolgozni nem annyira a létfenntartásért fognak, hanem a munka, az alkotás a maguk gyönyörűségére történik, az emberi munka újra közvetlenebb átélhető értelmet nyer, Nem lesz fontos neki állandóan tárgyai tökéletesítésén szaporításán dolgozni, az emberek egymásért és a bolygónkért dolgoznak.

„És nagyon sokat lehet abból is tanulni és merítkezni. Biztos, hogy azt kívánom nekik, hogy sokat dolgozzanak a maguk gyönyörűségére, legyen az bármi, hogyha fizikai munkára vágnak, akkor azt, hogyha szellemi erőfeszítésre, akkor azt, hogyha sakkozni akarnak, akkor azt csinálják, de mindenképpen sokat töltsenek el munkával, és játékos közösségi munkával. És valamiféle sokkal kreatívabb miliót kívánok nekik, mint amiben akár csak mi élünk, márpedig a mienk azért országos átlag fölött sokkal kreatívabb, én azt gondolom, legyen lehetőség a saját mániájuknak az üzésére, és megvalósítására.”

A tárgyak fejlődésében több irányba mutató képeket láttunk. Voltak tárgyaink s a technika fejlődését bemutató képek, s volt aki a technika visszaszorulásában látta a felszabadulást a tárgyak uralma alól.

„a technológia nagyon fontos, mert nem az a lényeg, hogy jobb, szebb legyen, szerintem ez a kettő egymásnak nem mond ellent. Én a technológia fejlődésében nem azt látom, hogy építsünk nagyobb hidakat, nagyobb építményeket, meg még kisebb mobiltelefonokat, meg még gyorsabb autókat, hanem ne mondjunk le arról, hogy legyen autó, hanem építsünk olyan autókat, amelyek nem környezetszennyezők. Tehát ez is a technológia fejlődésének egyik lehetősége. És én inkább erre gondoltam a technológia szó említésénél.”

S volt, aki abban találta meg unokája és a maga feladatát, hogy éppen ebben a mai kihívások között a mai tárgyi világban kell megtalálni az értelmes feladatot. Itt, abban, ami nekünk adatott.

„... a pénzt és a technológiát okolják, és, hogy nem kedvelik, és nem szeretik, és azt mondják, hogy ez az egész világ, így ahogy van ez rossz és ez, így nem működik. Márpedig ilyen és ebbe fejlődünk és a fejlődés az ebbe az irányba mutat, és azt hiszem, hogy a legjobb forgatókönyv, az nem arra vonatkozik, hogy milyen tudnánk elképzelni és milyen jó volna, ha ez nem így vagy úgy működne. Én úgy gondolom, hogy ez ma nekünk ez az út van kijelölve, és ezt kell a lehető legjobban végigjárnunk, és ezt kell úgy módosítanunk, úgy csiszolnunk, hogy az a világon mindenkinek a lehető legjobb legyen. Nagyon sokan beszéltek arról, hogy csak állunk, tanulunk és elhúzz mellettünk az élet, hogy dolgozunk és elmegy mellettünk mindenki. Én pont erre mondtam az én beszédemben, gondolataimban azt, hogy a társadalomfejlődés a személyiségfejlődés, az, hogy megtanuljuk ezeket a dolgokat úgy kezelni, hogy az egyén tudjon együtt élni a XXI. XXII és XXX. századdal is. Azzal a borzasztó gyors fejlődéssel, ami akkor neki megadatott, akkor ő be tudjon kellőképpen illeszkedni, és ne azt lássa, hogy ez az egész rendszer így rossz. Én úgy gondolom, hogy minden környezetben meg lehet élni, minden környezetben lehet boldognak lenni. Úgy gondolom, hogy ehhez egyfelől pozitív hozzáállás, pozitív gondolkodás kell, amire mindenképpen szükség van, és látni kell, hogy mi az, hogyan lehet megoldani a problémákat, és arra kell összpontosítani.”

Céljaikban a természetesség, élet, szabadság a mértékadó az élet vezetésében, születésben, halálban.

Az emberi élet, s az életet vezérlő értékek, *célok rendszere belesimul a nagyobb közösség és az élő bolygó rendszerébe*, harmóniában, szerves egységben élnek az emberek az élővilággal. A személyiség és a környezetkultúra szintézise megvalósul. Unokánk harmóniában él önmagával és környezetével. Az elvek „Nem ártani másnak, béke, szolidaritás, szeretet A célok: nem ártani másnak, segítséget nyújtani, elfogadni, család, anyagi biztonság, összetartó társadalom. Csak olyan célok, amelyek senkinek nem okoznak hátrányt, kárt.”

„A hit, az, amit te a környezet felé tudsz kisugározni, az valahol visszaáramlik egy körforgásban feléd. Azáltal, hogy tudom, hogy mik a saját értékeim, elismerem, tisztában vagyok vele, azáltal a környezet felé is átadni. Ugyanakkor ismerem a gyengeségeimet. Ezeket tisztelem is és el is vállalom. A célom egy jobb, egy minőségibb élet. Elsősorban lelki síkon, annál is inkább, mert ez számomra megfogható, hogy itt és most bármikor elkezdhető, hogy megtanuljak másként gondolkodni a világban, amiben most éppen vagyok. Nagyon fontos cél az életminőséghez, amiben vagyok, hogy egy eredményesebb, hatékonyabb kommunikációt megismerjünk és tudjunk használni. Beépüljön a mindennapjainkba. Az emberi viszonyokban egy szeretetteljes viszonyt tudok elképzelni, ahol a megértés és az elfogadás működik. Elsősorban önmagamon belül, aztán egy szűkebb környezetben, a partnerkapcsolatokban, a családban, munkahelyen és még tágabb értelemben.”

„Én az emberek szemléletében írtam le változtatásokat, tehát a természet-ember viszonyában visszatérést a természet, mint ősforrás, a természet anyaként való elfogadása felé.”

„... az emberek harmóniába éljenek önmagukkal és a világgal, és ez a hát, nem tudom, hogy föld vagy bolygó, amit elképzelek, az nagyon *tiszta, nagyon egyszerű, nagyon lassú és nagyon levegős valami*. A levegős az szerintem, valahova oda vezet vissza, amit a többiek is mondtak, hogy túl sokan vagyunk. Mindenképpen természetközeli, fontos lenne az egymásra odafigyelés, és nekem még az lenne nagyon fontos, hogy a – ezt nem tudtam igazán jól megfogalmazni magamnak sem – hogy az a szó jutott eszünkbe, hogy "magán", meg az a szó, amit a köz szó juttat eszünkbe bármilyen összefüggésekben, az valahol egyensúlyban legyen.”

Az ember nem uralja a világot, hanem tisztelettel, alázattal együtt él vele.

„Na én olyan jövőképet képzelek el, az ember nem akarja uralni a világot, hanem elfogadja, hogy annak egy része csak. És ahol az ember nem leigázni, győzni akar, hanem alázattal és tisztelettel fordul a többi élőlény felé.”

„Az érték? Az egyik a természet határtalanságának a tisztelete, tehát hogy mi kvázi porszemek vagyunk. A másik meg a saját erőinknek a tisztelete, tehát hogy olyan erőnk van, ami úgy összeadódik, hogy el tudjuk pusztítani saját magunkat. Tehát ezek is. Ez a kettő, hogy meglegyen. „

A célokról való beszéd magában foglalja a fejlődésről folytatott beszédet, vagy fordítva. A jövőképekben megjelent a jelenleg is uralkodó „az a fejlődés, hogy sose elég, az ami van, s mindig tökéletesítünk, kutatás, tudomány szellemiek, stb. anyagiak terén” az is hogy „meglegyen mindene”. Az emberek céljai nem igen változnak

„És hogy visszautaljak arra, hogy az emberek céljai nem igen változtathatóak, alapvetően nem látok abban bajt, hogy az embereknek olyan céljaik vannak, amilyenek. Tehát, hogy gazdagabbak legyenek, jobb autójuk legyen, jobb helyen dolgozzanak, jobb körülmények között dolgozzanak, többet mehessenek el a Bahámákra, meg hasonló dolgok.”

Az emberek „Elsősorban a pénzben és az anyagi jólétben hisznek. Hiszik, hogy magas képzettséggel jól fizető állásokat tölthetnek be akár külföldön is. Követik a nyugati példákat ezért mindenki anyagi jó létre és biztonságra törekszik, ami nem feltétlenül elsődleges.”

De olyan vágyott jövőkép is, hogy inkább olyan legyen ez a jövő, mint amilyen a gyerekkorunk volt, amely anyagiakban ugyan szerényebb, de mégis tartalmasabb.

„Én olyat vagy olyasmit szeretnék az unokámnak, olyan világot, amilyen az enyém volt gyerekkoromban. Éppen a szünetben is beszélünk erről páran. Ami bár anyagilag sokkal szerényebb volt, mégis sokkal boldogabb, mint ma esetleg az én gyerekeimé. Azt szeretném, ha az unokám közelebb lenne a természethez, ismerné a környezetében lévő élővilágot, és tenne is a környezetéért. Ezt nem tekinteném

munkának, hanem inkább egy kirándulásnak. A technikai fejlődést a saját életében arra használná, hogy tőle gazdagabb legyen, és ne akarjon mindent birtokolni, ami van, hanem annak csak bizonyos részét. És szeretném, ha az unokámnak meghittebbek lennének az ünnepei, az estéi, és a szabadnapjai gondtalanabbak, mint amilyen a miénk, vagy az enyém ma.”

Unokánk világában erős a hit szerepe, ebben két jellemző csoportot találtunk. Az egyik főleg a keresztény hívők természetesen egy olyan szeretetelvű világot szeretnének ahol a keresztény hit erős, némely megfogalmazásban „uralkodó”, a másik csoportban az ökumenizmus az uralkodó vagy az egyházak, hívők békés egymás mellett élésében, vagy némely megfogalmazásban úgy, hogy a vallások összeolvadhatnak valamiféle ökumenikus vallássá. Elég erős, gyakori egy harmadik vonulat, amely mindkét említett csoportban megjelenhet egyfajta misztikus egység átélése a világgal, a természettel, mint valamiféle új-régi vallásos élmény általánossá válása, kiegészülve az élet (újra) szeretetével egy egyetemes teljességelvű planéta tudattal.

„A hit érték a kereszténység. Az emberek céljai: egymás segítése, Isten szeretete, és az hogy itten a földi élet boldoggá tétele. Az emberi viszonyok szeretetteljesek. Tehát hogy az emberi viszonyokat szeretet, békés, jó szándékú segítőkészség jellemzi.”

„Én is azt írtam, hogy a hit uralkodjék, hát mi úgy valljuk, hogy Isten országa valósuljon meg mindenek előtt, ahol a szeretet, az egymás iránti szeretet a legfőbb törvény. Az emberek, hát ezeket a célokat kövessék, szeretettel legyenek egymás iránt, és az legyen a céljuk, hogy ne a saját maguknak a boldogságát, boldogulását keressék, hanem egymásnak, a másik embernek a boldogságát. A párjuknak, a gyerekeiknek boldogsága legyen, a keresése és biztosítása legyen a legfőbb cél.”

„Felírtam a spiritualitást is, ami azt jelenti, hogy jógára, meditációra, ki-kinek a saját hitvilágába való, tehát lehetősége, tere legyen arra, hogy ezeket gyakorolhassa, és egyfajta szellemiségre, ami egy közös alapot jelent. Ez nem kimondottan egy-egy vallási közösséget jelent, mert ez nem erről szól. De egyfajta, tehát legyen egy szellemisége a helynek.”

„És az, hogy miben hisznek az emberek, én azt gondolom, hogy ilyen egyfajta globális buddhizmus alap fog kialakulni, ami gyakorlatilag azt jelenti, hogy mindenki ameddig elfogadja ezeket a közös emberi értékeket, gyakorlatilag azt gondolhat, amit akar. Tehát belül, a saját szellemi fejlődésében kell lejátszania bizonyos dolgokat, és nem feltétlenül egy ilyen közösségi szinten megvalósuló vallás ez, hanem inkább egy ilyen világszemlélet. Az emberek számára a szellemi kiteljesedés és az önkifejezés a legfontosabb. Tehát hogy a szellemi, intellektuális dolgoknak a kifejezése és a finomítása a hangsúlyos.”

„A hit és érték témában az lenne a jó, ha az ökumenizmus meghozná az eredményét. A keresztény vallások közelítenének egymáshoz és majd esetleg egy vallássá is egyesülnének. És a többi vallással is a párbeszéd hatására közeledés legyen. Hát ez lenne a szép. A legfőbb érték a szeretet. Ez határozza meg minden ember minden tétét.”

A hitek mindegyike alapul szolgál az emberek egymásközti szeretet-teli, békés együttélésének és az ember természet közötti harmónia visszaállításának. A hit erős integráló eleme a társadalom életének és a társadalom természet együttélésének. A hiterőt ad a nehézségekhez

Persze nem hisz mindenki a nagy célokban „kicsi vagyok ehhez” mondja, s van aki a kisebb realisan megvalósítható célok jelentőségét fogalmazta meg.

Az anyagiakon túl

- Az egy fontos dolog, **türelmességet, az agresszió, meg erőszakmentességet** én is írtam, az is fontos, hogy **ne a létfenntartás legyen az elsődleges cél** az embereknek, tehát ne ez határozza meg az életüket, a viselkedésüket. És hogy ezek a létfenntartó dolgok, nyilván olyanokat is kell csinálni, az legyen összeegyeztethető. **Az egyéb, ennél magasabb rendű céloknál, és a spirituálisabb dolgoknál akkor ez egy fontos érzés lenne benne, hogy van befolyásom arra, ami körbevesz, és hogy ha valamin változtatni akarok, akkor tudok is.**
- Most ... **A célok nagy része a pénz körül forog** sajnos. Vagy egy részük a pénz körül forog. És mennyire jó lenne, ha kissé nem annyira a pénz és a megélhetés, tehát a napi gondok körül forognának.
- Én azt írtam, hogy **az életfeltételek megteremtése ne életcél, hanem alap legyen.** És akkor ezután jöhet az összes madárcsicsergés, amiket a Zsófi írt, meg a zöld mezők meg szökökutat, meg mindenféle, tehát ez így akkor benne lenne. És akkor tulajdonképpen hát **így előtérbe kerülhetnének az emberi alapértékek és azoknak a, hát a célként való megvalósítása.** Gondolok itt az egymásra figyelésre, szeretetre, toleranciára, becsületességre, az értelem fejlesztésére, illetőleg arra, hogy mindenki a személyiségét és a tehetségét szabadon kibontakoztathassa. Tehát ne kerüljön bele egy olyan taposómalomba, mit csak azért kell nyomnia, hogy egyáltalán megéljen, vagy lakjon, vagy bármi. Na, most ha egy ilyen idilli állapot létrejönne, akkor tulajdonképpen biztosan kevesebb lenne az olyan ember, aki a létért való küzdelemben lelkiileg is megnyomorodik. Viszont ettől függetlenül, azért az alap emberi problémák ugyanúgy megmaradnának, tehát ugyanúgy meglenne a szerelem, a csalódások, betegség és így tovább.
- Az érték az ember, nem a javak. **Bölcs, a közösséget szolgáló emberek vezetik. Isten parancsai érvényesülnek.** Nincs környezetszennyezés, nincs környezetkárosítás. **Mindenki annyit fogyaszt, amire szüksége van. Nem gyűjtöget, mert tudja, hogy ez az állapot biztos.**
- **A szeretet az érték, és ez a legfontosabb.**
- **Az emberek számára a szellemi kiteljesedés és az önkifejezés a legfontosabb.** Tehát hogy a szellemi, intellektuális dolgoknak a kifejezése és a finomítása a hangsúlyos.
- Tehát, milyen lesz a jövő, milyennek szeretném. **Béke van, kiegyenlített, minden kontinensen. Egyformán megfelelő körülmények között biztosított az életlehetőség.** De ez **nem egy fogyasztói társadalom.**
- **A célok megint csak nagy részük a pénz körül forog** sajnos. Vagy egy részük a pénz körül forog. És mennyire jó lenne, ha kissé nem annyira a pénz és a megélhetés, tehát a napi gondok körül forognának.
- Én nagyon pozitívnak gondolnám az unokám életében nagyobb szerepet játszana ezek az **érzelmi-emóciós érzékelés.** Tehát ezt így nehezen tudom elmondani, de hogy így kiegyensúlyozottabb lenne az akkori embernek a személyes élete is. Illetve, hogy több mindent tudna eldönteni az alapján, hogy jobban tudja kordában tartani ezeket a képességeit. Tehát hogy sokkal **összegződöttebb tudás** lesz a fejükben, már sokkal korábbi életszakaszokban, talán, mint ami nekünk volt.

- Mindenképpen tanulja meg ő is, meg mindenki a szükségleteknek a fogalmát, a valós szükségletek, azt, hogy mire van szüksége. Ugye, itt kezdődik a materiális és az immateriális javaknak a fontossága, aki tudja, hogy mi az, amire valójában szüksége van ahhoz, hogy életét megfelelő színvonalon vagy boldogságban elvigye, az tudja meg, hogy hol vannak a felesleges szükségleteknek a határai és a luxus, és erről konfliktus nélkül tud lemondani az életében. És általában az immateriális javaknak a tiszteletét és becsületét kellene helyreállítani, és azt hiszem, hogy ez egy olyan világ lesz, ahol majd ő él.
- Az anyagi és tárgyi feltételeknél, hát szerintem az a fontos, hogy így elfogadjuk azt, hogy **a források, amik így léteznek, azok is így belülről való források**. Tehát így ez ilyen **határtalan teremtő erőben gondolkodom. Hogy olyan a világ, amilyenek elképzeljük**. Tehát hogy ha elhisszük, hogy van, akkor tényleg van. És akkor nincsen feszültség és gyűjtögetési kényszer, hogy ha ezt így el tudjuk fogadni. Az emberek is elfogadásban, toleranciában és kiegyensúlyozottságban így élnek. Pont emiatt. **A tudás is egy ilyen átfogó és emelkedettebb valami**.
- Aztán én úgy gondolom, hogy **kevesebb ember** kellene a földre. Azt, hogy hogyan, azt nem szeretném megmondani. Most ezt nem szeretném elmondani, csak egyszerűen szerintem túl sokan vagyunk. És ahhoz, hogy a dolgok teljesülhessenek, kevesebb ember kellene, pl. ahhoz, hogy egy tisztább környezetben élhessünk, és ez a fenntarthatóság, amiről már szó volt, hogy ki tudjuk elégíteni az igényeinket úgy, hogy mellettünk a természet is megmaradjon és az állat- és növényvilág is élni tudjon. Szerintem fontos itt, hogy **ne a létfenntartás legyen az elsődleges cél**, de szerintem az élőlényeknek valahol ez az egyik célja, ezért fontos, hogy a létfenntartás is cél legyen. Tehát ne az legyen a célunk, hogy küzdeni kell egy háborúban, vagy a szennyeződések ellen, hanem egy természetesebb folyamatba menjünk vissza, amelyekben az egyik célunk az, hogy fenntartsuk magunkat, és hogy táplálékot szerezzünk magunknak, illetve, hogy ezt valahol megtermeljük.

Felszabadulni az eszközök uralma alól – anti-instrumentalizmus

- Jelenleg az anyagi feltételek a napi megélhetést biztosítják, ezért nagyon kevés idő jut a pihenésre és a családra. A biztonságos megélhetésre egy 4 tagú család esetén plusz munkát kell vállalni. A tárgyi feltételek megteremtése + feladat + pénzt kíván, ha megvan (számítógép, Internet, mobil, DVD, stb.) költséges a fenntartása, ami szintén +bevételt, azaz + terhet jelent. Pénzért minden kapható!
- **A munka öröme.** „És nagyon sokat lehet abból is tanulni és merítkezni. Biztos, hogy azt kívánom nekik, hogy **sokat dolgozzanak a maguk gyönyörűségére**, legyen az bármi, hogyha fizikai munkára vágyanak, akkor azt, hogyha szellemi erőfeszítésre, akkor azt, hogyha sakkozni akarnak, akkor azt csinálják, de mindenképpen sokat töltsenek el munkával, és **játékos közösségi munkával**. És valamiféle sokkal **kreatívabb miliőt kívánok nekik, mint amiben akár csak mi élünk**, márpedig a mienk azért országos átlag fölött sokkal kreatívabb, én azt gondolom, legyen lehetőség a saját mániájuknak az üzésére, és megvalósítására.”
- Aztán, hát, **értelmet nyerjen mindenféle emberi munka**. És emiatt aztán öntudatos emberek végezzék és meghatározott értékrend szerint, ami nem kell feltétlenül ugyanaz legyen, **de én a magam részéről a kereszténységet tartanám ennek megfelelőnek**.
- Az ember „Tehát ne csak erőforrás legyen, és ne kizsákmányoló nézőpont legyen az elsődleges ...”
- És még azt írtam, hogy **a természetesség, lenne számomra, ami ideál. És ez vonatkozna az életre, tehát a születéstől kezdve az életmódon keresztül a betegség és a halál viszonyaiban egyaránt**. És hát a **szabadság. Tudományban, gondolatokban, életvitelben**.
- Csak én a jelenlegi világban azt látom, hogy ezeknek a céloknak minden alárendelődik, és kvázi nem a célt valósítja meg az ember, hanem a cél, ami önmagához idomítja az embert
- fontos, hogy mindenhova építsünk valamit, és mindenhol valami legyen, és az az enyém legyen, és az magasabb és szebb legyen.
- Én egy kicsit a Cs.-val ellentétben pontosan **a technológiai fejlesztéseknek a visszaszorulását szeretném látni**, tehát ne legyen olyan fontos, hogy mindenhova

építsünk valamit, és mindenhol valami legyen, és az az enyém legyen, és az magasabb és szebb legyen.

- „Azt látom, hogy sokan a pénzt és a technológiát okolják, és, hogy nem kedvelik, és nem szeretik, és azt mondják, hogy ez az egész világ, így ahogy van ez rossz és ez, így nem működik. **Márpedig ilyen és ebbe fejlődünk** és a fejlődés az ebbe az irányba mutat, és azt hiszem, hogy a legjobb forgatókönyv, az nem arra vonatkozik, hogy milyen tudnánk elképzelni és milyen jó volna, ha ez nem így vagy úgy működne. Én úgy gondolom, hogy **ez ma nekünk ez az út van kijelölve**, és ezt kell a lehető legjobban végigjárunk, és ezt kell úgy módosítanunk, úgy csiszolnunk, hogy az a világon mindenkinek a lehető legjobb legyen. Nagyon sokan beszéltek arról, hogy csak állunk, tanulunk és elhúz mellettünk az élet, hogy dolgozunk és elmegy mellettünk mindenki. Én pont erre mondtam az én beszédemben, gondolataimban azt, hogy a társadalomfejlődés a személyiségfejlődés, az, hogy megtanuljuk ezeket a dolgokat úgy kezelni, hogy **az egyén tudjon együtt élni a XXI. XXII és XXX. századdal is. Azzal a borzasztó gyors fejlődéssel, ami akkor neki megadatott, akkor ő be tudjon kellőképpen illeszkedni, és ne azt lássa, hogy ez az egész rendszer így rossz.** Én úgy gondolom, hogy minden környezetben meg lehet élni, **minden környezetben lehet boldognak lenni.** Úgy gondolom, hogy ehhez egyfelől **pozitív hozzáállás, pozitív gondolkodás** kell, amire mindenképpen szükség van, és látni kell, hogy mi az, hogyan lehet megoldani a problémákat, és arra kell összpontosítani.
- Ez az amit itt igazából elmondtam, csak lehet, hogy nem fejtettem ki megfelelően, hogy a **lelki nyugalom, a pszichológia, az önismeret fejlődése, a társadalomtudományok fejlődése** olyan szintre jusson el, hogy tényleg ezeket a dolgokat kezelni tudjuk és lássuk azt, hogy nem az hogy mi a rossz, vagy hogy hogyan kellene működni meg ha nem szén alapú élet lenne a földön hanem más, akkor az mennyivel jobb lenne. Hanem ez van és ezt, hogyan tehetjük a legszebbé és legegyszerűbbé, és hogyan tehetjük olyanná, hogy az unokáink is megfelelőképpen éljenek ebben a környezetben. Csak nehéz megtalálni, de meg lehet.”
- Egyetlen egy mondatodra utalnék, **hogy a technológia nagyon fontos, mert nem az a lényeg, hogy jobb, szebb legyen, szerintem ez a kettő egymásnak nem mond ellent.** Én a technológia fejlődésében nem azt látom, hogy építsünk nagyobb hidakat, nagyobb építményeket, meg még kisebb mobiltelefonokat, meg még gyorsabb autókat, hanem ne mondjunk le arról, hogy legyen autó, hanem építsünk olyan autókat, **amelyek nem környezetszennyezők. Tehát ez is a technológia fejlődésének egyik lehetősége. És én inkább erre gondoltam a technológia szó említésénél.** Köszönöm.
- **Az emberek egymásért és a bolygónkért dolgoznak**
- **Nem lenne a „kilátástalanság és tehetetlenség érzése ez nincsen. Ne kelljen tartani attól, amit más emberek csinálnak, és így viszont és ne kelljen éreznem azt, hogy élek, és hogy ez negatívan hathat, pedig hát van ilyen, pedig hát ez nem szándékom egyébként.”**

Harmónia - szerves egység

- én belevittem az állatokhoz való viszonyt egy kicsit, hogy ne ez a nagyon távoli ember-állat viszony, és hogy **ez a nagyüzemi állattenyésztés alakuljon át**, tehát az éppen aktuális igény kielégítése legyen fontos.
- A személyiség és a környezetkultúra szintézise megvalósul. **Harmóniában él önmagával és környezetével**
- A hit, az, amit te a környezet felé tudsz kisugározni, az valahol visszaáramlik egy körforgásban feléd. Azáltal, hogy **tudom, hogy mik a saját értékeim, elismerem, tisztában vagyok veled, azáltal a környezet felé is átadni.** Ugyanakkor ismerem a gyengeségeimet. Ezeket tisztelem is és el is vállalom. A célom egy jobb, egy minőségibb élet. Elsősorban lelki síkon, annál is inkább, mert ez számomra megfogható, hogy itt és most bármikor elkezdhető, hogy megtanuljak másként gondolkodni a világban, amiben most éppen vagyok. Nagyon fontos cél az életminőséghez, amiben vagyok egy ...hogy egy eredményesebb, hatékonyabb kommunikációt megismerjünk és tudjunk használni. Beépüljön a mindennapjainkba. Az emberi viszonyokban egy szeretetteljes viszonyt tudok elképzelni, ahol a megértés és az

elfogadás működik. Elsősorban önmagamon belül, aztán egy szűkebb környezetben, a partnerkapcsolatokban, a családban, munkahelyen és még tágabb értelemben.

- Én az emberek **szemléletében** írtam le változtatásokat, tehát a természet-ember viszonyában **visszatérést a természet, mint őforrás, a természet anyaként való elfogadása felé.**
- ugyanígy a tisztaságot, hogy már essünk vissza megint oda, hogy bocsánat de disznók módjára éljünk, néhány emberke például, ezt csinálja.
- „Hát én úgy képzelem a dolgokat, hogy ilyen **kollektív tudatváltást** alapvetően, aminek így az alapértékei lennének szerintem az **elfogadás, a tolerancia. Szeretet, egymás, önmagunk szeretete és megismerése** és így ezáltal tudnánk megvalósítani azt, hogy békében éljünk. A környezet állapota is ezáltal lenne egy kiegyensúlyozott és harmonikus. Tehát így mondjuk én így **belülről kifelé való építkezést** tudom elképzelni. Tehát így sok embernek kell elindítania önmagából a folyamatokat. Azok összeadódnak és így akkor harmonizálni fognak ezek az ilyen közös rezgések.”
- Az anyagi és tárgyi feltételeknél, hát szerintem az a fontos, hogy így elfogadjuk azt, hogy **a források, amik így léteznek, azok is így belülről való források.** Tehát így ez ilyen **határtalan teremtő erőben gondolkodom. Hogy olyan a világ, amilyenek elképzeljük.** Tehát hogy ha elhisszük, hogy van, akkor tényleg van. És akkor nincsen feszültség és gyűjtögetési kényszer, hogy ha ezt így el tudjuk fogadni. Az emberek is elfogadásban, toleranciában és kiegyensúlyozottságban így élnek. Pont emiatt. **A tudás is egy ilyen átfogó és emelkedettebb valami.**
- Én egy olyan helyen szeretnék élni, ahol a problémákat gyökereiből próbáljuk megoldani, és nem pedig átmeneti lyukakat tömködünk, mindenféle átmeneti látszat és hasonló megoldásokkal. Mondjuk úgy, az önös érdekeink miatt. Ami nagyon fontos lenne számomra, az az, hogy **az emberek harmóniába éljenek önmagukkal és a világgal, és ez a hát, nem tudom, hogy föld vagy bolygó, amit elképzelek, az nagyon tiszta, nagyon egyszerű, nagyon lassú és nagyon levegős valami.** A levegős az szerintem, **valahova oda vezet vissza, amit a többiek is mondtak, hogy túl sokan vagyunk.** Mindenképpen **természetközeli,** fontos lenne az **egymásra odafigyelés,** és nekem még az lenne nagyon fontos, hogy a – ezt nem tudtam igazán jól megfogalmazni magamnak sem – hogy az a szó jutott eszünkbe, hogy **"magán", meg az a szó, amit a köz szó juttat eszünkbe bármilyen összefüggésekben, az valahol egyensúlyban legyen.** Tehát ne helyeződjön semmilyen, vagy hát igen, és mondjuk így nehéz, tehát, hogy minél kevesebb legyen az az élethelyzet, amiben egyiket vagy a másikat, egyik vagy másik rovására nagyon meg kell, hogy húzzuk magunkban.
- Na én olyan jövőképet képzelek el, **az ember nem akarja uralni a világot, hanem elfogadja, hogy annak egy része csak.** És ahol **az ember nem leigázni, győzni akar, hanem alázattal és tisztelettel fordul a többi élőlény felé.**

Értékek - tudomány - természet - ember

- De nagyon sok mindenben lehetne változtatni. Ilyenek az **eszközök,** illetve **az emberek egymáshoz való hozzáállása.** Itt a **tolerancia** szót emelem ki, és akkor itt jön be az a bizonyos Asimovi világbép, amiből én három fontos pontot emeltem ki. Ez nem fontossági sorrendben megy, ezek egyformán fontosak: **tudomány tisztelete, a tudósok tiszteljék a természetet, illetve a konfliktuskezelés erőszak nélkül történjen,** ami jelenlegi világunkban nagyon-nagyon nincs jelen.
- **Az ember értéke visszaáll,** vagy megnő. A személyes élmények egyre inkább az emberi kapcsolatokból jönnek vagy erednek. A cél az önmegvalósítás és a személyiség kiteljesedése.
- **Az emberekről pedig: az emberek lényüknél fogva olyanok, amilyenek.** Ami számomra fontos lehet, tehát hogy milyen a viszonyom az emberekhez. És **elfogadom** őket, vagy esetleg megítélem, mi alapján ítélem meg az embereket, hogy milyenek.
- Ez az amit itt igazából elmondtam, csak lehet, hogy nem fejtettem ki megfelelően, hogy a **lelki nyugalom, a pszichológia, az önismeret fejlődése, a társadalomtudományok fejlődése** olyan szintre jusson el, hogy tényleg ezeket a dolgokat kezelni tudjuk és lássuk azt,

hogy nem az hogy mi a rossz, vagy hogy hogyan kellene működni meg ha nem szén alapú élet lenne a földön hanem más, akkor az mennyivel jobb lenne. Hanem ez van, és ezt hogyan tehetjük a legszebbé, és legegyszerűbbé és hogyan tehetjük olyanná, hogy az unokáink is megfelelőképpen éljenek ebben a környezetben. Csak nehéz megtalálni, de meg lehet.”

- Az érték? Az egyik a **természet határtalanságának a tisztelete**, tehát hogy mi kvázi porszemek vagyunk. A másik meg a **saját erőinknek a tisztelete**, tehát hogy olyan erőnk van, ami úgy összeadódik, hogy el tudjuk pusztítani saját magunkat. Tehát ezek is. Ez a kettő, hogy meglegyen.
- Eszembe jutott egy idézet, Kanttól van. Nem tudom pontosan idézem-e, de valami ilyesmi, hogy **két dolog tölt el csodálattal: fölöttem a csillagos ég, és a bennem lévő erkölcsi érzék**. Tehát hogy ez jelenjen meg a világban úgy, hogy legyen az embereknek lehetőségük, hogy minél inkább felismerni és a magukévá tenni valami ilyesmit.
- Az emberi élet védelméért pedig már nem kell szót emelni. Az emberek célja minél jobban megvalósítani önmagukat, de ez már nem a karriervágyat jelentené, hanem azt, hogy a **beljük oltott talentumokat felfedezzék**, és azt Isten dicsőségére kibontakoztassák magukból. Az emberi viszonyokról. Jó lenne, ha az emberek szeretnék egymást, nem gyűlölködnének, segítenék egymást, igazságos közteherviselést el lehetne érni. Minden embert értéknek tekintenének, a gyermeket szívesen vállalják és szeretik. Az öregeket tisztelik és ápolják, hogy ha kell. A beteget, fogyatékosokat felkarolják, és szép életet biztosítanak nekik.
- Ahol a **testi, lelki, szociális jólét fogalma már az iskolában megjelenik tantárgyként**, úgy, mint az emberi kapcsolatok és az önismeret. Nem elmélet-, hanem gyakorlatorientált az oktatás. Az **elsődleges cél a természet védelme**, óvása és még azt is megálmodtam, hogy újra elsődleges szerepet kapnak a természetes anyagok és eltűnik a műanyag. És még azt is meg mertem kockáztatni, hogy **kevesebb gépet használunk**. Nem mondom, **így az élet kissé lelassul**.
- És az **alapvető érték az élet**. És az egyéni életcélok nem előzik meg mások biztonságának, jólétének, vagy a Föld egészségének az érdekét, vagy a biztonságát. És nem az elmagányosodás, a szingliség dívik, hanem újra nagycsaládokban élünk, nemzedékek együtt. **Az ember újra társas lény**. És az egymáshoz való viszonyok alapvetően elfogadáson és tiszteleten alapulnak

Fejlődés

- **Mi a fejlődés?** Hogy sose legyen elég, amiben az ember benne van, hanem mindig próbálja magát fejleszteni és a környezetét is ez által fejleszteni. Mind kutatás, mind tudomány, mind szellemileg, minden téren.

Mint ami az enyém volt

- Én olyat vagy olyasmit szeretnék az unokámnak, olyan világot, amilyen az enyém volt gyerekkoromban. Éppen a szünetben is beszélünk erről páran. Ami bár **anyagilag sokkal szerényebb** volt, mégis sokkal **boldogabb**, mint ma esetleg az én gyerekeimé. Azt szeretném, ha az unokám **közelebb lenne a természethez**, ismerné a környezetében lévő élővilágot, és tenne is a környezetéért. Ezt nem tekinteném munkának, hanem inkább egy kirándulásnak. A technikai fejlődést a saját életében arra használná, hogy tőle gazdagabb legyen, és ne akarjon mindent birtokolni, ami van, hanem annak csak bizonyos részét. És szeretném, ha az unokámnak meghittebbek lennének az ünnepei, az estéi, és a szabadnapjai gondtalanabbak, mint amilyen a miénk, vagy az enyém ma.

Pozitív életcélok

- Azt nagyon kívánom nekik, én erre nem vagyok alkalmas pontosan, hogy **valamiféle optimista világlátásuk legyen**, még akkor is, hogyha körülöttük jönnek-mennek a bombák, meg a környezetszennyező jelenségek, **akkor is valahogy mentalitásuk vagy habitusuk legyen egy sokkal optimistább, mint mondjuk az enyém**.

- **Pozitív életcélok jelennek meg a fiatalok között, egymást segítik, beszélgetnek.** A feszültség minimalizálódni fog. Fontos még emellett megemlíteni a hasznosságérzést is, amelyet a fiatal át fog érezni. Elérhető álmok – célok.

„Meglegyen mindene”

- És hogy visszautaljak arra, hogy az emberek céljai nem igen változtathatóak, alapvetően nem látok abban bajt, hogy az embereknek olyan céljaik vannak, amilyenek. Tehát, hogy **gazdagabbak legyenek, jobb autójuk legyen, jobb helyen dolgozzanak, jobb körülmények között dolgozzanak, többet mehessenek el a Bahamákra, meg hasonló dolgok.**
- Elsősorban a **pénzben és az anyagi jólétben hisznek.** Hiszik, hogy magas képzettséggel jól fizető állásokat tölthetnek be akár külföldön is. Követik a nyugati példákat ezért mindenki anyagi jó létre és biztonságra törekszik, ami nem feltétlenül elsődleges.
- Tehát, milyen lesz a jövő, milyennek szeretném. **Béke van, kiegyenlített, minden kontinensen. Egyformán megfelelő körülmények között biztosított az életlehetőség.** De ez nem egy fogyasztói társadalom

Nem ártani másnak, béke, szolidaritás, szeretet

- A célok: nem ártani másnak, segítséget nyújtani, elfogadni, család, anyagi biztonság, összetartó társadalom. Csak olyan célok, amelyek senkinek nem okoznak hátrányt, kárt.
- A **békében élés** az elsődleges, ami eszembe jut, mondjuk, ez legyen egy cél. A **fejlődés, mindig a fejlődés, a pozitív gondolkodás.**
- Cél, hogy **fenntartsák a békét.** Mindenféleképpen cél kell, hogy legyen. Ha már elértük a békét, akkor tartsuk fenn.
- Hogy milyen célokat követnek az emberek? Hát, itt is az átgondolt, ezerszer átgondolt, és az ilyen közös stratégia, közös célok. Az emberiségben is alapvetően az érdeklődés, az elfogadás és a békénahagyás működne. Ide írtam ezt a szeretet, szenvedést, tehát hogy egybeadódva egy olyan ember lenne, akiben a szeretet is benne lenne, de szóval az ember akkor sem fog megváltozni. Tehát a vonzások és taszítások ugyanúgy jelen lesznek.
-
- Az emberek jobb jövőben hisznek, legyen **munka, pénz egészség. Őszinteség, barátság, családi összetartás.**

Nem hisz mindenki „kicsi vagyok ehhez”

- „Engem valahogy idegesít ez a téma. én valahogy **olyan kicsinek érzem magam ehhez. Kevések vagyunk ahhoz, hogy megváltssuk a világot.** Én azt látom, hogy apukám dolgozik, nem csinál semmit, és egyszerűen nem jut a családjára ideje és ez csak egyre durvább lesz. Én úgy érzem, hogy **nem szól semmiről ez az élet, mint a pénzről** és, hogy mi lesz majd 10, 20, 50, 100 év múlva? Én **nem tudom megmondani, mert kevés vagyok ehhez, kicsi vagyok ehhez.**”

Kis reális célok

- De én úgy gondolom, hogy ilyen **10-20-30 évre előre gondolkodni nagyon nem érdemes,** mert azt annyira befolyásolják a külső körülmények, hogy a végén oda fog jutni az ember, hogy szinte nem tudja teljesíteni azt, amit elgondolt. És akkor úgymond nincs egy pozitív élménye, csak csalódása van, és akkor azt mondja, hogy akkor minek csináltam az egészet. És úgy gondolom, hogy **én inkább a rövidtávú tervekre érdemes koncentrálni, mert akkor ott van sikerélmény,** és hogyha azt elérte az ember, akkor utána újabb célt tud kitzúzni maga elé, amit szintén meg tud valósítani

- ... szeretném, ha reális megvalósítható célokat tűzne ki, amit szellemi és fizikai képességei által meg is tud valósítani

A hit - hitek - integráló ereje

- Én is azt írtam, hogy a hit uralkodjék, hát mi úgy valljuk, hogy **Isten országa valósuljon meg mindenek előtt, ahol a szeretet, az egymás iránti szeretet a legfőbb törvény.** Az emberek, hát ezeket a célokat kövessék, szeretettel legyenek egymás iránt, és az legyen a céljuk, hogy ne a saját maguknak a boldogságát, boldogulását keressék, hanem egymásnak, a másik embernek a boldogságát. A párjuknak, a gyerekeiknek boldogsága legyen, a keresése és biztosítása legyen a legfőbb cél.
- Felírtam a spiritualitást is, ami azt jelenti, hogy jógára, meditációra, ki-kinek a saját hitvilágába való, tehát lehetősége, tere legyen arra, hogy ezeket gyakorolhassa, és egyfajta szellemiségre, ami egy közös alapot jelent. Ez nem kimondottan egy-egy vallási közösséget jelent, mert ez nem erről szól. De egyfajta, tehát legyen egy szellemisége a helynek
- Egy olyan jövőképet, vagy jövőt szeretnék, ahol harmóniában, biztonságban-ebbe bele értem a hitbiztonságot és a hitet is-, és **békében élhetnék magammal, szűkebb és tágabb emberi és természeti környezetemmel, és a természetfölöttivel.**
- **Az unokám hisz, integráló hite van. Nagyobb teret kap a hit.**
- **A házasság szentsége visszaáll.**
- A tudás szakmai szinten biztos előbbre tart majd, de ez nem minden. Az igazi tudás az, ha ezt az élet fontos sarokköveihez tudjuk igazítani. Például csak jó dolgokra használjuk, amit tudunk. A kultúra az embernek mindenfajta gondolkodását és gazdagodását segíti majd elő. A hit és az értékrend, **én azt hiszem, hogy a keresztény értékrend uralkodik, és ebből adódóan az emberek célja elsősorban nem a fogyasztás, hanem a kapcsolat.** Az emberi viszonyok a szolgálaton alapulnak és egymás segítségén, és **ez ember értéke nem az ügyességén, okosságán, gazdagságán múlik, hanem érték mérő az, hogy ki mennyire tudja a másikat szeretni és szolgálni.**
- **A hit szerves része lesz a kultúrának. Az emberi szabadság és a spiritualitás nem csupán hangzatos jelszavak, hanem követendő értékeké válnak.**
- És az, hogy miben hisznek az emberek, én azt gondolom, hogy ilyen egyfajta globális buddhizmus alap fog kialakulni, ami gyakorlatilag azt jelenti, **hogy mindenki ameddig elfogadja ezeket a közös emberi értékeket, gyakorlatilag azt gondolhat, amit akar. Tehát belül, a saját szellemi fejlődésében kell lejátszania bizonyos dolgokat, és nem feltétlenül egy ilyen közösségi szinten megvalósuló vallás ez, hanem inkább egy ilyen világszemlélet.** Az emberek számára a szellemi kiteljesedés és az önkifejezés a legfontosabb. Tehát hogy a szellemi, intellektuális dolgoknak a kifejezése és a finomítása a hangsúlyos.
- **A hit és érték témában az lenne a jó, ha az ökumenizmus meghozná az eredményét.** A keresztény vallások közelítenének egymáshoz és majd esetleg egy vallássá is egyesülnének. És a többi vallással is a párbeszéd hatására közeledés legyen. Hát ez lenne a szép. **A legfőbb érték a szeretet.** Ez határozza meg minden ember minden tétét.
- Tárgyi feltételek, ami ésszerű és fontos, az az emberek szükséglete. Nem feltétlenül ez azt jelenti, hogy egy könnyű élet, hanem **csak, ami feltétlenül szükséges az élet könnyítéséhez.** Az értékek, amelyek az emberek, amelyhez az embereknek igazodni kell, ez Isten parancsain nyugszik. Ebből erednek és ez a zsinórmérték, tehát a szabályozás is ehhez kapcsolódik. Az emberek önzetlenek, fontosabb az adni, mint a kapni. Fontosabb a szellemi érték, mint az anyagi. A gyerekek központban vannak, az emberek gyerekeikben és egymásban találják meg az örömet. **Tudás, kultúra magas szintű,** elismerik a tudást, de nem élnek vele vissza. Művelt emberek alkotják a társadalmat. A hit érték a kereszténység. **Az emberek céljai: egymás segítése, Isten szeretete, és az hogy itten a földi élet boldoggá tétele. Az emberi viszonyok szeretetteljesek.** Tehát hogy az emberi viszonyokat szeretet, békés, jó szándékú segítőkészség jellemzi.
- Az emberi élet védelméért pedig már nem kell szót emelni. Az emberek célja minél jobban megvalósítani önmagukat, de ez már nem a karriervágyat jelentené, hanem azt, hogy a beléjük oltott talentumokat felfedezzék, és azt Isten dicsőségére kibontakoztassák magukból.

Az emberi viszonyokról. Jó lenne, ha az emberek szeretnék egymást, nem gyűlölködnének, segítenék egymást, igazságos közteherviselést el lehetne érni. Minden embert értékek tekintenének, a gyermeket szívesen vállalják és szeretik. Az öregeket tisztelik és ápolják, hogy ha kell. A beteget, fogyatékosokat felkarolják, és szép életet biztosítanak nekik.

- Szeretném, hogy mindenkinek a jövőben legyen egy **borzasztó erős hite, és mindegy, hogy miben hisz, az adjon neki olyan erőt, ahogy mondják, hogy a hit hegyeket mozgat, meg tudja valósítani saját elképzeléseit.**
- Milyen **hit** uralkodik? Hát **természetesen a keresztény hit uralkodik. Itt elhangzott, én is csatlakoznék ehhez, hogy az ökumenikus hit jól működne.** És azért a más vallások is egymás mellett békében megélnének, és nem háborúk alapját szolgálnák a vallási ellentétek. Milyen célokot követnek az emberek? Olyan célokot, ami a saját életükhöz szükséges, és nem olyat, ami a hatalomra jutásukat szolgálná. Tehát az lenne a céljuk, hogy ott békében, nyugalomban megéljenek, és mást is elősegítsék és nem, hogy hatalmaskodjanak fölöttük
- A hit az a **planéta tudat, ahol az érték az élet, a legfőbb alapérték. Valamint a teljesség, egészség, boldogság. Új templomok az élet dicséretéről.** Célok. Ez a három: teljesség, egészség, boldogság. És az önkifejezés fontosságáról Az új templomokhoz tartozik az élet dicsérete és az önkifejezés fontossága. Cél önmagunk megtalálása, kiteljesítése, megvalósítása.
- Ami az alapvető hitet, célt illeti, azok inkább ilyen univerzális célok, emberi célok, és nem az egyéni érvényesülésnek lenne egy ideálisabb állapota. Szóval a hitvilág kérdésébe én sem nagyon mentem bele. Inkább csak annyit írtam, hogy **nyilván mindenkinek egy teljesen privát, választott hite lehetne, amik vallási szinten teljesen mértékben fogadják el egymást.** Tehát ne egy ilyen kölcsönös elfogadás. Viszont ne vegyen részt egyáltalán az állami és vezetői szerepben. Tehát mindenkinek ez egy privát, letisztult történet legyen. Ott, meg abban hisz, amiben akar, és úgy, ahogy akar.
- Akkor fontosnak tartom a **vallást is, a hitet valamilyen szempontból. Azt, hogy melyik vallást, vagy hitet az nem...?** Nyilván **először a saját vallásomat viszem tovább, én keresztény vagyok,** és én ebbe láttam bele, én ezt tudom, hogy ez milyen, erről én rosszat nem tudok mondani. **Ez az, amit az ember tovább ad a gyerekeinek, vagy az unokáinak,** mert én pl. a nagyszüleimtől kaptam a vallásos neveltetést, és aztán ez a gyerekeknek a saját dolga, hogy ezt tovább folytatja vagy nem, mennyire gondol bele, vagy esetleg áttér, megnéz más vallási tereket is.
- A **hit** terén én nem igazán a vallásokat értem, hanem azt hogy elsősorban meg kell tanulni **az embereknek hinni saját magukban.** Mert végül is ez kell, hogy legyen az egyik lépés ahhoz, hogy..... hogy mondjuk, ha van egy ember, akinek nagyon fontos, hogy békés jövőnk legyen, meg tiszta környezet először meg kell tanulnia saját magában hinnie, hogy aztán a saját elképzeléseit mások elé tudja tární, és valamit el tudjon érni, akkor.
- **Erősödik az emberek hite, Istenben, önmagukban és egymásban.** Mindenki törekszik egy emberibb világra, és **csaknem teljesen megszűnik a megkülönböztetés, legyen az faji vagy felekezeti.**

3.5. Erdő, folyó, fű, fa, virág

A környezet kívánatos állapota unokánk világában

Az unokánknak kívánt világban egészséges a környezet, tiszták a vizek, dús a növényzet, vannak erdők, mezők, tavak, parkok a városban, sok fa meg virág. Van eső, hó, napsütés, minden, ami kell. Ez a környezet. Tehát a környezeti állapot helyreállt. Burjánzó, vad, sokszínű, zsombékos, nádas, erdős, ligetes. Tiszta, szép, üdítő a természeti környezet. Csend. Elfogadott érték a környezet védelme, s nem kell érte külön küzdeni, tisztelik az

életet. Az emberek sokat vannak a zöldben, a természetben sok időt töltenek kirándulással, úszással, vitorlázással.

Az emberek vigyáznak a tisztaságra, működik a szelektív hulladékgyűjtés.

Az élelmiszerek természetesek nem génmanipuláltak, meg lehet bennük bízni.

A lakóhelyi környezet falusias, vagy kisvárosias, ahol jó kimenni az utcára, a lakóhely emberléptékű természet-közeli, közösségi hely. Erdőket telepítenek, ami nem magántulajdon, s mindenki sétálhat benne. Ha van tömegközlekedés az is környezetbarát, megszűnik a gyárak környezetszennyezése

Az emberek természeti világhoz viszonya megváltozik, s felerősödik a „nem beavatkozni” szemlélete, az emberek jobban tisztelik a nem ember alkotta világot, s magukat harmonikusan illesztik bele abba, ami megadatott.

„Úgy képzeltem el, hogy megyek a kis unokámmal, és mutatom neki a világot körülbelül. És vannak olyan részek, ahol nem járnak emberek. Tehát mondom neki, hogy kedves kis unokám, itt oda lehet nézegetni, és ott túrnak a vaddisznók és mi oda már nem megyünk, oda nem megy senki. Ez az ő lakhelyük, ez az ő magánterületük. Elvannak.”

„Számomra a legfontosabb ... a kölcsönkapott Föld elvét kéne követni, vagy ez lenne a legideálisabb az unokáim számára. Hogy akkor ennek a legkomolyabb tiszteletben tartására levő társadalom működne, hogy minden emberi tevékenységgel a lehető legkevesebb kárt okozó, leginkább harmonikusan megvalósítani egy ilyen ökoszisztémát. Lehetőség szerint akkorra csak megújuló energiaforrásokkal, megújuló anyaghasználattal. Tehát mindent, amit lehet, visszaforgatni.

Erősen természettudatos szemléletben élnek az emberek, az emberek harmóniában élnek a természettel, az emberek egyenrangúbb viszonyban vannak a többi élőlényel. Mindenki tisztában van a hatásokkal, az ellenhatásokkal, az okkal és az okozattal. Ez egy magasabb tudatszintet jelent, ahol nem egyesével, hanem átfogóan is képesek az emberek gondolkodni, mindenki individuum, de ugyanakkor egy átfogóbb egység részeként is átéli magát. Az emberiség tagjainak globális felelősségérzete van és ez befolyásolja mindennapi döntéseiket, s nemcsak a szűkebb rész érdek. Megáll a természeti környezet pusztítása.

Az állapot

Egészséges tó – erdő – folyó patak – fű - fa – virág – levegő - zöld

- Tiszta legyen a levegő, tiszta legyen a víz, lehessen fürödni a folyókban stb.. úgy gondolom, hogy az élet általában evidencia, amit minden ember szeretne a jövőre nézve.
- És sokkal **kellemesebb környezetünk lenne. Sok-sok természettel, egészséges tavakkal, erdőkkel, stb., stb.** Ez a természeti környezetnek a fontossága.

- **Vannak erdők, mezők, tavak, parkok a városban, sok fa meg virág. Van eső, hó, napsütés, minden, ami kell. Ez a környezet. Tehát a környezeti állapot helyreállt. Burjánzó, vad, sokszínű, zombékos, nádas, erdős, ligetes. Tiszta, szép, üdítő. Nap, szél, tenger, energia, növényi táplálék.**
- **Több a zöld az emberek élőhelyein, ahol az ilyen zene a közvetített érték a gép zaj helyett, ahol kicsit hosszabb távon lehetséges a kiszámíthatóság, ahol a rákos beteg vagy az erdő letarolás nem az országok összehasonlításául szolgáló GDP-t növelő tényezők, és ahol a munkahelyen közösségek épülnek. Sokkal kevesebb a stressz, több idő jut a családra, hobbira, sportra, utazásra, többszöri visszatekintésre, értékelésre.**
- **Sok a zöld, a zöldövezet, természetes anyagból épült házak szaporodnak. Az emberek egyre inkább felismerik azt, hogy vigyázni kell a Földre.**
- **Én is írtam azt, hogy ne kelljen a környezetet védeni, és én abból az irányból gondolom, hogy valamiféle elfogadott társadalmi érték legyen az, hogy védeni kell, és kész. Tehát hogy ne harc és környezetvédők legyenek, akik hozzákötözik magukat a fához, hanem úgy a társadalmi közmegegyezésbe ez a szempont sokkal mélyebben benne legyen. Akár Zengő ügyben, akár más ilyen ügyben.**
- **Ami még fontos abban, amit elképzelt, hogy panelház mentes környezet legyen, ami valószínűleg abból adódik, hogy én rühellem a panelházakat. Volt részem egy időben ott élni és valahogy nem áll közel a szívemhez. Kicsit ebből is adódott, hogy tücsköt és bogarat szeretnék minden kertbe, ami viszont kicsit hozza magával, hogy egy távoli környezetben lehetne élni, több lenne a zöld terület, meg a hasonlók. Óriási élmény volt nekem, amikor kiköltöztem a saját kertés házamba, és a kertben a szarvasbogarak repkedtek, vagy megláttam az első sáskát is. Az annyira lenyűgöző volt számomra, hogy ezt mindenkinek kívánom, élje át.**
- **A környezet esetében nagyon fontosnak tartom azt, hogy olyan élelmiszereket kaphasson az ember 20-30-40-50 év múlva, amikben teljesen meg tudsz bízni. Nem génekeltek, nem génmanipuláltak, biológiailag semmilyen beavatkozás nem történt velük. Ezt nagyon fontos dolognak látom. Azonkívül mondhatnám ezeket a közhelyeket, hogy tiszta levegő, tiszta víz stb..**
- **Elsősorban a külső környezetből indultam ki, gondoltam, hogy erről lesz szó és én ilyesmiket írtam, hogy szép az a környezet, ahol élek, tehát ebben benne van a biztonság, meg tisztaság.**
- **Abban a világban, mindenképpen értelmezni kéne, érvényesíteni a fenntarthatóság fogalmát, a természeti környezetben pedig valahol szívható levegőt képezek nekik, iható vizet, ehető ételt, gondolkodást segítő csendet, és egy olyan világot, ahol az élet minden fajtáját tisztelik. Ennyi. Te jössz!**
- **Környezet állapota sokkal inkább a természetes közeli, közelségébe kanyarodik vissza. Aki akar, az megtehesse, hogy tiszta és egészséges helyen éljen.**
- **Kiegyensúlyozott, nyugodt, szeretetteljes, stabil, biztonságos, és egészséges a környezet. Most mivel mi alapvetően így a városban lakunk, én úgy képelem, hogy sokat lesznek velem, O.-n. Ha többen lesznek, ha egy, akkor az az egy is. És mindenképpen én inkább úgy képelem el, hogy nem a konyhában ücsörgő palacsintát sütő nagymama leszek, erről már többször beszélgettünk a barátnőimmel, én a kirándulás nagymama szeretnék lenni, hogy sokat legyünk a zöldben, és a vízparton mindenképpen. Aminek a feltételei talán még adottak is, és azok is maradnak remélem O.-n is. És megmarad az a környezet, és sok időt fogunk ott tölteni. Akár úszással, vitorlázással vagy bármi mással. Én ilyen röviden, és csak saját magunkra lebontva így képzelném el a jövőt, hogy rengeteget kirándulunk, és a szabadban legyünk, ha lehetséges. És ennek a feltételeit kellene valahogy előteremtünk.**
- **A környezet a lehető legszebb legyen. Automatizált gépek végezzék a tisztítást. Sok fa és virág legyen. Tiszta víz és levegő! Az autók is mondjuk „vízzel” működjenek. Sikerüljön visszafordítani a mostani környezeti katasztrófákat, környezettudatosság, természetközelség (a városokban is) – mint pl. napjainkban Finnország.**
-

Tisztaság

- És ezt a **tisztaságot** pedig magára az egész világra is ki lehetne terjeszteni, mert – és most itt a konkrét tisztaságra is gondolhatok – hogy tényleg azért, amit lát az ember, a tévében, vagy akárhol, vagy ha csak elmegy egy erdőbe, ott is szét van dobálva minden. Ezen lehetne változtatni, ez az egyik égető kérdés. Enélkül ugye akármit gondolhatnak, akármilyen békében élhetünk egymás mellett, ötven év múlva megfertőz mindenkit.
- A környezet tiszta, **jól működik a szelektív hulladékgyűjtés**. Rendszeresen takarítják a közterületeket, az emberek vigyáznak a tisztaságra.

Város – kisváros - nem város - falu

- Én egy olyan világot álmotam, ahol **jó kimenni az utcára, még így a városokban is, tehát az ilyen környezeti alapélmény**. Tehát nem 50km autózás után esetleg megtapasztalható, de legalább ki lehet kerülni őket.
- Hát én a jövőképet úgy képzelem el, hogy **az emberek ne nagyvárosokban éljenek**, hanem **legyenek közvetlen kapcsolatban a természettel**. Szűnjön meg a nagyüzemek, a gyárak környezetszennyezése. A tömegközlekedésben résztvevő **járművek környezetkímélők** legyenek, és hogy olyan jó legyen az országban a tömegközlekedés, hogy azzal egyszerűen és gyorsan bárhova el lehetne jutni, és nem zsúfolódva. És akkor valószínű, hogy ezt választják majd az emberek. **Erdőket telepítenek, ami nem magántulajdon**, hanem bárki sétálhasson benne, mert most már ez is gondot jelent. És **védjük az állatokat**.

Viszony a természeti világhoz

Nem beavatkozni

- Jó lenne hagyni működni a **természeti rendszereket** saját környezetükben, és **nem beleavatkozni azokba mindenféle durva eszközökkel, amiket hívhatunk erdőgazdálkodásnak vagy mezőgazdaságnak**.
- Én igazából nem találtam ki sok mindent, de amit nagyon fontosnak tartanék, az, hogy **a nem ember által alkotott világot is tiszteljük, tehát helyezzük bele magunkat abba, ami megadott, és ne fölé, vagy mellé, vagy bármilyen szinten kívül**.
- Na, hát én a környezet állapotot úgy képzelem, hogy –mondjuk, nehezen tudtam elszakadni a ...ez a baj a mozgalmárokkal, hogy egyszerűen nem tudunk elszakadni a jelentől. Tehát úgy képzelem, hogy vannak olyan.... Úgy képzeltem el, hogy megyek a kis unokámmal, és mutatom neki a világot körülbelül. És **vannak olyan részek, ahol nem járnak emberek. Tehát mondom neki, hogy kedves kis unokám, itt oda lehet nézegetni, és ott túrnak a vaddisznók és mi oda már nem megyünk, oda nem megy senki. Ez az ő lakhelyük, ez az ő magánterületük**. Elvannak.
- Számomra a legfontosabb, meghatározóbb tényező mindenhez, ahova én azt gondoltam, hogy alapvetően **a kölcsönkapott Föld elvét kéne követni**, vagy lenne a legideálisabb az unokáim számára. Hogy akkor ennek a legkomolyabb tiszteletben tartására levő társadalom működjön, hogy minden emberi tevékenységgel **a lehető legkevesebb kárt okozó, leginkább harmonikusan megvalósítani egy ilyen ökoszisztémát**. Lehetőség szerint akkorra csak megújuló energiaforrásokkal, meg megújuló anyaghasználattal. Tehát mindent, **amit lehet, visszaforgatni**.

Természettudatos szemlélet - harmónia

- és hogy az **élővilág és az emberek harmóniában éljenek, és főleg, hogy ez a kettő ne váljon szét úgy, ahogy most szétválik**, mert nagyon sok ember fejében vannak az emberek és egyéb élőlények, és ezt egyenrangú síkon kellene kezelni. Tehát **hogy ugyanolyan rangja legyen az élővilág többi részének is, mint az embereknek**. Hogyha ez általánosabban elterjedt szemlélet lenne, az lenne a jó.
- És tulajdonképpen ez a **természettudatos szemlélet**, amit a Zoli is említett, hogy tehát ez az **erőforrásokkal való hatékony, ugyanakkor gazdaságos, teljes mértékben meghonosodott**. És

tehát már nyoma sincs ennek a..., tehát ezt már egy primitív korszaknak nevezzük, ami korábban volt, tehát amikor még ilyen **hulladéktermelő gazdálkodás** volt megfigyelhető. Ugyanez vonatkozik az anyagi és tárgyi feltételekre.

- Mindenki tisztában van a hatásokkal, az ellenhatásokkal, az okkal és az okozattal. Ez egy magasabb tudatszintet jelent, ahol nem egyesével, hanem átfogóan is képesek gondolkodni. Tehát mindenki individuum, de ugyanakkor egy egység is.
- Abban a világban, mindenképpen értelmezni kéne, érvényesíteni a **fenntarthatóság fogalmát**, a természeti környezetben pedig valahol **szívható levegőt képzelek nekik, iható vizet, ehető ételt, gondolkodást segítő csendet, és egy olyan világot, ahol az élet minden fajtáját tisztelik**. Ennyi. Te jössz!
- **A környezeti állapot határozza meg elsősorban a döntéseket, és ne pedig az, hogy milyen technológiai ötletei vannak valakinek, vagy mennyi pénzt akar ebből szedni.**
- A személyiség és a környezetkultúra szintézise megvalósul. **Harmóniában él önmagával és környezetével.**
- **Biztonságban** van, mert biztonságban van tőle a bolygó (Gaia). **Természet-közeli, emberléptékű életterben él, természetes energiák hasznosításával**
- **Sok a zöld, a zöldövezet, természetes anyagból épült házak szaporodnak. Az emberek egyre inkább felismerik azt, hogy vigyázni kell a Földre.**
-

Globális felelősség

- Nagyon szeretném, ha akkora mondjuk már Amerika 30 éve aláírta volna a **Kiotói Egyezményt**. És sokkal **kellemesebb környezetünk lenne. Sok-sok természettel, egészséges tavakkal, erdőekkel, stb., stb.** Ez a természeti környezetnek a fontossága.
- **A biodiverzitás ne csökkenjen**, és legalább a jelenlegi szinten maradjon, mert **ez az a tényező, ami az emberiség fennmaradását is alapvetően meghatározza.**
- **A környezeti állapot határozza meg elsősorban a döntéseket, és ne pedig az, hogy milyen technológiai ötletei vannak valakinek, vagy mennyi pénzt akar ebből szedni.**

Megáll a mostani pusztítás

- **a mostani pusztítás, az valamilyen mértékig megáll, és egy picit még vissza is fordul a korábbira.** Gondolok itt ezekre, a nagy folyószennyezésekre, az erdőirtásokra, és az ebből erdő árvizek és a többi, ami közelről érint minket. Úgyhogy én nem elégednék meg a mostani állapotával, hanem mondjuk még egy kicsit visszamennék az időben, amikor azért egy picit tán jobban működött minden.
- Milyen a környezetünk állapota? Hát legelőször én is azt írtam, hogy **mindenelőtt béke legyen**, ez a legfontosabb, és a jövőnk alapja. **A természet, hát legalább megmaradjon olyannak, amilyen most, ne terjedjen tovább az erdők irtása, és ne fogyatkozzon tovább a zöld övezet, a fák, ne pusztuljanak tovább a különböző fajok.**
- Hagyunk rá, **kulturális tőkét, környezetbarát technikát, természetet.**
- Túljutott a tragikus ilyen környezet-szennyezési állapoton a környezet állapota.
- **nem káros folyamatokat előtérbe helyező szemlélet ... nem hulladéktermelő gazdálkodás ...**
- A környezet szerintem abszolút olyan irányba halad, ahol **a külvilágot teljesen figyelmen kívül hagyjuk**, ahol **csak az emberek a fontosak**, itt csak az a fontos, hogy milyen technikai újdonságokat fedezünk fel és nem az, hogy az élővilág, mondjuk az állatok, vagy akármilyen más élőlény számunkra milyen fontos.
- **A környezetünk olyan, amilyenné tesszük, jelenleg tisztogatjuk, kezdjük óvni, hogy minél jobban érezzük magunkat. Én/Mi kertes házban lakom/lakunk, vannak állataink, amiket szeretünk és gondozunk, az életünk része.**
- **Kertészkedünk, zöldséget, gyümölcsöt természetünk vegyszermentesen és gondozzuk a virágos kertet. Jó lenne, ha az egész világ ilyen lenne.**

3.6. Biztonságos szolid megélhetés - mindenkinek

Anyagi - tárgyi - gazdasági feltételek – megélhetés unokánk világában

A jövőképek egy része a mostani jólét növekedését várja az unokája számára, utolérjük a nyugati életszínvonalat, unokánk gondtalan anyagi helyzetben él, anyagi biztonságban. „Megvan mindene.” Sokat utazik a világban, s egy picit jobb helyzetben van mint az átlag.

A vélemények nagyobb része egy anyagiakban szolidabb ám biztonságos jövőt kíván unokáinak. Mindenkinek meg lesz mindaz, amire szüksége van, sem több, sem kevesebb. Senkinek nem kell nélkülözni, nem lesz éhező, fázó, ápolatlan, gondozatlan, ellátatlan ember. Ne legyenek kiváltságos helyzetben emberek pusztán attól, hogy valamilyen helyzetbe beleszületnek. Van munkalehetőség és ebből meg is lehet élni, nincsenek gondjai, ha családot alapít, szép családi környezetben, és nyugodt körülmények között él, és ő is biztosítani tudja utódainak a még jobb feltételeket. Eltűnnek a hatalmas különbségek az emberek anyagi helyzetében, mindenkinek van otthona. Az anyagi világ megélhetési gondoktól mentes, mert ez ad valamiféle szabadságot, amivel az emberek olyan munkával tudják keresni a kenyerüket, ami közel áll a szívükhöz.

„Azt írtam, hogy olyan világot szeretnék az unokáimnak, ami nem ilyen küzdelmes, nem arról szól az egész nap, hogy hogyan szerezzük meg a napi betevőt. Olyan világot, ahol az emberek figyelnek egymásra, segítik egymást, örülnek szépnek, a természet csodáinak is. Olyan világot, ahol tartalmasan lehet élni. A romló gazdaság negatív indulatokat gerjeszt, ezért gondolom, hogy virágzó gazdaságot, és békés egymás mellett élést szeretnék unokáimnak. „

Unokánk világában egyenlőbbek az emberek. Eltűnnek a hatalmas különbségek az egyes emberek anyagi helyzetében, mindenkinek van otthona, extrémításoktól mentes, a jelenleginél kiegyensúlyozottabb társadalomban él. A fiataloknak sem okoz akkora gondot az egzisztenciális biztonság megteremtése, több alternatívájuk áll rendelkezésre, mind tanulás tekintetében, mind munkahely, munkavégzés tekintetében. Minden ember dolgozik, és nincs munkanélküliség. A munkát pedig megfiztik. Mindenki hozzáférhet az alapvető eszközökhöz, ami életét megkönnyítheti, de mindezt energiatakarékos gépek jelentsék.

„Ezért szeretném azt, hogy mondjuk olyan lenne a világ, nem egyenlő, mert olyan soha nem lesz, hogy mindenki egyenlő, de legalább kicsit közelítsen ahhoz, hogy valaki mondjuk egy kicsit gazdagabb, kicsit az életkörülményeknek megfelelően közelítsen ahhoz a szinthez, hogy mindene meglegyen. Ne azzal kelljen törődni,

„hogy a gyerekeinek meglegyen az ivóvíze, az élelem stb.. hanem az, hogy a továbbiakban hova szeretnék elutazni stb.. Ezt egy minimum dolognak tartanám.”

„Azt írtam, hogy minimális diszkrimináció, mert olyan, hogy diszkrimináció soha nem fog megszűnni ebben a világban, tehát, hogy minimális legyen. „

A „mindene meglegyen” a jólét tartalmába sokan anyagiakon túli értékeket is megfogalmaztak. Boldog, közösségi ember, aki jólétben él, amit nem fogyasztói értékek, hanem a tudományos és lelki-szellemi fejlődés definiál, önmegvalósító egyéniség.

„Erről már beszéltem, közjó által vezérelni a gazdaságot, a politikát is, és valahogy nyilvánvalóan, akármennyien is vagyunk, mindenképpen egy konszolidáltabb egyéni fogyasztásra van szükség. Én azt gondolom, hogy semmi nem indokolja, hogy az én unokám többet fogyasszon, mint az én nagymamám. Nincsen rá igazából indok. Amiből fogyasszon többet, az legyen a kultúra, vagy információ, vagy ilyesmi. Nem kell többet enni, meg nem kell többet inni, meg újabbnál újabb ruhákat, meg mobiltelefonokat vásárolni, mert erre nincsen valós indok, meg elfogadható. És akkor még egy dolog, hogy olyan társadalmi berendezkedés, ahol biológiailag kódolt dolgainkat nem kell teljesen feladni, tehát én nem gondolom, hogy ezt az agressziót, meg az ilyen alapvetően biológiai örökséget, ezeket végképp ki kell gyomlálni a társadalomból, meg kell találni azoknak a kibontakozási színtereit, sport, vagy vetélkedő, vagy nem tudom, micsoda, vagy éppen háború, tehát ez mindig az aktuális közízléstől függ. De biológiai lénynek kell mindenképpen maradnunk. Ez anélkül szerintem nem fog menni.”

„Az emberek belátták, hogy az anyagi felhalmozás és a mindenáron való növekedés hajszolása, meggazdagodás, egyéni vagy társadalmi meggazdagodásnak a kényszere az nem vezet eredményre.”

„És áttevődik a hangsúly egy ilyen szellemfejlődési aspektusára az embernek, tehát hogy ez az anyagi aspektus az egyre inkább elkopik, és inkább egy ilyen szellemi meggyőződésen alapul a társadalom. Tehát egy ilyen közös, globális kultúra alakul ki, amelyben az ilyen önző szempontok azok háttérbe szorúlnak, mint az egyéni meggazdagodás. „

Az anyagi feltételekkel kapcsolatban ne terjedjenek, hát tovább a technikai eszközök, ne legyen túl technicizált a világ. Legyen elég a szükséges és a felesleges anyagi javakban ne tobzódjunk. A tudás kultúra legyen mindenki számára hozzáférhető, és ez ne csak egy technikai tudásban merüljön ki, hanem maradjon meg a humán kultúra is.”

„Az anyagi-tárgyi feltételeknél azt írtam, hogy ami benned van, az az érték. És az igényeid és a lehetőségeid mindig adottak és megadatnak. És akkor ebben a keretben tudom én elképzelni, hogy akkor a jövőnk, anyagi-tárgyi feltételek, tehát hogy ez milyen. Csak egyénre szabottan tudod ezt megfogalmazni vagy elképzelni. „

A tárgyak világa az emberi természettel és az természeti környezettel a jelenleginél szolidabb kapcsolatban van. Emberléptékű a technika, tehát semmivel se akarjuk magunkat jobban kiszolgáltatni a technikának, a tudománynak, mint amennyire az élhető élethez szükséges. Sokkal jobban függetlenítik magukat az emberek a tárgyi feltételek alól, tehát az emberi kívánalmaknak ezek a tárgy dolgok alá vannak rendelve, sokkal jobban kiszolgáltatnak bennünket a körülöttünk lévő házak, autók, tárgyi dolgok, technológiák – így van – mint manapság.

Megújuló energiaforrásokat használunk. A tárgyaink tartósak.

„Olyan világban szeretnék élni, ahol a vasalóm tovább él, mint én, tehát nem ez az eldobható kultúra van, hanem a dolgok tartósak. „

„Az anyagi-tárgyi világ, azt úgy képzelem el, hogy már sejtem, hogy én mindig szegény leszek, de már olyan értelemben, hogy nem lesznek ilyen nagy értékű dolgok körülöttem. Csak ilyen szükséges dolgok, és azok is inkább, amit magam meg tudok csinálni. Kézzel csinált dolgok, meg ilyen kis ilyen praktikus, amibe maga az értéket a kézzel készítés, meg az a kis poén jelenti, amilyen. Kevés gép, azok is főként egyszerűek. Illetve vannak ilyen kütyük, van egy szekrénybe, ahová be lehet zárni, és akkor az ember elfelejti egy időre. „

Természetes már a szelektív hulladékgyűjtés, és az öko-termékek használata, az újrahasznosított dolgok vásárlása. Tiszták az utcák, a buszok és a vonatok is, a levegő és környezetünk szennyezettsége csökken, ésszerűbb energiafelhasználással és más bőségesen rendelkezésre álló termékek kihasználásával jobban vigyázzunk és óvjuk környezetünket.

A jelen kritikája

A jelen kritikájaként fogalmazódott meg a jövő, s így a jövő kontrasztjaként a megfogalmazott jelenünk ilyen:

Fogyasztói értékek definiálják a jólétet. Vannak nélkülöző, éhező, fázó, ápolatlan, gondozatlan, ellátatlan emberek. Van hazugság és irigység.

Az anyagi feltételek egyre jobbak, de bizonyos csoportok és bizonyos személyek érdekei mentén lesznek ezek egyre jobbak, vagy egyre gazdagabbak a világban. De hogy ez ugye azért a jövő pályája is, hogy mindent meg tudunk teremteni, mindent létre tudunk hozni. De nem gondolunk talán arra, hogy holnap mi van, hogy megesszük a holnapi kenyerünket.

Túlélési/megélhetési versenyben élünk, nagy a létbizonytalanság. Az anyagi felhalmozás és a mindenáron való növekedés hajszolása a jellemző, az egyéni meggazdagodás, egyéni vagy társadalmi meggazdagodásnak a kényszere. Nagyon fontos szerintem is a világban a pénz. Nagyon fontos bárhol, bármiről beszélünk, bárhol vagyunk a pénz valamilyen szinten mindenképp fontos. Mennyi pénzed van, hova tartozol stb. mennyit keresel, az rengeteget számít.

„Ha te pesszimista voltál, akkor én nem tudom, hogy mit mondjak, magamra. Két szót írtam fel összesen, akik egy kicsit jobban ismernek, tudják talán, hogy miért. Munkalehetőség és az ebből adódó anyagi biztonság. Ugyanis a napi megélhetésért, a minimális megélhetésért folyó harcok már az álmaimat is megölték. Nincsenek álmaim. Munkát akarok! És először magamnak, természetesen utána gyerekeimnek és unokáimnak. És minden ebből következik. Az anyagi biztonság, és az a sok egyéb dolog, az emberi kapcsolatok, amik erre épülnek. Az első és legfontosabb dolog az én szememben a munka.”

„Azt az egy szót írtam fel, hogy nincs repülőtér. Ott jöttünk el mellette a bajai úton. A repülőtér Szegednek a legnagyobb cigányputri telepe és nagyon lepukkant. Iszonyú, nincs semmiféle közművesítés, ablakok sincsenek, üveg, semmi nincs. Csak a csupasz falak és ott nagyon sok roma lakik. És most mikor jöttünk át a bajai úton ott ült egy roma kisgyerek, ült a vasúti átjárónál a lámpa mellett és ment el mellette egy jól öltözött olyan átlagos srác és a kissrác, aki csupa kosz volt és egy semmi ruha volt rajta nézett föl a srácra és nézett utána ... és nézett föl rá, hogy hol van ő attól, hogy így nézzen ki mondjuk 10 év múlva. Ennyi.”

Jólét

- „Az anyagiakat illetően én azt szeretném, ha a jövő Magyarországtól, hogy olyan életszínvonalat tudjon biztosítani a lakosai számára, hogy külföldön mondjuk nyugat-európában gondolkodás nélkül beülhessen meginni egy kávét, beülhessenek valahova enni, nem kell a pénzt számolni, tehát **valamilyen szinten egy anyagi jólétet várok és azt is várom egyúttal, hogy ne kelljen azért napi 10-12 órát dolgozni az illetőnek, hogy ezt megengedhesse magának.** Mint ahogy ma ez Magyarországon előfordul.
- **Globális szinten ez ugyanígy igaz?**
- Világszinten ez annyira távoli és annyira nem értek már a világgazdasági és világpolitikai kérdésekhez, hogy ezekbe bele tudjak menni. **A harmadik világ problémájával nem szeretnék foglalkozni. Az egy külön kategória. Nem tudom mi lesz, foglalmam sincs.”**
- Én szeretném, ha jól, gondtalan anyagi helyzetben élne. Nem törné a fejét azon, miből spájzolja, hogy másra jusson. Tárgyak: minden, ami az ember életét megkönnyíti, legyen neki. Pl. háztartásban **gombnyomásra működjön minden. A munkára, pénzkeresésre az motiválja, hogy jobbat tudjon venni, vagy nagyobbat.**
- **Nem kell túlélési/megélhetési versenyben élnie.**
- utazás - „a világ egy lépésre legyen”.
- „Akkor nyilván egy jó **anyagi helyzet**, vagy **anyagilag biztosított helyzet**, kiegyensúlyozott családi élet. **Mi az, hogy jó anyagi helyzet?** Mondjuk **egy picit az átlagon felüli. Mi az átlag?**
- Ha Magyarország szempontját kell nézni, akkor mindenki tudja, hogy mi az átlag, vagy nem? Nyilván **az alapvető szükségleteket biztosítani tudjam, illetve ezen felül talán még egy picit**, de akkor lehet, hogy ez már egy picit leszűkített. „
-

Legyen meg mindene – rendszeren meg tudjon élni anyagiakban ez is szolid biztonságos megélhetés inkább

- Az nagyon szép lenne, hogy ha olyan jövő lenne, mint amelyet én elképzelek, mert akkor **mindenki nagyon jól élne, mindenkinek meglenne mindene**. Csak az a baj, hogy ez nemcsak az én gondolataimtól függ, hogy mi lesz, hanem a nagyhatalmak, azok nagyban befolyásolják. De ha rajtam múlna, akkor ugye mindenkinek nagyon jó lenne, és mindenki örülne annak, hogy **milyen szép a természet, nincsen megrongálva, és egyszerűen örülnének annak, hogy élnek**. Én is úgy vagyok ezzel, hogy az ember kitűz magának egy célt, és, hogy arra törekszik, hogy ezt elérje.
- **Mindenkinek meglesz, ami szükséges, és amire igénye van. Sem több, sem kevesebb. Senkinek nem kell nélkülözni, nem lesz éhező, fázó, ápolatlan, gondozatlan, ellátatlan ember. Megszűnik az irigység, a hazugság. Ne legyenek kiváltságos helyzetben emberek pusztán attól, hogy valamilyen helyzetbe beleszületnek.**
- Egy kicsit realizálva a dolgot, azért mondjuk, szeretném, ha **unokám rendszeren meg tudna élni**.
- ... szeretném, ha azt követően nem lenének gondjai az elhelyezkedésben, a munkában tudásának, erejének alkotói kibontakozásában erejének teljében
- ... szeretném, ha nem lennének gondjai, ha családot alapít, szép családi környezetben, és nyugodt körülmények között élne, és ő is biztosítani tudná ezt utódainak a még jobb feltételeket
- Eltűnnek a hatalmas különbségek az egyes emberek anyagi helyzetében, **mindenkinek van otthona**.
- **Az anyagi világról azt gondolom, hogy megélhetési gondoktól mentes legyen, mert ez ad valamiféle szabadságot, amivel én olyan felé tudom keresni a kényerem, ami esetleg közel áll a szívemhez.** Ugyanakkor nem kívánom azt, hogy mindenki milliárdos legyen, és azzal a vagyonnal rendelkezzen, amit elképzelt, mert ez viszont megfosztaná bizonyos fokon a vágyaitól az embert. Valahol a kettő között be kéne ezt löni.
- Mindenkinek lenne egy **létbiztonsága**, tehát lenne olyan munkája, amittől nem lenne gondja azzal, hogy mi lesz holnap vagy holnapután, tehát lenne munkája, értelmes munkája és ebből próbáljon megélni. Tisztességes módon, és nem olyan munkát vagy nem olyan pénzkeresetet választana, amivel más embereken keresztülgázol. Ezeknek a tárgyi feltételei is megfelelő módon biztosítottak lennének, tehát a **vállalkozásoknál olyan munkahelyek, amik az embereknek a biztonságos megélhetését, és a munkájuk során is a saját maguk biztonságát is szolgálja**.
- **Biztonság(érzet) minden téren. Kiszámíthatóság, anyagi biztonság, jövőkép. A létbizonytalanság megszűnése** mind egyéni-családi, mind szervezeti-társadalmi szinten. **Létbiztonság, biztos jövőkép hosszútávon, kiszámíthatóság, tervek-célok stabil jelenléte, hogy legyen miért. A megélhetés ne legyen kérdés (biztonság), elérhető lakás.**
- Azt írtam, hogy olyan világot szeretnék az unokáimnak, **ami nem ilyen küzdelmes, nem arról szól az egész nap, hogy hogyan szerezzük meg a napi betevőt**. Olyan világot, ahol **az emberek figyelnek egymásra, segítik egymást, örülnek szépnek, a természet csodáinak is**. Olyan világot, ahol **tartalmasan lehet élni**. A romló gazdaság negatív indulatokat gerjeszt, ezért gondolom, hogy virágzó gazdaságot, és békés egymás mellettélést szeretnék unokáimnak.
- **Biztonságos, békés világot. Biztonság, a saját értékrendjének megfelelő jólét biztosítása a munkával, amit kedvel, amiért tanult.** Soha ne kelljen rácsot szerelni az ablakokra. Ne legyenek állásproblémáik, ha majd már ugye nagyok lesznek. Szeressék is azt nagyon, amit csinálnak. És aztán nekik ilyen unokáik legyenek.

Egyenlő(bb)ség - van munka

- Eltűnnek a hatalmas különbségek az egyes emberek anyagi helyzetében, mindenkinek van otthona.

- Én egy olyat képzelnék el, mondjuk, **hogy mindenki olyan állapotban legyen, mint mi**, hogy ne az legyen a probléma, hogy mondjuk elmegyünk otthonról, és ki tud többet fizetni egy cappuccinóért. Ez egy nagyon bagatell dolog, de akkor is ki tudjak fizetni egy cappuccinót vagy ilyesmi
- Lehetőség szerint **extrémításoktól mentes, kiegyensúlyozottabb társadalmak**. Nyilván nem ilyen kommunizmusra gondolnék, meg egységesítésre, hanem csak hogy nem ennyire elcsúszni mind a két irányba. Egy olyan társadalomban, ahol mondjuk a szabadságjogokat meg a másságot meg egyebeket maximálisan tiszteletben tartják
- A fiataloknak nem okoz akkora gondot az **egzisztenciális biztonság** megteremtése, **több alternatívájuk fog rendelkezésre állni, mind tanulás tekintetében, mind munkahely, munkavégzés tekintetében.**
- **Sok munkahely lesz megfelelő jövedelemmel.** Ez alapjául szolgál majd a boldog kiegyensúlyozott családoknak, amelyben az **apa és az anya jó példaképet jelent a gyerekek számára.** Lesz **családbarát munkahely is.**
- „Akkor nyilván egy jó **anyagi helyzet**, vagy **anyagilag biztosított helyzet**, kiegyensúlyozott családi élet. **Mi az, hogy jó anyagi helyzet?** Mondjuk **egy picit az átlagon felüli.** **Mi az átlag?** Ha Magyarország szempontját kell nézni, akkor mindenki tudja, hogy mi az átlag, vagy nem? Nyilván **az alapvető szükségleteket biztosítani tudjam, illetve ezen felül talán még egy picit**, de akkor lehet, hogy ez már egy picit leszűkített. „
- Mindenkinek van munkahelye, a többgyermekes édesanyák is tudnak munkát vállalni.
- Az anyagi-tárgyi feltételekhez azt írtam, hogy minden ember dolgozzon, és ne legyen munkanélküliség. A munkát pedig fizessék meg. Mindenki **hozzáférhessen az alapvető eszközökhöz, ami életét megkönnyítheti**, de mindezt energiatakarékos gépek jelentsék.
- Ezért szeretném azt, hogy mondjuk olyan lenne a világ, nem egyenlő, mert olyan soha **nem lesz, hogy mindenki egyenlő, de legalább kicsit közelítsen** ahhoz, hogy valaki mondjuk egy kicsit gazdagabb, kicsit az életkörülményeknek megfelelően közelítsen ahhoz a szinthez, hogy mindene meglegyen. **Ne azzal kelljen törődnie, hogy a gyerekeinek meglegyen az ivóvíze, az élelem stb.. hanem az, hogy a továbbiakban hova szeretnék elutazni stb.. Ezt egy minimum dolognak tartanám.**
- Azt írtam, hogy **minimális diszkrimináció**, mert olyan, hogy diszkrimináció soha nem fog megszűnni ebben a világban, tehát, hogy minimális legyen.

Legyen meg mindene, de ez nem elsősorban anyagiakat jelent posztmateriális „minden”

- Boldog, **közösségi ember**, aki jólétben él, amit **nem fogyasztói értékek, hanem a tudományos és lelki-szellemi fejlődés definiál, önmegvalósító** egyéniség
- Erről már beszéltem, **közjó által vezérelni a gazdaságot**, a politikát is, és valahogy nyilvánvalóan, akármennyien is vagyunk, mindenképpen egy **konzolidáltabb egyéni fogyasztásra van szükség.** Én azt gondolom, hogy **semmi nem indokolja, hogy az én unokám többet fogyasszon, mint az én nagymamám.** Nincsen rá igazából indok. **Amiből fogyasszon többet, az legyen a kultúra, vagy információ, vagy ilyesmi. Nem kell többet enni, meg nem kell többet inni, meg újabbnál újabb ruhákat, meg mobiltelefonokat vásárolni, mert erre nincsen valós indok, meg elfogadható.** És akkor még egy dolog, hogy olyan társadalmi berendezkedés, ahol biológiailag kódolt dolgainkat nem kell teljesen feladni, tehát én nem gondolom, hogy ezt az agressziót, meg az ilyen alapvetően biológiai örökséget, ezeket végképp ki kell gyomlálni a társadalomból, meg kell találni azoknak a kibontakozási színtereit, sport, vagy vetélkedő, vagy nem tudom, micsoda, vagy éppen háború, tehát ez mindig az aktuális közízléstől függ. De **biológiai lénynek kell mindenképpen maradnunk.** Ez anélkül szerintem nem fog menni.
- Én még hozzátehetem, hogy én nagyon szeretném azt, hogy például, **ne legyen mindennek ára majd a jövőben**
- Ugyanez vonatkozik az anyagi és tárgyi feltételekre. Az emberek belátták, hogy az anyagi felhalmozás és a mindenáron való növekedés hajszolása, meggazdagodás, egyéni vagy társadalmi meggazdagodásnak a kényszere az nem vezet eredményre.

- Hagyunk rá, **kulturális tőkét, környezetbarát technikát, természetet.**
- És **átvédjük a hangsúlyt egy ilyen szellemfejlődési aspektusára az embernek, tehát hogy ez az anyagi aspektus az egyre inkább elkopik, és inkább egy ilyen szellemi meggyőződésen alapul a társadalom. Tehát egy ilyen közös, globális kultúra alakul ki, amelyben az ilyen önző szempontok azok háttérbe szorúlnak, mint az egyéni meggazdagodás.**
- Az anyagi feltételekkel kapcsolatban ne terjedjenek, hát tovább a technikai eszközök, **ne legyen túl technicizált a világ. Legyen elég a szükséges** és a felesleges anyagi javakban ne tobzódjunk. A tudás kultúra legyen mindenki számára hozzáférhető, és ez ne csak egy technikai tudásban merüljön ki, hanem maradjon meg a humán kultúra is.
- Szeretném, hogy ész érvek helyett ne pénz döntsön, hanem próbáljuk meg valóban az érv alapú döntéseket hozni, és ne pedig a pénzorientált, a döntés-előkészítésnek gyakorlatilag csak a költség-haszon elemzés a legnagyobb alapja, és nem pedig az ész érvek és az élıhetőség.
- **Az anyagi-tárgyi feltételeknél azt írtam, hogy ami benned van, az az érték. És az igényeid és a lehetőségeid mindig adottak és megadotnak. És akkor ebben a keretben tudom én elképzelni, hogy akkor a jövőnk, anyagi-tárgyi feltételek, tehát hogy ez milyen. Csak egyénre szabottan tudod ezt megfogalmazni vagy elképzelni.**

Szelíd tárgyi – technikai világ

- **a megújuló források kielégítik az emberek igényeit.** Ezt sokféleképpen lehet elérni, tehát sokféle probléma van szerintem ebben. Nem sok olyan ember van ezen a golyóúton, erre radikális megoldásokat is lehet mondani, nyilván nem erre gondolok, hanem inkább akkor Asimov által támogatott csillagközi utazás lenne, hát ugye, álmodjunk nagyot, erről szólt ez a kis történet. Illetve, hát nyilván nem csak ez az irányvonal, hanem **technológiai fejlődés is, itt mutatkozik az én különbségem a szervezettől talán, hogy én erre nagyon nagy hangsúlyt fektetnék.** És akkor hogy az emberekhez is átjussunk, **az embereknek a szemléletét is kell változtatni, tulajdonképpen ez az, amit B, is felsorolt.** Ilyen témákat tartalmazott, én viszont úgy látom, hogy **az emberek olyanok, amilyenek, vannak bizonyos céljaik, és ezek nem nagyon fognak szerintem változni, mert hát most lehet, hogy ez nagy szó, de egy nem szakmabeli embertől én ebben az evolúciónak a megnyilvánulását látom, és az megy. Kész, ennyi.**
- Olyan világban szeretnék élni, ahol **a vasalóm tovább él, mint én, tehát nem ez az eldobható kultúra van, hanem a dolgok tartósak.** Ahol nem az a normális, ha egy nő többször forgatja a borotvát, mint egy férfi, és hogy a fogkrémen múlik,
- **emberléptékű technika,** tehát semmivel se akarjuk magunkat jobban kiszolgáltatni a technikának, a tudománynak, mint amennyire az élıhető élethez szükséges.
- Az anyagi feltételekkel kapcsolatban ne terjedjenek, hát tovább a technikai eszközök, **ne legyen túl technicizált a világ. Legyen elég a szükséges** és a felesleges anyagi javakban ne tobzódjunk. A tudás kultúra legyen mindenki számára hozzáférhető, és ez ne csak egy technikai tudásban merüljön ki, hanem maradjon meg a humán kultúra is.
- Az anyagi-tárgyi világ, azt úgy képezem el, hogy már sejtem, hogy én mindig szegény leszek, de már olyan értelemben, hogy nem lesznek ilyen nagy értékű dolgok körülöttem. **Csak ilyen szükséges dolgok, és azok is inkább, amit magam meg tudok csinálni. Kézzel csinált dolgok, meg ilyen kis ilyen praktikus, amibe maga az értéket a kézzel készítés, meg az a kis poén jelenti, amilyen. Kevés gép, azok is főként egyszerűek. Illetve vannak ilyen kutyuk, van egy szekrénybe, ahová be lehet zárni, és akkor az ember elfelejti egy időre.**
- Én valami olyan világot képzeltem el az unokáinknak, amiben alapvető, hogy **szabad termékválasztás van,** tehát **úgy tudna valaki vásárolni menni,** a saját elveinek ellent nem mondva megvenni őket, ugyanezt valamilyen módon találmányokra is át kellene vetíteni. Hogyha én mondjuk olyan dolgot találok fel, vagy hozok létre, ami mondjuk feleslegesíteni az olajkutakat, akkor azt szabadon lehessen használni, és bárki kipróbálhassa. Tehát ezt a fajta szabadságot én nagyon szeretném.

- Hát arra gondolok, hogy sokkal jobban függetlenítik magukat az emberek a tárgyi feltételek, tehát az emberi kívánalmaknak ezek a tárgy dolgok alá vannak rendelve.
- Nem tudom, hogy ez érthető-e? Tehát **sokkal jobban kiszolgáltatnak bennünket a körülöttünk lévő házak, autók, tárgyi dolgok, technológiák** – így van – mint manapság. Itt most **nem arra gondolok, hogy mindenkinek megvan mindene**, amit akar, mert ez egy lehetetlenség, meg a kívánalmak ezzel együtt fejlődnek. De sokkal közelebb állunk a célhoz, mint manapság, így sokkal több energiát fordíthatunk másra és másnak a megszerzésére.
- Ideális lenne, ami mondjuk, hogy leginkább talán a mostani állapotban mondjuk inkább Finnországban lehet megtenni. Tehát egy **abszolút emberközpontú ergonómikus tárgyi világban szeretném én az unokámat látni már**, ahol gyakorlatilag olyan módon szolgálják az embert, hogy tervezésükben és anyaghasználatukban is végiggondoltan. **Építőanyagok természetesek.**
- **Megújuló energiaforrásokkal tudjanak élni.**
- Legyen természetes már a szelektív hulladékgyűjtés, és az öko-termékek használata, az újrahasznosított dolgok vásárlása. Tiszták legyenek az utcák, a buszok és a vonatok is.
- Talán addigra elérjük, hogy levegő és környezetünk szennyezettsége csökken, ésszerűbb energiafelhasználással és más bőségesen rendelkezésre álló termékek kihasználásával jobban vigyázzunk és óvjuk környezetünket.
- Vissza a „lovasszék”, kerékpárokat, nem kell benzines autó, új energiaforrások kellenek. Nem akarok palackokból vizet inni, nem kérem az ételallergiát.
- Emberi, természet-közeli léte vágyom, gyerekjátéktérre, sétálóparkra, természet erejét nem szabad alábecsülni, alkalmazkodni kell, ökológiai szemlélet erősödjön
- ember-természet-társadalom harmóniája
- Amit leírtam, a környezet elsősorban. Te említetted az elején a **fenntartható fejlődést**. Én nem tudom, hogy hányan tudják itt a társaságon belül, hogy ez mit jelent, de én azt hiszem, hogy ez egy fontos szempont és fontos dolog. Az, hogy **a mi unokáink azt lássák és ugyanúgy éljenek, mint mi. Ne kelljen a jövőtől félniük, ez nagyon fontos. Ne azt lássák, hogy a jövőben elfogy a kőolaj és még szennyezettebb lesz a környezet és a mi unokáink már nem fognak ilyen körülmények között élni.** Azt lássák, hogy még az ő unokáik is ugyanabban a környezetben és környezeti tisztaságban fognak élni, mint ők maguk. Ez nekem nagyon fontos.

A jelen kritikájaként fogalmazódott meg a jövő, s most

- fogyasztói értékek **definiálják** a jólétet
- vannak nélkülöző, éhező, fázó, ápolatlan, gondozatlan, ellátatlan emberek. Van hazugság és irigység.
- Egyre jobbakk, de bizonyos **csoportok és bizonyos személyek érdekei mentén lesznek ezek egyre jobbakk**, vagy egyre gazdagabbakk a világban. De hogy ez ugye azért a jövő pályája is, hogy mindent meg tudunk teremteni, mindent létre tudunk hozni. De nem gondolunk talán arra, hogy holnap mi van, hogy megesszük a holnapi kenyerünket.
- **túlélési/megélhetési versenyben élünk. létbizonytalanság**
- az anyagi felhalmozás és a mindenáron való növekedés hajszolása, meggazdagodás, egyéni vagy társadalmi meggazdagodásnak a kényszere
- Ha te pesszimista voltál, akkor én nem tudom, hogy mit mondjak, magamra. Két szót írtam fel összesen, akik egy kicsit jobban ismernek, tudják talán, hogy miért. **Munkalehetőség és az ebből adódó anyagi biztonság.** Ugyanis a napi megélhetésért, a minimális megélhetésért folyó harcok már az álmaikat is megölték. **Nincsenek álmaim. Munkát akarok!** És először magamnak, természetesen utána gyerekeimnek és unokáimnak. És minden ebből következik. Az anyagi biztonság, és az a sok egyéb dolog, az emberi kapcsolatok, amik erre épülnek. Az első és legfontosabb dolog az én szememben a munka.
- Nagyon fontos szerintem is a világban a pénz. Nagyon fontos bárhol, bármiről beszélünk, bárhol vagyunk a pénz valamilyen szinten mindenképp fontos. Mennyi pénzed van, hova tartozol stb. mennyit keresel, az rengeteget számít.
- Benzines autó, palackos víz ételallergia

- **Alábecsült természet**
- félünk a jövőtől, a jövőben **elfogy a kőolaj, még szennyezettebb** lesz a környezet, a mi unokáink már nem fognak ilyen körülmények között élni.
- Én elmentem Indiába és olyan dolgokat láttam, hogy az valami borzasztó volt, amiket előtte soha nem láttam. Utcán éltek az emberek és az tők természetese volt, az utcákon mentek a kocsik ott mellettük és ott éltek, ott aludtak az emberek. Ez teljesen demoralizáló volt számomra és ilyet Magyarországon még életemben nem láttam.
- Azt az egy szót írtam fel, hogy nincs repülőtér. Ott jöttünk el mellette a bajai úton. A **repülőtér Szegednek a legnagyobb cigányputri telepe és nagyon lepukkant.** Iszonyú, **nincs semmiféle közművesítés, ablakok sincsenek, üveg, semmi nincs.** Csak a csupasz falak és ott nagyon **sok roma lakik.** És most mikor jöttünk át a bajai úton ott ült egy roma kisgyerek, ült a vasúti átjárónál a lámpa mellett és ment el mellette egy jól öltözött olyan átlagos srác és a kissrác, aki csupa kosz volt és egy semmi ruha volt rajta nézett föl a srácre és nézett utána ... **és nézett föl rá, hogy hol van ő attól, hogy így nézzen ki mondjuk 10 év múlva. Ennyi.**

3.7. Közösségi nevelés

nevelés – oktatás - fiatalokkal való foglalkozás unokánk korában

Az erős emberi közösségek a nevelődés természetes helyei. Egy PHARE kutatásban és jövőképkalkotó fejlesztő munkában megkérdeztünk települési Kábítószerügyi Egyeztető Fórumok tagjait arról, hogy milyen lenne az a jövőbeli állapot, amikor a település jól kezelné az ifjúsági problémákat. Az itt kapott válaszok természetes módon illeszkednek az eddigi jövőképekhez, különösen a közösségről megfogalmazottak. A közösségek működőképessége teszi lehetővé a leginkább az egészséges szocializációt.

A családok szerepe erős, az emberek nagycsaládban élnek, odafigyelnek egymásra (szülők a gyerekeikre). Emberközpontú szemlélet uralkodik. Boldog családok lesznek, a gyerekek szerető családban élnek, mindenki szereti egymást. Összefoglalóan azt lehetne mondani, hogy olyan biztonságérzése van a fiatalnak, hogy nem kell, hogy ezt megszerezze a drog által.

A lakóhelyi közösségnek is egészséges nevelő hatása van. A város közösségei, polgárai nem közömbösek egymás és a problémák iránt sem. Erős a közösség megtartó ereje, a közösséghez való tartozás. A településen több közösségi programokat szerveznek, már óvodás korban is.

Az iskolákban a fejlesztés és nem a tanítás a cél, az iskola modellje nem egy ismerethalmaz, hanem egy hozzáférési lehetőségek tárárt adja a gyerekeknek. A társadalom megosztottsága eltűnik a tudás által, a tudás és a műveltség általánosan érvényes mindenkire, eltűnik a

társadalom ilyenfajta megosztottsága (analfabetizmus), az esélyek mindenki számára egyenlők, az egyéni életutat nem a családi háttér határozza meg, győzőn az értékközpontúság a tömegkultúra felett, higgye el mindenki, hogy az élethosszig tartó tanulás egészséges.

Jellemző az önismeretre nevelés, s már iskoláskorban kialakulnak a képességek a stresszhelyzetek felismerésére, kezelésére. Hatékony önismereti foglalkozásokat ad már az iskola, és akár az óvoda szintjén is.

Az emberek jelentős része hívő így erős a vallásos nevelés.

„Nyilván először a saját vallásomat viszem tovább, én keresztény vagyok, és én ebbe láttam bele én, ezt tudom, hogy ez milyen, erről én rosszat nem tudok mondani. Ez az, amit az ember tovább ad a gyerekeinek, vagy az unokáinak, mert én pl. a nagyszüleimtől kaptam a vallásos neveltetést, és aztán ez a gyerekeknek a saját dolga, hogy ezt tovább folytatja vagy nem, mennyire gondol bele, vagy esetleg áttér, megnéz más vallási tereket is.”

A családok szerepe erős

- **Az emberek nagycsaládban élnek**
- **A családok odafigyelnek egymásra** (szülők a gyerekeikre)
- Meg kell tanítani a **szülőket okosan szeretni a gyermekeiket**. Arra hogy hogyan gondozza, mire van gyermekének szüksége.
- Fontos a **nő értékét hangsúlyozni, a férfi szerepét kiemelni**. Az utóbbi esetben **nem csak az anyagi javak** előteremtését jelentené, hanem a **szerepvállalást a gyerekek felnevelésében**.
- Sok munkahely lesz megfelelő jövedelemmel. Ez alapjául szolgál majd a boldog kiegyensúlyozott családoknak, amelyben az **apa és az anya jó példaképet jelent a gyerekek számára**.
- Emberközpontú szemlélet. Boldog családok lesznek, a gyerekek szerető családban élnek, mindenki szereti egymást. Összefoglalóan azt lehetne mondani, hogy olyan **biztonságérzése van a fiatalnak**, hogy nem kell, hogy ezt megszerezze a drog által.

A lakóhelyi közösség nevelő hatása

- A város közösségei, polgárai **nem közömbösek egymás és a problémák iránt sem**.
- **A közösség megtartó ereje, közösséghez való tartozás**.
- Ifjúsági klub = „hely” létezik mindennapi lehetőségek, nem az utcán tesznek rosszat, hanem itt konstruktívan el tudják foglalni magukat.
- **Több közösségi programokat** szerveznek, már óvodás korban is.
- Fontos még emellett megemlíteni a hasznosságérzést is, amelyet a fiatal át fog érezni.
- És szerintem az is jó lenne, **ha nem lenne a társadalom így horizontálisan felosztva**. Az óvodás az egész nap az óvodással van, az iskolás az egész nap az iskolással, a saját korosztályával, és akkor még devianciák szerint is elkülönítik az embereket, hogy a hülyék a hülyékkel vannak bezárva, a magatehetetlen öregek a magatehetetlen öregeket látják maguk körül. Valahogy teljesen rossz irányba megy ilyen szempontból a társadalom, márpedig, **mint egy klasszikus nagycsaládban, ott a dédapa is tanult az ükunokától, és fordítva**, tehát ott egymást tudták húzni, egymást tudták képezni ezek a korcsoportok.

3.8. Egészség – életmód unokánk életében

Együttlét a családdal – béke. Unokánknak békés világot kívánunk, hogy legyen idejük egymásra, munka mellett legyen idejük arra is, hogy odafigyelnek a nagyszülőkre is.

Egészséges környezetben élnek, ahol van lehetőség az aktív mozgásra, és ezt nem akadályozza a légszennyezettség, a környezet mérgező állapota. Tiszta, zöld területekben bővelkedő vidéken szeretnék élni, vagy hát az unokáim is ilyen helyen élhessenek, nyugodt, barátságos, egymást segítő emberek szomszédságában. Egészségesebben élnek. Az emberek jobban szeretnek újra falun élni nagyvárosi magány után. Jobban vigyáznak a környezetünkre, a földünkre, a víz, a levegő és a helyi környezetük is fontos.

A világ nyugodt, békés, biztonságos, és nem ilyen zaklatott, mint most. Több az odafigyelés, a türelem. Az emberek optimisták, nyugodtak, barátságosak, segítőkészek. Az életritmusuk lassabb, mint a jelenlegi. Van idejük egymásra és főleg önmagukra. A mai világ problémáit már csak hírből ismerik. Nem a feladatok tolják maguk előtt őket, hanem uralják a feladataikat.

„Akkor csak így utolsónak azt mondanám, hogy nem akarok ilyen felgyorsult világot a húgomnak, aki most 9 éves. Amit látok az unokahúgomon, hogy amikor még én voltam gimnazista meg általános iskolás nem volt pláza, nem voltak márkák és én azt sokkal jobban szeretném neki, hogy ne legyen ez, hogy most kinek milyen márkás. Én nem akarok neki ilyen felgyorsult világot. Látom, hogy másodikként mobilt kapott karácsonyra, mert ezt kéri a világ, vagy ezt akarja, de én nem akarok ilyet a gyerekemnek. „

Ne legyen ez a rohanás, ami most van. Legyen elég időnk mindenre, a családjunkra, szeretteinkre, hobbinkra és egyéb dolgokra, ki mit szeretne.

„Szeretnék egy tiszta, békés és azt a jó régi társadalmat az én nyugdíjas koromra, amit láttam kint a németeknél azt az iszonyú jólétet. Nekem mindig az a fénykép ugrik be, amit mutattál a francia családdról, ami kint volt az a jóléti fejük volt, hogy hatvan évesen úgy néz ki, mint egy húszéves. Én ezt szeretném magamnak nyugdíjas koromra. Hogy úgy nézzek ki, mint a jóléti társadalmak, amit megtanítanak az egyetemen, meg a főiskolán, hogy mi a jóléti társadalom, az, hogy olyan jóvágású fejed van, mint egy 18 évesnek... jó ez mondjuk túlzás...”

Unokáink egészségesek lelkileg és testileg is. A jövő nemzedéke, vagy egy része egészséges. Aki nem, az lélekápoló, erősítő lehetőségekhez juthat. A sport a mindennapok része alkalmas

az egészség őrzése mellett a belső feszültségek, illetve esetlegesen megjelenő agresszió szocializált formában történő levezetése.

„De én itt az egészséget négyes értelemben gondolnám. Amibe a testi, a lelki, a szellemi mellé nagyon-nagyon szervesen belefér a szociális. Tehát itt most én a társast írtam ez alatt a szociális szó alatt. Aztán írtam ilyet, hogy szeretet, meg elfogadás, meg tolerancia, meg bizalom, meg amit ti itt elmondtatok. Meg együttműködés, meg önmegvalósítás, meg szabadság, meg demokrácia és a többi. „

Káros szenvedélytől mentesen

- **A fiatalok tájékozottan és felelősséggel tudnak nemet mondani a drogra, társaikra hatni drog, alkohol, cigaretta, stb. témákban**

A másság elfogadása

- **Szemléletváltás is bekövetkezik majd, a másságot el fogják fogadni**

Iskolai oktatás

- **Az iskolákban a fejlesztés és nem a tanítás a cél.**
- **A gyerekeimre, unokáimra gondolva jutott eszembe, hogy az iskola modellje nem egy ismerethalmaz, hanem egy hozzáférési lehetőségek táráját adja a gyerekeknek.**
- **A tudás megszerzésére egy olyan, azt gondoltam, hogy egy bizonyos alap tárgyi tudás megszerzése után alapvetően az inspiratív kutató-kereső szellemi tudás megszerzési lehetőséget kéne addigra előtérbe helyezni. Alapvetően problémamegoldások keresése, nem a tárgyi ismereteket. És esetleg még egy olyan ideális állapotot is el bírnék képzelni, hogy egy ilyen reneszánsz típusú tanulmányok. Tehát mindenki az orientációja előtt egy ilyen helykereső tanulmány- és tapasztalatszerző körútra is elmehessen, adott esetben, mielőtt bármelyik irányba elkezdené magát irányítani speciálisan. Nem a kötelezettségek, inkább a lehetőségek teremtését kéne megteremteni.**
- **Intelligenciát írtam.** Én azt fontosnak tartom, egy magas fokú oktatás, magas képzettségben részesüljön, ami utána sok mindennek lehet az alapja. Tehát az alapok meglegyenek, amit Ő utána kamatoztatni tud a későbbiekben. Meg a műveltség, persze és a kultúra.
- **Külföldre is,** ha lehetősége adódik, a nyelvtanulás, a talpraesettség az önellátás miatt egy picit bedobni a mély vízbe, hogy ott is tapasztaljon, tehát tapasztalatgyűjtés. No stressz, no túlfeszített tempó.
- **Kommunikációs eszközökhöz hozzáférés; a távolság sem legyen akadály a munkában.**

A megosztottság felszámolása a tudás által

- **Csak azokra az ismeretekre kell szert tenni kötelezően, ami valóban hasznos.** Az egyén megválogathatja, mi az, amit önmagának hasznosnak ítél, a „tanulmányok” mint olyanok megszűnnek. **A tudás és a műveltség általánosan érvényes mindenkire, eltűnik a társadalom ilyenfajta megosztottsága (analfabetizmus)**
- **Esélyek mindenki számára egyéni életutat ne a családi háttér határozza meg,** győzzön az értékkezpontúság a tömegkultúra felett, higgye el mindenki, hogy az élethosszig tartó tanulás = életkedv!

Önismeretre nevelés

- **És ami most nagyon égető, hogy képességek a mi gyerekeinknek a stresszhelyzetek kezelésére, felismerésére, kezelésére. Hatékony önismereti foglalkozásokat ad már az iskola,**

hát még lentebb, akár az óvoda szintjén is. Ez a szó, hogy önismeret, önképzés, ez az önképzés nem különül el, hanem ez egy, úgy írtam, hogy „csoportazonos képzést” jelent.

Természet és természetesség

- Szeretném, ha szabadon önfeláldozóan és boldogan játszanának a maguk által választott játszótársakkal, és játékkal, tiszta virágos zöld környezetben. **Iskolások sok időt töltenek a természetben.**

Vallásos nevelés

- Nyilván **először a saját vallásomat viszem tovább, én keresztény vagyok**, és én ebbe láttam bele én, ezt tudom, hogy ez milyen, erről én rosszat nem tudok mondani. **Ez az, amit az ember tovább ad a gyerekeinek, vagy az unokáinak**, mert én pl. a nagyszüleimtől kaptam a vallásos nevelést, és aztán ez a gyerekeknek a saját dolga, hogy ezt tovább folytatja vagy nem, mennyire gondol bele, vagy esetleg áttér, megnéz más vallási tereket is.

Egészség – életmód unokánk életében

Együttlét a családdal - béke

- Békés világot, **legyen idejük egymásra, munka mellett legyen idejük arra is, hogy odafigyelnek a nagyszülőkre is**. Tehát én **nem csak adni szeretnék, én kapni is szeretnék tőlük**. De ha valaki ismer, akkor az tudja, hogy így van. De ahhoz, hogy az előbb ugye az ember kapjon, adni is kéne, ahhoz meg nincs elég pénz. A pénzről már ugye beszéltetek, de sajnós, meghatározza az életünket.
- Képességeiknek megfelelő iskola elvégzése után biztos munkahelyeik lehessenek, vagy legyenek. Mint minden nagyszülő fordíthassak elég időt arra, hogy a családommal, unokákkal, együtt lehessenek.
- Hát a békével kezdeném én is. Háborúktól mentes élet. Emberi kapcsolatokban bővelkedő. **Az életritmusuk lassabb legyen, mint a jelenlegi, mindenképpen. Legyen idejük egymásra és főleg önmagukra**. A mai világ problémáit már csak hírből ismerjük. Hogy ez volt és már nem is lehet... **Ne legyen túl modernizált, bár ez valószínűleg elkerülhetetlen, mert afelé haladunk**.
- Ismerjék fel a saját értékeiket, és ezt használják fel helyesen és merjék megtenni, nem úgy, mint a jelenlegi világban. Én remélem, hogy a három fiamtól nekem is nemcsak egy-egy unokám fog születni. Jó példa lesz a nagycsalád számukra. És annak minden előnye. Így is élünk végülis. De én igazán **félek a jövőtől**.
- **Emberközpontú szemlélet. Boldog családok lesznek, a gyerekek szerető családban élnek, mindenki szereti egymást. Összefoglalóan azt lehetne mondani, hogy olyan biztonságérzése van a fiatalnak, hogy nem kell, hogy ezt megszerezze a drog által. Fontos még emellett megemlíteni a hasznosságérzést is, amelyet a fiatal át fog érezni.**

Egészséges környezet

- Lehetőség legyen az aktív mozgásra, és ezt ne akadályozza a légszennyezettség, ne fuldokoljunk közben
- Azt hiszem egyedül nekem vannak unokáim. Tehát én vagyok a legközelebb a dologhoz. És egyben legtávolabb is, mert sajnós az anyagiak és a környezet ... az ember szép terveket sző, aztán utána jön az élet, és úgy áthúzza egy vonással, ahogy kell ezt az egészet. Nem akarom ezt tovább ragozni. Tiszta környezetben szeretnék biztos háttérrel békés, boldog családi kört. Hát ez az utópia... Békés világot, **legyen idejük egymásra, munka mellett legyen idejük arra is, hogy odafigyelnek a nagyszülőkre is**. Tehát én **nem csak adni szeretnék, én kapni is szeretnék tőlük**. De ha valaki ismer, akkor az tudja, hogy így van. De ahhoz, hogy az előbb ugye az ember kapjon, adni is kéne, ahhoz meg nincs elég pénz. A pénzről már ugye beszéltetek, de sajnós, meghatározza az életünket.

- Én egyszerűen **tiszta, zöld területekben bővelkedő vidéken** szeretnék élni, vagy hát az unokáim is ilyen helyen élhessenek, nyugodt, barátságos, egymást segítő emberek szomszédságában.
- Én egy olyan helyen szeretnék élni, ahol a problémákat gyökereiből próbáljuk megoldani, és nem pedig átmeneti lyukakat tömködünk, mindenféle átmeneti látszat és hasonló megoldásokkal. Mondjuk úgy, az önös érdekeink miatt. Ami nagyon fontos lenne számomra, az az, hogy **az emberek harmóniában éljenek önmagukkal és a világgal, és ez a hát, nem tudom, hogy föld vagy bolygó, amit elképzelek, az nagyon tiszta, nagyon egyszerű, nagyon lassú és nagyon levegős valami.** A levegős az szerintem valahova oda vezet vissza, amit a többiek is mondtak, hogy túl sokan vagyunk. Mindenképpen természetközeli, fontos lenne az **egymásra odafigyelés**, és nekem még az lenne nagyon fontos, hogy a – ezt nem tudtam igazán jól megfogalmazni magamnak sem – hogy az a szó jutott eszünkbe, hogy **'magán', meg az a szó, amit a köz szó juttat eszünkbe bármilyen összefüggésekben, az valahol egyensúlyban legyen.** Tehát ne helyeződjön semmilyen, vagy hát igen, és mondjuk így nehéz, tehát, hogy minél kevesebb legyen az az élethelyzet, amiben egyiket vagy a másikat, egyik vagy másik rovására nagyon meg kell, hogy húzzuk magunkban.
- **Egészségesebben élünk.** Az emberek jobban szeretnek **újra falun** élni nagyvárosi magány után.
- Jobban vigyázunk a környezetünkre, a földünkre, a víz, a levegő és a helyi környezetünk is fontos.
- **A környezetnél jutott hirtelen eszembe, hogy van egy mély, empatikus, humánus elfogadás, hogy elfogadjak olyannak, amilyen vagy, mert jó, hogy vagy.**

Nyugodt lassú békés világ

- **A világ nyugodt, békés, biztonságos, és nem ilyen zaklatott, mint most.** Több az odafigyelés, a türelem. Az emberek optimisták, nyugodtak, barátságosak, segítőkészek.
- ... Békés világot, **legyen idejük egymásra, munka mellett legyen idejük arra is, hogy odafigyelnek a nagyszülőkre is.**
- Akkor csak így utolsónak azt mondanám, hogy **nem akarok ilyen felgyorsult világot a húgomnak, aki most 9 éves.** Amit látok az unokahúgomon, hogy **amikor még én voltam gimnazista meg általános iskolás nem volt pláza, nem voltak márkák és én azt sokkal jobban szeretném neki, hogy ne legyen ez, hogy most kinek milyen márkás.** Én **nem akarok neki ilyen felgyorsult világot.** Látom, hogy másodikosként **mobilt kapott karácsonyra, mert ezt kéri a világ,** vagy ezt akarja, de én nem akarok ilyet a gyerekemnek.
- **ne legyen ez a rohanás, ami most van. Legyen elég időnk mindenre, a családunkra, szeretteinkre, hobbinokra és egyéb dolgokra, ki mit szeretne.**
- Szeretnék egy tiszta, békés és azt a jó régi társadalmat az én nyugdíjas koromra, amit láttam kint a németeknél azt az iszonyú jólétet. Nekem mindig az a fénykép ugrik be, amit mutattál a francia családról, ami kint volt az a **jóléti fejük volt, hogy hatvan évesen úgy néz ki, mint egy húszéves.** Én ezt szeretném magamnak nyugdíjas koromra. Hogy úgy nézzek ki, mint a jóléti társadalmak, amit megtanítanak az egyetemen, meg a főiskolán, hogy mi a jóléti társadalom, az, hogy olyan jóvágású fejed van, mint egy 18 évesnek... jó ez mondjuk túlzás...
- Másik fontos szempont az idő függvénye. Most én úgy érzem, hogy az **idő tolja az embereket szinte,** és ezt valahogy meg kellene fordítani, hogy az **emberek alakíthassák ki saját idejüket.**

Testi - lelki egészség

- Fontosnak éreztem a társadalomtudományok **és a személyes lelki pszichológia fejlődését,** hogy a növekvő társadalom által generált problémák és stressz, azokat az egyes individuum egyedek azok tudják kezelni, és ne legyen annyi pszichológiai betegség. **Az emberek tudják kezelni a korukat, a XXIII. századot,** ami olyan gyorsan fejlődik, hogy ez lehet, hogy nekik problémát jelent.

- **A környezetben harmónia, nyugalom és stabilitás van.** Az én értelmezéseim szerint ez egyfajta képesség ezekre. Ez azt jelenti, hogy amennyiben ebből az optimális állapotból valaki kibillen, akkor van a kezében módszer, eszköz, lehetőség arra, hogy minél előbb visszatérjen ide. Ez nem azt jelenti, hogy ebből nem billenek ki, hanem van a kezében olyan módszer, amivel visszatárolok. Illetve itt úgy alakulhat a szervezet, hogy segít. Például, van olyan hely, ahol megadják ezt a segítséget, hogy visszatárolják önmagamhoz.
- **Egészséges (fizikailag is).** A jövő nemzedéke, vagy egy része **egészséges**. Aki nem, az lélekápoló, erősítő lehetőségekhez juthat.

Sport test

- **A sport a mindennapok része** kell, hogy legyen. A belső feszültségek, illetve esetlegesen megjelenő agresszió szocializált formában történő levezetése.
- A tudás kultúráját úgy képzelem el, hogy tehát alapvetően **testkultúra**, tehát a **mozgás az úgy beleépül a mindennapokba**, a jóga meg ezek. Zsonglőrködés, például. Alapvetően ember mértékű, tehát hogy amit....Tehát ez is testkultúra. Tehát amit saját magunk meg tudunk tapasztalni, megérezni, az eléggé tényszerű, és abból indulunk ki. Tehát teszem azt, ha egy élelmiszer az rossz, akkor nem hiszem el azt, hogy hiába mondja a TV, hogy jó, hanem az rossz. Mert nekem ez egyértelmű.

Gyógyítás

- Illetve jó lenne, vagyis én láttam azt, hogy ötven év múlva esetleg a betegségeket sokkal gyorsabban és hatékonyabban tudják gyógyítani.
- **És az orvoslás az egész embert nézi, nem pedig szerveket vagy tüneteket kezel.** Visszaszorul a gyógyszerek használata, és előtérbe kerülnek újra a gyógynövények.
- **Ők talán már nem betegednek meg**, illetve ha meg is betegednek ezekben a mai betegségekre, azokat lazán meg tudják gyógyítani, legfőképpen újak fognak előfordulni.
- **A betegséget meg állapotnak fogják fel, amin lehet változtatni, tehát hogy nem egy kétségbeesés, meg nem egy ilyen ...** Az egy adott sors. És pont emiatt képesek meggyógyulni.

Közösségi programok

- És fontosnak tartanám még, hogy legyen ugyanilyen csatlakozási lehetőség valamilyen civil szervezethez. Az emberek érdeklődési körének megfelelően.

Értékrend

- Nemcsak a pénz fog diktálni, az „ember” lesz a fontos, és az embert azért tettem idézőjelbe, mert azt gondolom, hogy mint személyiség, mint érző lény, nem egy gép.
- Ismerjék fel a saját értékeiket, és ezt használják fel helyesen és merjék megtenni, nem úgy, mint a jelenlegi világban.
- De én itt az egészséget négyes értelemben gondolnám. Amibe a **testi**, a **lelki**, a **szellemi** mellé nagyon-nagyon szervesen belefér a **szociális**. Tehát itt most én a társast írtam ez alatt a szociális szó alatt. Aztán írtam olyat, hogy szeretet, meg elfogadás, meg tolerancia, meg bizalom, meg amit ti itt elmondtatok. Meg együttműködés, meg önmegvalósítás, meg szabadság, meg demokrácia és a többi.

4. Meghittén ismerős valaha volt jövő

Befejezés - hipotézisek a jövőképekről

Kezdeném egy személyes élménnyel, ami a szövegekkel való munkából adódott. Az interjúkat hallgatva, a szövegeket csoportosítva elkezdtem szeretni ezeket a képeket, ami rendben is van, ha elég sokat dolgozunk egy anyaggal, azonban ez a szeretet egy mások által álmodott jövő iránt párosult egy *ismerősség* élménnyel. Ezek a jövőképek illetve ezek jelentősebb, nagyobbik része, ezen jövőre vonatkozó vágyak, álmok nem egy sosemvolt világ futurisztikus leírásai, hanem ismerősek valahonnan.

Van e jövőképeknek két eltérő vonulata, amelyek a konkrét jövőképekben keveredhetnek is.

- Az egyik s ebből kevesebb van, a jelenlegi világ értékrendjén alapuló tendenciák igenlése, és e tendenciák tovább vetítése, extrapolálása a jövőbe. Ilyenek a nagyobb gazdagságot, jólétet fejlettebb tárgyakat elképzelő, leíró képek. Nevezzük ezt extrapolatív jövőképnek.
- Van egy másik, amely nem a jelen uralkodó értékrendjén alapuló világot képzel el, s a jövőt sem a jelenbeli tendenciák jobbításával, tovább futtatásával képzelel el, hanem képzeletben megfordítja – elfordítja a fejlődés irányát. E képeknek van nosztalgiája, mintha valaha már léteztek volna. Mintha *a múltba mutató jövő lenne*. Nevezzük múltba mutató jövőképnek.

Ez utóbbira mondom ezt az ismerősség élményét. Akiknek megmutattam, e képeket, azoknak is „tetszik”, s nekik is van ilyen ismerősség élményük.

Honnan ez az ismerősség?

1.

Az első gondolat, egy interjúalanytól származik. A *gyerekkorunk képe vagy idealizált képe köszön vissza az unokánknak vágyott jövőben*.

„Én olyat vagy olyasmit szeretnék az unokámnak, olyan világot, amilyen az enyém volt gyerekkoromban. *Éppen a szünetben is beszélünk erről páran*. Ami bár anyagilag sokkal szerényebb volt, mégis sokkal boldogabb, mint ma esetleg az én gyerekeimé. Azt szeretném, ha az unokám közelebb lenne a természethez, ismerné a környezetében lévő élővilágot, és tenne is a környezetéért. Ezt nem tekinteném munkának, hanem inkább egy kirándulásnak. A technikai fejlődést a saját életében arra használná, hogy tőle gazdagabb legyen, és ne akarjon mindent birtokolni, ami

van, hanem annak csak bizonyos részét. És szeretném, ha az unokámnak meghittebbek lennének az ünnepei, az estéi, és a szabadnapjai gondtalanabbak, mint amilyen a miénk, vagy az enyém ma.”

Ez szerint a hipotézis szerint gyerekkorunk idilli viszonyait, biztonságát, meghittségét, békéjét az elveszett családi élményeket keressük később is az életünkben.

Ezt a hipotézisemet erősíti sok csoporttal szervezett szervezetfejlesztési folyamatban végzett csoportos életút-interjúkból származó tapasztalat, amelyben arra kérdezzük rá, hogy kit milyen élmények hoztak „ide”, s az itt alatt a vállalt közéleti feladatot tisztséget értjük. Civil szervezetek vezetői, a megkérdezett KEF (Kábítószerügyi Egyeztető Fórum) tagok életút interjúiból az derül ki, hogy a gyerekkorukban *voltak olyan családi és közösségi élmények, amelyek valamely szociális érzékenység, szociális, közösségi feladatvállalás irányában hatottak a felnőttkorban is.*

2.

Van azonban egy másik élmény is e jövőképekből. Az ismerősnek nevezett múltba mutató jövőkép elemeknek van egy másik sajátossága is. A különböző helyen különböző interjú végző személyek, szociálisan is különböző csoportokban készített interjúknál, sőt e kutatásnál korábbi KEF résztvevőkkel készített jövőképek is hasonlítanak egymásra. Nemcsak hasonlítanak, hanem *mint egy széttöredezett és szétszóródott mozaik darabjai össze is illeszthetők hipotetikusan úgy, hogy inkább kiegészítik, erősítik, mint vitatják, gyengítik egymást, mintha ugyanazt az ismerős világot írják le, akkor az egyéni életút, és személyes gyerekkor modellt el kell vetni.*

Maradhat még egy a gyerekkor és a családok belső szerkezetének hasonlóságában adódó magyarázó lehetőség, mely szerint *a családok működésében van egy általános minta, amely hasonló élményeket, hasonló szocializációt okoz, s ebből adódóan, amikor unokánk kívánt jövőjére gondolunk e sokunkban hasonló gyerekkori élményből merítünk.*

3.

Lehetséges egy következő, e *konkrét történelmi szakaszhoz - amelyben élünk - köthető gyerekkorból eredő magyarázat is.* Ebben a történelmi korban, amelyben most élünk ténylegesen megtörténtek olyan változások, amelyek széttörték egy olyan társadalmi viszonyrendszert, amely után most vágyakozhatunk. Mondhatjuk, a modernizáció széttörte azokat a kereteket, amelyek között felnőttünk. És e széttöredezett keretekre gondolunk nosztalgiával.

Korábbi tanulmányokból tudjuk, hogy ezt az elmúlt rendszer modernizációja is megtette, a még korábbi korosztályokkal, az is széttört korábbi közösségeket. Ám az interjú alanyaink egyike se élt gyerekként a létező szocializmus előtt, nekik már itt az elmúlt rendszerben voltak közösségi élményei.

Ez a hipotézis a múlt fele is forduló vágyott jövő képében az általános családi minta helyére vagy az mellé inkább, azt kiegészítve hozzáteszi a konkrét történelmi modernizációs változások miatt felbomlott régi és ténylegesen megélt mikro társadalmi viszonyrendszert. Azonban a vágyott jövő öngazgató közösségekre utaló elemei ellentmondanak ennek, a létező szocializmus idején nem voltak ilyen öngazgató közösségek. A világ tisztább, egészségesebb, lassúbb volt, a kisközösségek a mainál jobban működhettek, a családoknak több idejük volt egymásra s ez megváltozott. A vágyott jövő egy jelentős rész származhat ebből a valóságosan megélt és elmúlt múltból.

4.

Az extrapolatív jövőt tagadó és a múltba forduló vágyott jövőnek az *extrapolatív jövőtől való félelem* is lehet az oka. A római klub első jelentése óta több világmodell is készült, ezek majd mindegyike állítja, hogy ha a jelenlegi tendenciák folytatódnak, akkor több szeméttel, több környezetszennyezéssel, ökológiai, időjárás problémával kell szembenézni az emberiségnek. A tudomány, a tudományból a tömegkommunikáció szállítja az erről szóló információkat s ekkor a szociális reprezentáció jelenségét látjuk azt ahogyan a tudományos jövőkutatásból hétköznapi használatra formált szociális eredetű konstruktum alakul ki.

S a jóslat környezeti katasztrófákat, ökológiai problémákat nem a távoli jövőbe tolják a tudomány, s népszerűsítő jóslatok, hanem a közeljövőbe éppen abba a távlatba, ahova unokánk jövőjét is képzeljük. S aggódunk a becsült szociális reprezentációban elképzelt jövő miatt unokánk sorsa felől.

Ez a magyarázat is lehetséges egy néhány elemnél, de ez sem magyarázza meg, miért kell faluközösségi szintig, öngazgató közösségek szintjéig visszamenni a vágyott jövőben, hogy elkerülhessük az ökológiai katasztrófákat. A személyesen is megélt akár közös múlt néhány mozaik elem összeillesztését lehetővé teszik, de maradnak beillesztetlen elemek, mint például az önellátó, öngazgató közösségi világ elemei.

5.

Mintha ez a *múltba mutató jövő régebbi lenne. És keresése úgyszintén.*

A negyedik ötödik században élt Szent Ágoston írja a boldogság kereséséről gondolkodva, hogy ahhoz hogy keresni tudjuk, ahhoz tudnunk kell valahonnan, hogy mit keresünk.

„Hol ismerték meg, hogy ilyen nagyon vágyakoznak feléje? Hol látták, hogy ennyire szeretik? Valamiféle módon birtokoljuk, csak nem tudjuk hogyan (...)

Nem tudom, hogyan ismerték meg az emberek, s így nem tudom, milyen ez az ismeret. És én most csak azt kutatom, vajon ott van-e emlékezetünkben? Ha ugyanis ott van, akkor valamikor már voltunk boldogok. Egyenként vagy külön-külön, vagy a legelőször vétkező emberben – meghaltunk benne valamennyien, s tőle egytől egyig nyomorúságosan születünk, most nem kutatom. Csupán azt keresem, vajon emlékezetünkben van-e boldog élet. (...)

(Városi István fordításai. A. Augustinus: Vallomások. Gondolat Kiadó, Bp. 1982.)

Egy valamiféle emberiség számára lehetséges aranykor utáni vágyakozásról még ennél is régebbi időkből is tudunk. Az ókori görög tanulmányainkból ismerjük az időszámításunk előtti heteik században élt Hésziodosz világekorszakait, s benne leírást az emberiség aranykoráról. (Hésziodosz: A világekorszakok. Trencsényi-Waldapfel Imre fordítása)

*Egy törzsből származnak az istenek és a halandók.
Emberi nemzetséget először fényes aranyból
készítettek az istenek, az Olümposzon élők.
Akkor még mindenki fölött Kronosz égi király volt,
s könnyű szívvel, akárcsak az istenek, élt a halandó,
távol a bajtól, távol a jajtól, még az öregség
sem járt köztük, mindvégig duzzadt az erőtől
karjuk, s lábuk, a kórság még nem törte meg őket;
mint lágy álmom jött a halál rájuk, s amíg éltek,
csak jóban volt részük; a föld meghozta magától
bő termését és dolgozni merő gyönyörűség
volt, sok jó közepette, a dús legelőn legelészett
nyájuk, s kedvelték az olümposzi boldogok őket.
Majd aztán, hogy a föld befogadta magába e fajtát,
jótét lelkek lettek, a nagy Zeusz rendeletére, ...*

s az egyre gyengébb újabb fajok és romló világ után Hésziodosz a vaskori ember az ötödik rend embereként, ekként éli meg sorsát:

*Csak ne születtem volna e most élő ötödik rend
embereként, meghalni előbb, vagy a messze jövőben
élni szeretnék, mert melyben mi vagyunk, ez a vaskor.
Éjjel-nappal nincs pihenésünk, pusztul az ember
gondban-bajban, az istenek így szabták ki sorsunk.
Mégis járul még öröm is némelykor a bajhoz,*

S folytatja az Ő utána jövő emberek még rosszabb helyzetét jósolva.

s Zeusz el fogja törölni e fajtát is, ha az ember

*már a halántékán ősz hajjal jó a világra.
Ellentét támad majd akkor apák és a fiúk közt,
s vendéghez vendéglátója, barát a barátához,
s testvérhez nem kedves a testvér, mint ahogy addig,
és nem tiszteli többé gyermek öreg szüleit sem.
Súlyos szitkokkal szólnak hozzájuk a durva
gyermek, isteni bosszútól sem félve, a hálás
gyermek adóját nem fizetik meg öreg szüleiknek,
áll az ököljog, s egymás városait kirabolják.
Nem becsülik meg a jót, az igazt, aki őrzi az esküt,
inkább azt, aki gőgjében mindig gonoszat tesz,
tisztelik, és markában a jog mindenkinek, és nem
ismeri senki a szégyent, árt az igaznak az álnok,
mert hamisan szól és nem fél megszegni az esküt.
Sok baj sújtja a népet, s köztünk jár az Irigység,
annak, örül, ha baj ér, csúf hangja van, arca kegyetlen.*

...

Hamvas Béla is ír az elveszett aranykorról, a Scientia Sacrában s az elveszett a kor tudásáról gondolkodik, bölcsel e könyvben, és idéz egy Buddha beszéd részletet:

„és a földből rügyek nőttek, mint a gombák, és a lények ettek a rügyekből, és minél többet ettek, testük annál durvább lett, és szépségük annál jobban elveszett. És akkor eltűntek a rügyek, és a földből bogyók nőttek, és a lények ettek a bogyókból, és kristálytisza szellemlényük egyre durvább lett, és szépségük egyre jobban elveszett. Akkor még a gabona vadon termett, fehér, mint a liszt, nem kellett megőrölni, édes, nem kellett megsütni. Amit este leszedtek, reggelre kinőtt, amit reggel leszedtek, estére kinőtt. A lények a gabonát ették, és akkor egy részükön látható lett, hogy nők, más részükön, hogy férfiak. És amikor egymásra néztek, égő szenvedély fogta el őket, és megölelték egymást. A többiek megbotránkoztak, s ezért a lények elkezdtek házakat építeni, és szégyenükkel oda rejtőztek. Egy napon az egyik lény így szólt: Miért megyek a gabonáért reggel is este is? És reggel leszedte az estére valót. A gabona akkor már nem nőtt ki másnapra egészen, csak feleannyira. A többiek is úgy tettek, s a gabona sehol se nőtt ki már egészen, csak feleannyira. Ismét máskor az egyik lény azt mondta: Miért megyek mindennap gabonáért? És egy nap leszedett két napra valót. De a gabona akkor már csak negyedannyira nőtt, s amikor a lények egyszerre egy hétre leszedték, már csak nyolcadannyira nőtt. – Mi lenne, szóltak a lények, ha a földet felosztanánk magunk között? A földet felosztották, és akkor a lények közül néhányan a másokéból szedtek. Mikor a többiek észrevették, azt mondták: Válasszunk magunk közül valakit, aki vigyáz, hogy mindenki csak a maga földjéről szedjen. És akkor már volt uralkodó, és akkor jött utána a pap, a harcos, a polgár, a paraszt és a kézműves.” (Hamvas Béla: Scientia Sacra, Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1988, 18-19 o.)

Vagy egy hasonló tartalmú részlet a Tao Te Kingből (Weöres Sándor fordításában)

*Mikor a nagy út-at semmibe dobták,
megjelent az erkölcs és méltányosság
Mikor kezdődött az okoskodás,
megjelent a nagy hazudozás.*

*Mikor a hat rokon összeveszett,
Megjelent a gyermeki tisztelet és szülői szeretet.
Mikor zavaros az ország,
Megjelennek a hűséges szolgák.*

És a taoista irodalomban még sok hasonló tartalmú gondolatot találunk

Lehetséges egy egyszer valaha létezett boldog társadalom emléke él még mindig bennünk, s amikor a jelen trendektől elvonatkoztatunk, s unokánk számára szép világot álmodunk ennek a lenyomatait használjuk. S lehet, hogy ezt, illetve ennek elvesztését már érzékelték a régiek is. Vagy lehet, hogy náluk a is a saját gyermekkoruk lenyomata volt az a minta, ami után felnőtként vágyakoztak.

Nem tudom, hogy a valós történelem, vagy a személyes életút adja ezt a mintát, de a társadalomra vonatkozó leírás elemek inkább a személyes történelmen túli irányokba mutatnak.

Ennek is lehet a szociális reprezentációban az oka. Történelmi tanulmányainkból, vagy a nemrég még létezett törzsi társadalmakról szerzett ismereteink alapján, a fentiekhez hasonló írott szövegek olvasásával, újabban filmek nézésével, s a róluk folytatott beszéddel újraalkothatjuk ezt az aranykor-képet, s ezzel egy ideális társadalom képét is el tudjuk képzelni, amely aktualizálódhat akkor, amikor egy vágyott jövőt képzelünk el.

6.

Lehet még régebbi és mélyebben hordozott emlékünknél, amely talaján igaz lehet az összes fentebb említett hipotézis is. A humán etológiai kutatások leírva az emberi faj lelki és társas jellegzetességeit és ezeket összevetve a jelen társadalmi feltételrendszerrel azt állítják, hogy az ember biológiai-lelki alkatának fejlődése nem tudta követni az utóbbi néhány ezer év változásait. Néhány ezer éve nem olyan társadalmi feltételrendszerben élünk, amelyhez illeszkedik, amelyhez kialakult, amellyel együtt kifejlődött az emberi psziché. A lelkünk, magatartásunk biológiailag is hordozott alapjai egy régebbi társadalommal harmonizálnak. Talán ez az elveszett és pár ezer éve keresett aranykor képe, vagy inkább ez is talaja az aranykori fantáziáinknak.

„Az utolsó kétfélmillió év evolúciója mély nyomokat a hagyott az ember természetében. Egyértelmű az is, hogy az optimális nem mindig azonos a lehetőséggel, sőt legtöbbször a kívánnalossal sem, tehát nem azért kell ezeket a biológiai szempontokat sorra vennünk, hogy a társadalom feltétlenül igyekezzen megvalósítani őket. Elegendő, ha a társadalom tagja tudják, hogy életkörülményeik hol térnek el az optimálistól,

milyen árat fizetnek a civilizáció esetleg már megkedvelt áldásaiért. Érdeemes talán azt is megjegyezni, hogy az ember biológiai evolúciója a nagy populációméret miatt szünetel, nincsenek lényeges genetikai változások, csupán stabilizáló szelekció folyhat.

Az ember kis, egymásra támaszkodó csoportokban érzi magát jól, tehát olyan *lakókörülmények* között, amelyek ennek a feltételét megteremtik. Egy kis faluban, amely mondjuk 1500-2000 lakosú, bizonyosan van templom, iskola, orvosi rendelő, vegyesbolt, kocsmá, esetleg faluház vagy művelődési otthon. Ezek az intézmények biztosítják, hogy a falu lakói házaikon kívül is találkozzanak, ismeretségeik, szövetségeik, változó összetételű baráti csoportjaik kialakuljanak, testi-lelki bajaikra orvoslást kereshessenek, szükség esetén támaszuk legyen. Egy ekkora faluban, ha mindez megvan, majdnem mindenki ismeri egymást legalább távolról vagy hírből, és kialakulnak azok a szorosabb ismeretségek is, amelyek a szemtől szembe csoportokat jellemzik. Ilyen faluban emberszabású életet lehet élni.” (Csányi Vilmos: Az emberi természet. Humánológia. Vince Kiadó, 2000. 282 o.)

A társadalom fejlődése az utóbbi néhány ezer évben és különösen napjainkban, az evolúcióhoz szükséges tempóhoz képest felgyorsult, az utóbbi pár évtizedben az egyének életében is akkora változások történtek amelyek teljesen más világot jeltettek az egyének gyermekkorában és mást felnőtt korában. Az emberi psziché pedig nehezen alkalmazkodik ehhez a társadalomhoz, mert nem ehhez adaptálódva, nem evvel való koevolúcióban alakult ki.

7.

Hipotézisek együtt. Az e befejező részben vázolt hipotézisek nem zárják ki, inkább kiegészíthetik egymást, lehetséges hogy mindegyik tényezőnek van a jövőképek alakulásában szerepe. Lehetséges az emberi biológiai alapokban rejlő minta, amely egy korábbi társadalmi állapotra utal, lehetséges ebből a meg nem felelésből adódó feszültségre adott kulturális minta a hagyomány által reprezentálva, és ezen a biológiai és kulturális hagyomány adta háttéren lehetséges családi általános minták, amelyeken a személyes múlt tapasztalatainak feldolgozása is történhet.

S végül, ha levesszük a kutatói sapkánkat, s felvesszük a fenntartható fejlődés lehetőségeit kereső kutató, megvalósítani akaró, civil aktivista sapkáját, abban reménykedünk, hogy az itt bemutatott jövőképek tovább gondolhatók mások által is, minden elhangzott jövőkép elem olvasható az egyesület honlapja címén. A feszültség adott, s e feszültségből problémamegoldó iparkodásoknak kell következni.

Domschitz Mátyás

Tanácsadók a Fenntartható Fejlődésért elnök